

ב"ה

ואביטה

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

"איש אשר רוח בו" | עמ' ב
מפגש הכנה לבחורי עוד יוסף חי

התועדות יב-יג תמוז | עמ' ל
לכבוד בר מצוה שניאור-זלמן שי' גינזבורג

שבע ברכות דביר ורעיה שי' שפירא | עמ' מד
אור ל"א תמוז ע"ז - תל אביב

רמ"ח אותיות (מב, נו-נז, עז) | עמ' ס
שבת קדש פרשת בהר-בְּחֻקֵּי, כ"ד אייר ע"ז - כפ"ח

רמ"ח אותיות (נח-סג) | עמ' סה
שבת קדש פרשת במדבר, ב' סיון ע"ז - כפ"ח

דבר יום ביומו | עמ' עו
מסר יומי הנשלח בוואטסאפ

ג	ל	ע	י	נ	י
ה	א	ב	י	ט	ה
ת	נ	פ	ל	א	ו
ת	ד	ו	ר	ת	ך

יוצא לאור לקראת שבת
פרשת פינחס תשע"ז

י"ט תמוז ע"ז - כפר חב"ד "איש אשר רוח בו"

מפגש הכנה לבחורי עוד יוסף חי

א. יהודי טוב, צדיק ורבי | ב. פירוש אור החיים על פרשת מינוי ממשיך משה | ג. תוכן המאור ושמש על סמיכת יהושע | ד. רבי-חבר (תפארת היהודי) | ה. השלמה: דברי המאור ושמש

הרבה ספרי חסידות, יש חומשים שישנו פירוש אחד שאוהבים להדפיס ביחד עם אור החיים הקדוש – מאור ושמש (שניהם מלשון אור). [יש גם באר מים חיים]. כך היה ברומניה – ראיתי זאת אצל הרבי שלמדתי אצלו, בעל "מבשר טוב" – אבל יותר נפוץ הוא המאור ושמש מודפס בתוך החומש.

מענין שהילולת המאור ושמש היא ב-א' תמוז. שני הימים העיקריים של החדש הם ראש חודש ו"סיהרא באשלמותא" – בר"ח תמוז הילולת המאור ושמש ובט"ו הילולת אור החיים. יתכן שהמאור ושמש למד אור החיים, מסתמא, ויש הרבה דברים שהוא מושפע ממנו. עוד משהו שמושפע מאור החיים, בלי לכתוב, הוא המלבי"ם – הרבה פעמים מביא ממנו כמעט בדיוק. נראה משהו באור החיים ואיך המאור ושמש מפתח אותו.

בעל המאור ושמש ובניו

איך קראו למאור ושמש? רבי קלונימוס קלמן (כאשר מצרפים יחד שני השמות, חיים קלונימוס קלמן, הר"ת = יצחק, ח פעמים הוי', הרוס"ת = משיח והאמ"ת = יהי אור, סוד עסמ"ב כו' – יהי אור בתוך משיח). איפה הוא היה רבי? בקראקא, עיר ואם של מתנגדים, לכן מאד הפריעו לו ולא נתנו לו לנהוג אדמו"רות ביד רמה. בסוף ימיו ההתנגדות התרככה.

היו לו שני בנים – הבן הגדול נקרא אהרן, והוא שגם עזר לאבא שלו לכתוב את הספר "מאור ושמש", אותו הוא כתב בשנותיו

א. יהודי טוב, צדיק ורבי

מזל טוב לחתנים כאן, שכולם יהיו חתנים בעתו ובזמנו. בשביל להיות חתן צריך להיות בעל דרגה, כי כתוב שחתן הוא "חות דרגא", אבל אם אתה לא בדרגה איך תהיה חתן? לכן שכולם ילמדו טוב, יהיו בעלי דרגה.

[עשו סבב הכרות עם התלמידים ועם מי שעתידים להיות תלמידים].

שכולם ישתתפו בקבצי החידושים (הניחו קבצים של דורשי יחודך). נחמד שיש כאן שתי חוברות, של נגלה ושל חסידות – אפשר גם לעשות ביחד, אבל גם ככה נחמד. נגנו שאמיל.

בעל אוה"ח הק' ובעל המאור ושמש

בתחלת השבוע, ביום ראשון, היה היארצייט של בעל אור החיים הקדוש – ביום "סיהרא באשלמותא" של חדש תמוז. לא דברנו עליו, אז חשבתי שצריך להשלים – ללמוד משהו מבעל אוה"ח הקדוש. יתכן שכבר למדנו בעבר מה שנלמד כעת, אבל "אין בית מדרש בלא חידוש", ובכלל צריך לחזור על דברים חשובים שלומדים.

מה שודאי חידוש, שנראה פה דמיון פירוש בעל אור החיים הקדוש לאחד מגדולי החסידות הכללית. יש חומשים, כמו החומש שאני מחזיק (מקראות גדולות מאורי החסידות), שגם מודפסים יחד. לא רק בחומש הזה, חומש עם

תחת חסותו, כמעט אימץ אותו, הוא היה אצלו מגיל צעיר עד הסתלקות הנעם אלימלך, איזה 25-20 שנה (עד גיל 36). אחרי הסתלקות רבי אלימלך הוא נסע לחוזה וגם לרבי מענדלי מרימינוב. בעצם הוא היה כמעט בן גילם של הדור הזה.

הערצת הצדיקים בעלי הנגלה לגוטער איד

נחזור לבן שלו, דער גוטער איד: הוא לא גילה את חידושי התורה שלו, רק חזר על דברי אביו. אבל כתוב משהו מאד מיוחד, ששני צדיקי הדור – בעלי הנגלה הכי גדולים בין האדמו"רים, הצמח צדק (אני דווקא מספר, קשר עם חב"ד) ורבי חיים מצאנז – מאד העריכו אותו. חידוש גדול מאד שיש התייחסות של הצמח צדק לאותו רבי יוסף ברוך, וגם הצאנזר. ידוע שהצאנזר מאד העריך את הצ"צ, יש כמה סיפורים, בתור שני גאוני עולם. כאן יש יהודי טוב, בעל מופת, שרק אומר כל הזמן תהלים (כך הכירו בו כתהלים זאגער), והם מעריכים אותו (השמות שלהם משלימים: **מנחם מענדל חיים יוסף ברוך = כח-יחי ברבוע**, בגימטריא **פְּעֻלַת צְדִיק** [לחיים]); רק **מנחם מענדל חיים משלימים** ל-400, 20 ברבוע, כלומר **שיוסף ברוך מוסיף ל-כ** של **כח** את ה-ח, לשון חיות). כנראה בדור שלנו הוא היה בא לקבר יוסף לומר תהלים. הכל הקדמה כדי להכנס לראש של צדיקים.

יהודי טוב, צדיק ורבי

אנחנו אוהבים גימטריאות: כל אחד צריך למצוא את הצדיק ולהיות קשור לצדיק. יש שלשה כינויים אצל חסידים לצדיק. כינוי אחד **יהודי טוב** (גוטער איד), בגימטריא **בן**. יש "אם כבנים אם כעבדים" – יש עבד של הקב"ה ויש בן של הקב"ה. הקב"ה הוא עצם הטוב, ומי שהקב"ה מוריש לו את ה'גנים' שלו כביכול, מה שהוא עצם הטוב, "טוב הוי' לכל ורחמיו על כל מעשיו", נקרא א גוטער איד, הוא בן

האחרונות, והוא גם היה ממלא מקומו בקראקא. הוא כתב את הספר ואחר כך האבא הגיה אותו. היה לו עוד בן בשם יוסף – שייך לעוד יוסף חי – יוסף-ברוך שזכה לכינוי מיוחד כל בין כל גדולי החסידות, "דער גוטער איד". כל צדיק בחסידות הכללית נקרא א גוטער איד, אבל יש אחד שזכה לשם הזה בפירוש ועם ה הידיעה, דער גוטער איד.

יש היהודי הקדוש מפרשיסחא, אפשר להיות יהודי קדוש ואפשר להיות יהודי טוב. כל הצדיקים יהודים קדושים וטובים, "ועמך כלם צדיקים" (כל יהודי אמור להיות א גוטער איד), אבל אם אחד זכה לכינוי דער גוטער איד הדבר ראוי לציון. מחד הוא היה בעל מופת גדול, הרבה נושעו על ידו. מצד שני הוא נהג בטיש שלו, בדברי התורה שלו, רק לומר מתוך המאור ושמש – רק מדברי אביו, היה לו הרבה כיבוד אב – ואף פעם לא גילה חידושים של עצמו. היה מאד צנוע, כאילו אין לו מה לחדש.

מעלת המאור ושמש ורבותיו

דרך אגב, איך היו מכנים את הפירוש "מאור ושמש" בחסידות הכללית? קצת צד שוה עם התניא, מכל ספרי החסידות קראו לו השו"ע של החסידות, זה הכינוי שהיה מקובל – כאילו פוסק את כל כללי עבודת ה' לפי הבעש"ט. בחב"ד מקובל לומר שכמו שאדמו"ר הזקן הוא הפוסק בנגלה, השו"ע שלו, כך הוא הפוסק גם בפנימיות, ייחסו לספר התניא תוקף של פסק, של הלכה. מכל ספרי החסידות הכללית הספר שזכה להערכה כזו, כהלכה של החסידות, השו"ע של החסידות, הוא הספר מאור ושמש.

של מי הוא היה תלמיד? [החווה]. בסוף של החווה, אבל הוא היה תלמיד מובהק של הרבי ר' אלימלך. הוא התייתם בגיל צעיר – הוא חי שבעים ושנים שנה, היה שש שנים צעיר מאדמו"ר הזקן. הרבי ר' אלימלך הסתלק בשנת תקמ"ז. המאור ושמש התייתם בגיל 11-10 והרבי ר' אלימלך מצא אותו כילד ולקח אותו

מהאבא, מה"טוב הוי' לכל" – שייך למוטבע שבנפש. צדיק הוא על שם הדחילו ורחימו שלו, לכן נוסעים לצדיק, לראות את התפלה שלו – לרבי לוי יצחק מברדיטשוב נוסעים כדי לקבל ממנו התלהבות. רבי הוא כבר המוחין, ראש-בני-ישראל. יש כאן מוטבע-מורגש-מושכל. עיבור – הטבע הוא עיבור, אינסטינקט – יניקה ומוחין. צריך לקבל יניקה מהצדיק ומוחין מהרבי, וטבע יהודי מהגוטער איד, ממי שהוא בן לקב"ה.

עד כאן להכנס לאוירה של המאור ושמש עם האור החיים הקדוש. לחיים.

ב. פירוש אור החיים על פרשת מינוי ממשיך משה

הפרשה שאנחנו אוהבים במיוחד בפרשת פינחס היא "יפקד הוי' אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה", בקשת משה שבמענה אליה ה' אומר לו לסמוך את יהושע בן נון. יש בפרשה הזו העברת שרביט ההנהגה מדור לדור – נושא מאד חשוב, הכי חשוב, להעמיק בו. מתוך הנושא הזה יהיה לנו יותר חוש מיהו א גוטער איד, הצדיק והרבי.

"וידבר משה אל הוי' לאמר" (רש"י)

הפרשה מתחילה בפסוק שמופיע רק פעם אחת בתנ"ך, מאד נדיר, שהוא היפוך של הפסוק הכי נדיר ושכיח (שמופיע איזה שבעים פעמים), "וידבר הוי' אל משה לאמר". כאן כתוב פעם אחת הפוך, "וידבר משה אל הוי' לאמר" – כבר איזו אתהפכא. אין כלל, "וידבר הוי' אל משה לאמר", שאין בו יוצא מן הכלל, "וידבר משה אל הוי' לאמר". קורה כאן משהו מאד מוזר, שגם המפרשים מעירים עליו, שהסגנון כאן הוא כמו שהמצוה מדבר עם המצווה. ב"וידבר משה אל הוי' לאמר" יש חילופי תפקידים, נשמע שמשה הוא הוי' והוי' הוא משה. [שני הפסוקים

יורש של הקב"ה. הולך בשני כיוונים – בתורה מצוה להתדמות לה', "מה הוא רחום אף אתה רחום", לעשות מאמץ להתדמות לה', אבל יש מה שיורשים מה' ב'גנים', מלמעלה למטה. יהודי טוב הוא לא מי שמקיים את המצוה להתדמות לה', אלא פשוט הוא בן שירש את הטוב מאביו, מאבינו הטוב, אבינו שבשמים. זה כינוי אחד לצדיק שמחפשים, שיהיה יהודי טוב, שיהיה בן לקב"ה.

כינוי שני הוא צדיק, כך מקובל. אף על פי שכתוב בחסידות שהתארים ישר, תמים וחסיד הם למעלה מצדיק – ובתוך חסיד יש שלשה פירושים – אף על פי כן מקובל שמחפשים צדיק, נוסעים אל הצדיק וכו', קוראים לו צדיק. התאר השלישי, התאר העיקרי בחב"ד וגם אצל כולם, הוא רבי. מי אני מחפש? רבי. יש כאן שלשה תארים של אותו אחד שאני מחפש – שיהיה יהודי טוב, שיהיה צדיק והעיקר שיהיה רבי.

צדיק-רבי עולה 416, פעמיים (ממוצע) **יצחק**, שעולה ד"פ בן. נמצא שכל התארים יחד עולים ט"פ **יהודי טוב** – הכל יהודי טוב (כפול ט, אות הטוב, שייך לצדיק יסוד עולם, "אמרו צדיק כי טוב", לספירת היסוד, הספירה התשיעית מלמעלה למטה), הוא המכנה המשותף. אם נחלק הכל בשלש – לא חייב להתחלק – הממוצע יהיה **יוסף**, "עוד יוסף חי". הכל יחד עולה **חי פעמים הוי'**, "חי הוי' וברוך צורי" (דברנו על יוסף-ברוך). הממוצע כאן – **יוסף** – הוא ה"צדיק יסוד עולם", שהוא גם א גוטער איד, "משם רעה אבן ישראל", וגם צדיק, כינוי לו זכה כי עמד בנסיון, והוא גם רבי (סוד "והנה קמה אלמתי וגם נצבה", כמבואר בדא"ח). זה הפירוש של "עוד יוסף חי". שכל אחד יצא מכאן – כמו שהרבי אמר, שכל אחד צריך לגלות את האדמו"רות שלו – קודם כל א גוטער איד, אחר כך צדיק ובסוף רבי.

למה הדבר דומה? ניתן איזו הקבלה בקבלה: אמרנו שגוטער איד הוא ב'גנים', שירשים

ואפשר כי משה בא בטענת משפט לבל ימות [משה בא כעת ללמד זכות על עצמו לפני ה' שלא ימות]. הוא כבר שמע כמה פעמים את הגזרה שעליו למות בגלל מי מריבה, אבל יש לו טענה גדולה לקב"ה – אני לא יכול למות. למה? כי צריכים אותי. בשבילי מהיכי תיתי, לא משנה לי אישית כן למות או לא למות, אבל יש פה עדה שלמה וצריך להיות "איש על העדה" כפי שהוא ממשיך. אם אין ממלא מקום איני יכול למות. הטענה הזו היא טענה גם בדור שלנו. לכן יש כאלה אומרים שהוא לא מת, כי לא יכול למות – לא שייך, אין מי שבא אחריו אז ניט שייך. ככה הוא כותב כאן, שבא בטענה כלפי שמיא. משהו מדהים, שהוא מפלפל "יפקד הוי' איש על העדה", הכל כדי שה' יודה שאין אחד כזה – ואז המסקנה המתבקשת שהוא צריך להמשיך לחיות.], ולא למה שממנו [לא מבקש לא למות בשביל טובתו האישית.], אלא בשביל ישראל, כאשר אבאר מאמריו [כפי שסיביר את כל ההמשך.],

לזה אמר לשון דיבור [הדבור הקשה הוא כי תובע משהו, ובעצם התביעה היא לא מה שכתוב. עיקר הדבור כאן אינו מה שכתוב אחר כך, אלא מה שמשמע מבין השיטין – ההיפך ממה שכתוב.], ולפי שבמאמר משה האמורים בענין אינם אלא דברי חיבה ורחמנות על ישראל [מרחם עליהם, שלא יהיה עם ה' כצאן אשר אין להם רועה.], אין תכלית הדברים עומד בנאמר [לא תוכן המלים.], אלא במתחייב מהמאמר [מבין השיטין.]. שהוא מניעת המיתה ממנו, כאשר אבאר, והוא אומר לאמר [איך הוא מפרש כאן "לאמר"? על שם המחשבה. הרבה פעמים כתוב בחסידות שההבדל בין דבור לאמירה שהדבור הוא בפה, עלמא דאתגליא, והאמירה בלב, "לך אמר לבי", מה שהוא חושב תוך כדי שהוא מדבר.].

יוצאים אותה גימטריא... בדקת?! לא אומרים גימטריא בלי לבדוק.

הפרשה ממשיכה את הפרשה הקודמת בה ה' אומר למשה שעליו להסתלק, ואז מתחילה הפרשה של סמיכת יהושע. נתחיל מרש"י על הפסוק הראשון:

וידבר משה אל ה' וגו' – להודיע שבתן של צדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור: לאמר [לא תמיד רש"י מסביר את "לאמר", אבל כאן הקושי מאד בולט.]. – אמר לו השיבני אם אתה ממנה להם פרנס אם לאו [משה דורש מה' תשובה.].

נראה שזהו גם הדיוק של בעל אוה"ח, שבכל מקום שואל מה כוונת המלה "לאמר". יש לו קשר מאד מיוחד עם ה"לאמר" בכל התורה כולה. הוא לא מפרש אותו דבר, אלא כל פעם לפי ענינה – יש אצלו ריבוי פירושים מה המלה "לאמר" באה לומר. כאן הוא מפרש בצורה שכמדומני לא אומר בשום מקום אחר. האור החיים ראה את רש"י ואז כותב את דעתו, ויש שמפרש אחרת לכתחילה. כאן בפרשה יש שני מקומות שרש"י אומר פשט והוא בלי להזכירו כלל אומר פשט אחר.

"וידבר... לאמר" – התביעה בין שיטי הדיבור

כותב בעל אוה"ח:

וידבר משה וגו' לאמר הנה למה שקדם לנו מדבריהם שלשון דיבור יגיד על מענה קשה [כפי שאמרנו, היה אפשר לכתוב ויאמר משה', אבל כתוב בלשון שהוא נשמע כמו צווי, פקודה, ואכן הוא ממשיך "יפקד וגו'". סגנונו "שלשון דיבור יגיד" רומז לקשר בין לשון דיבור ללשון הגדה, שני לשונות קשים כנודע], כפי זה למה אמר הכתוב וידבר משה לפני ה', שאין זה מהמוסר [לא דרך ארץ שמשוה ידבר אל ה' בלשון קשה, דיבור.], עוד צריך לדעת אומרו לאמר [השאלה העיקרית שגם רש"י שואל כנ"ל.]. שאין לה משמעות במה שלפנינו [למי "לאמר"?].

"אחד בפה ואחד בלב" למעליותא

החידוש המופלא כאן, שאפשר לחשוב תוך כדי הדבור שלך הפוך ממה שאתה אומר בפה. מי משתדל להבין זאת? יש עיתונאים כאלה, שכותבים לא מה שאמרת אלא מה שלפי דעתם חשבת. או שהם צודקים או שהם לא צודקים... אבל הדבר שחושבים שחשבת הוא ההפך ממה שאמרת. זו כבר מחמאה גדולה, שאתה כמו משה רבינו – שאתה אומר דבר אחד וחושב הפוך.

איך יכול להיות כזה דבר? יש שתי מדות – מדה אחת של "פיו ולבו שוים" ומדה הפוכה של "אחד בפה ואחד בלב". מה הטוב ומה הרע? לכאורה "פיו ולבו שוים" הוא הטוב ו"אחד בפה ואחד בלב" הוא שקרן, וכתוב "מדבר שקר תרחק", רק לעתים רחוקות... הבעל שם טוב אומר בכתור שם טוב שצדיק האמת הוא רופא מומחה, שמדי פעם יכול להשתמש בסם המות בשביל לרפאות את החולה האנוש. אין סם המות כמו לשקר, אבל יש מצוה לשנות מפני השלום – הפשט הוא שמותר לשנות מפני השלום, אבל הרי"ף אומר וכך פוסק אדה"ז שמצוה לשנות מפני השלום. [מה ההגיון שמישהו רוצה מה שהוא חושב? בדרך כלל באחד פה ואחד בלב רוצים שלא תבין, אבל כאן משה רוצה שיבינו אז שיאמר.] על ה' אפשר לסמוך שהוא יודע מחשבות, יודע נכון מה שאתה מתכוון.

אפשר לומר שבכך הוא גם רומז יותר, רומז שהתכונה הזו גופא היא תכונה של מנהיג אמת. גם ה"לאמר" צריך להיות בתוך ה"יפקד הוי'... איש על העדה", שיכול לומר דבר אחד ולחשוב משהו אחר. אז יותר קל לו ללכת כנגד רוחו של כל אחד ואחד (שלכל אחד יש דעה אחרת מחברו, וכמו שיתבאר). אצל כלב בן יפנה היתה "רוח אחרת" (כלב הוא כ-לב, האמת שלו היתה מה שחשב בלב, לא מה שהוא אמר בתחלה בפה).

איך יוצאים מהפלונטר-לכאורה, שצריך להיות "פיו ולבו שוין"? יתכן, איני זוכר בדיוק, ששמעתי פעם, כתלמיד צעיר, מישהו אומר "אחד בפה ואחד בלב" וחשבתי שטוב מאד – יש לו "אחד" בפה וגם "אחד" בלב, הכל אחד אצל... – צריך לסמוך על ההבנה הראשונה, העמהארצית, של ביטוי. כנראה אותו צדיק אמת שיודע להשתמש בסם המות לעתים רחוקות כאשר צריך, בתור יוצא מן הכלל, אין אצלו שום סטייה. כמו "מצוה לשנות מפני השלום", שאומרים שהשינוי לא סותר באמת את האמת. אותו צדיק, כמו כאן, שהוא "אחד בלב ואחד בפה", בשעת מעשה, בעת ובעונה אחת, גם "פיו ולבו שוין", בפנימיות אותו דבר. ה"יפקד" ושל אמות הוא אותו דבר – הא בהא תליא. יש בכך הגיון, מוחין בעצם, כמו "אלו ואלו דברי אלהים חיים" – שבאיזה מקום דבר והיפוכו שוים. באמת הכל "אחד", "אחד בפה ואחד בלב" והכל שוה, הכל אחד.

קישור פירושי רש"י ואוה"ח

לכאורה פירושו של בעל אור החיים הוא אחר מרש"י. רש"י אומר ש"לאמר" היינו "השיבני", רוצה לשמוע ממך אם תמנה אחד כזה או לא. איך אפשר בכל אופן להשוות בין הפירושים האלה? אם ה' לא יענה לו, כלומר שאין אחד כזה במלאי שלו, זו הטענה שלו – אם אתה לא יכול לענות לי, יוצא משהו אחר, משהו הפוך. כך אפשר לקשר בין הפירושים. אם אתה יכול לענות לי שיש אחד כזה ואתה ממנה אותו במקומי – בסדר. אבל אם אתה לא יכול לענות לי – לכן אני דורש שתענה לי – מובן שאני צריך להשאר חי.

כתוב בקבלה ששרש אמר, כמו "ויאמר אלהים יהי אור", הוא שרש מאד מיוחד, ר"ת אור-מים-רקיע, סוד ההמשכה של הטפה הזרעית ההיולית עד לעיבור ברחם האם, והוא סוד כל מעשה בראשית. "לאמר" – מלה חידתית מה באה לומר בכל מקום – שוה הריזון,

“על פיו יצאו” – על פי מי?

מענין שבהמשך ה' אומר שהוא יעמוד לפני אלעזר, “על פיו יצאו ועל פיו יבאו”. מה מתרגם שם? “על מימרא דאלעזר כהנא יהון נפקין לסדרי קרבא ויצאיה לקרב, כמו 'אשר יצא לפניהם וגו'” ועל מימריה יהון עלין למידון דינא [לא קרב אלא דין] הוא וכל בני ישראל עמיה וכל כנסתא.”

אמרנו שיש שני מקומות שבעל אוה"ח לא מפרש כמו רש"י. רש"י כותב בפירושו ש“על פיו” של אלעזר, אבל בעל אור החיים – שכבר אפשר לקרוא, כי משהו קצר – מפרש על המנהיג:

על פיו יצאו וגו' פירוש חוזר על ה' האמור בסמוך [ושאל לו במשפט האורים לפני הוי, על פיו וגו'... והרמז המובהק לפירוש אוה"ח: “לפני הוי” = “על פיו”!], הוא המוציא והמביא, בהודעת האורים והתומים.

זהו פירוש שני באבן עזרא, שלא מקבל אותו. ת"י גם אומר ש“על פיו” של אלעזר. האבן עזרא אומר על פי אלעזר או על פי האורים. יש כאן ארבע מדרגות – יהושע, אלעזר, האורים, ה'. רש"י והתרגום והפירוש הראשון והמועדף של האבן-עזרא מפרשים “על פיו” של אלעזר, הסמוך במדרגות הנ"ל ליהושע. פירוש שני באבן עזרא הוא על פי האורים, לא מזכיר את ה'. כאן אומר שעל פי ה', דרך האורים (ואז אפשר לומר שכן כבקשת משה, מישהו כמוהו). גם רש"י אומר שיש דברים נסתרים.

לימוד משה מבנות צלפחד

על “יפקד” רש"י לא מפרש כמו אוה"ח שרמז לה' שלא יתכן שימות כו', אלא משהו דומה, שבנו יירש אותו, שהרי בא אחרי פרשת נחלות של בנות צלפחד – כמו שבנות צלפחד בקשו “תנה לנו אחזה” גם הוא בקש שבנו יירש אותו. רואים כאן שלאור החיים יותר מסתבר לומר שמשה רצה לא למות מאשר שבנו יירשנו. [לאור החיים לא היו בנים...] תמיד אומרים

שהוא כידוע רעא ימים, אחת הגימטריאות החשובות של חז"ל. קשור לסוד של אמ"ר, אור-מים-רקיע, אבל מה ההבחנה ביניהם? כדי שיהיה שוה הריון צריך גם ל בהתחלה, “לאמר”. אפשר לומר ש“לאמר” רומז לפסוק “לך אמר לבי” (כאשר ה-ך של “לך” = 500, “לך אמר לבי” = “ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור”) – ל בכל מקום היא לב, אבל היא גם רמוזה בפסוק (ממנו לומדים מהי אמירה, שהיא בלב) “לך אמר”. כאן מאד מתאים, כי מדבר לה' – “לך אמר לבי”. בפה אני אומר “יפקד הוי” אלהי הרוחת לכל בשר איש על העדה”, אבל בלב אני אומר שלא אמות. ועוד רמז לכך: “לאמר” היינו לא מר, לא “מר המות”, ודוק.

ת"י ורש"י ל“אשר יצא לפניהם”

שכל אחד ילמד רש"י על הפסוק הבא בדברי משה. רק לפני שנמשיך באור החיים, משהו יפה בתרגום יונתן על “אשר יצא לפניהם ואשר יביאם”. רש"י מפרש:

אשר יצא לפניהם – לא כדרך מלכי האומות שיושבים בבתיהם ומשלחין את חיילותיהם למלחמה אלא כמו שעשיתי אני שנלחמתי בסיון ועוג שנא' (במדבר כא) אל תירא אותו. וכדרך שעשה יהושע שנא' (יהושע ה) וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה וגו'. וכן ברוד הוא אומר (ש"א יח) כי הוא יוצא ובא לפניהם. יוצא בראש ונכנס בראש. ואשר יוציאם – בזכותיו. ואשר יביאם – בזכותיו. ד"א ואשר יביאם שלא תעשה לו כדרך שאתה עושה לי. שאיני מכניסן לארץ.

סיום רש"י דומה לתרגום יונתן. הוא כותב:

די הוי נפק קדמיהון לסדרי קרבא ודי הוה עליל קדמיהון מן סדרי קרבא ודיפוק יתהון מן יד בעלי דבביהון [ניותר בכללות מהגלות, כמובן מההמשך]: ודיעול יתהון לארעא דישראל [כפירוש השני של רש"י]. ולא תהי כנישתא דיי בלא הכימין מן בגלל דלא יטעון ביני עממיא כענא דטען ולית להון רועי.

אכן יתבאר הענין על זה הדרך דע כי תכונת השכל ובחירתו ושלילתו רחוקה בגדר הנשתוון בריבוי הנושאים [רצצה לומר שכשם שאין פרצופיהם דומים זה לזה כך אין דעותיהן דומות זו לזו. הוא מייחס זאת לתכונת השכל, שהוא בוחר-מעדיף או שולל. הכרעות הדעת של השכל לא שוות אצל כל אחד. יש אחד שהוא בחינת פה ואחד שהוא בחינת לב, ו"אחד בפה ואחד בלב", דעות אחרות בתוך עם ישראל, הדעות לא יכולות להיות שוות.], וכשם שישתנו הנבראים בצורתם ובקומתם ואין ההשתוות בהם, כמו כן ויותר מהמה בענין השתנות הנבחר [מה שנראה לך.], והנשלל [ומה שלא נראה לך.], בבחינת ההשכל והרצון [הבחורים הם השכל והרצון.], נוסף על שינוי פרטי הטבע בתכונת ההרכבה שביסודות [שלכל אחד יש טבע גופני אחר.], וכוחות היולים אשר מהם יולד הבחירה במדומים,

וימצא לפעמים ההשתוות בתכונה והוא נעלם [יש תופעה נדירה שיש השתוות, אבל אי אפשר להסתכל ולראות זאת. יתכן לפעמים שיש אנשים עם 'אותו ראש', כמו שאומרים היום.]. והוא מה שכיוונו רבותינו ז"ל [נדרים לט:]: לומר בן גילו [בן מזלו, ומזל הוא משהו נעלם. היום משתמשים בביטוי 'בן גילו' ו'בת גילו' בהזמנה לחתונה. יש לנו ספר שלם על ההבדל בין 'בת גילו' ל'בחירת לבו'. 'בחירת לבו' צריך לשאול אם גם היא בוחרת בו, אבל אם היא בת גילו לא צריך לשאול – שניהם חושבים אותו דבר. למה נוגע המושג בן גילו?]. בענין ביקור חולים [שאם אתה בן גילו של החולה אתה נוטל אחד מששים מחליו, רק אם אתם מאותו שרש. סגולת בקור חולים היא כאשר אתם בני גיל.].

השתוות ומיזוג הדעות רק במנהיג שהוא נשמה כללית

ומוזה תשער שיושלל בגדר הנמצא שישתוו רבים כהמה ס' ריבוא שהיו בדורו של משה לאחד [שנים יכולים להשתוות, אבל לא ששים ריבוא באותו

שהוא כתב את פירושו לבנות שלו, יתכן שלכן הסתלק בפרשת פינחס, הפרשה שבה מוזכרות בנות צלפחד.

הזכרנו⁸ שיש ז"פ "בנות ירושלם" בשיר השירים, והביטוי "בנות ירושלם" שוה לשמות חמש בנות צלפחד, מחלה נעה חגלה מלכה תרצה (והוא עולה חן, מתנת המלכות, פעמים חי, רמז ליסוד צדיק חי עלמין, דהיינו זיווג יסוד ומלכות, וד"ל; חלק המילוי שלהן עולה אהיה פעמים מחלה, הראשונה ביניהן בכל פעם שנמנו בתורה – "בתר רישא גופא אזיל"; במספר קדמי, מחלה נעה = חגלה מלכה תרצה! במילוי, מחלה נעה = נעה תרצה; חלק הקדמי של כל חמש הבנות עולה 3094, המספר הראשון שהוא כפולת יעקב וגם כפולת רחל – 3094 = טוב פעמים יעקב = אהבה פעמים רחל. תן לחכם ויחכם עוד).

שינוי הדעות בין אנשים

נחזור לאוה"ח על הפסוק שלנו:

יפקוד ה' אלהי הרוחות וגו' צריך לדעת א' למה בחר בינוי זה מכל כינויי המעלה והשבח הידועים לה' [למה קורא לו כאן "הוי' אלהי הרוחת לכל בשר", ביטוי נדיר שמופיע רק עוד פעם אחת בתורה בדברי משה ואהרן לה' במחלוקת קרח – "אל אלהי הרוחת לכל בשר האיש אחד יחטא ועל כל העדה תקצף", שם כתוב "אל אלהי וגו'" ואילו כאן כתוב "הוי' אלהי וגו'", כאן הוא מתוך התעוררות רחמים, סוד שם הוי', על כל העדה ממש, כמו שכתוב בהמשך דברי אוה"ח, ואילו שם הוא על כל העדה להוציא קרח כו', ודוק.], ב' למה האריך לשון אשר יצא וגו' ואשר יבא ואשר יוציאם ואשר יביאם [כפל, שראינו עליו פירושים שונים.], ג' אומרם ולא תהיה ערת וגו' מנין יעלה על הדעת שה' יעלים עינו מבניו שיהיו כצאן אשר וגו' [יש לו הו"א שה' יזניח את בניו, "בני בכרי ישראל"?].

⁸ כשיעור ה' תמוז ש"ז.

קבלו עליהם". אתה מכתיר רק אחד שהוא כלבבך. ה' מכתיר את דוד כי הוא "איש כלבבו" ונאחזנו ממליכים את משה או את דוד כי הוא כלבבנו, שיש לנו ראש אחד. רואים שמציאות המלך היא משהו נסי לגמרי, כי הרי לא שייך שששים ריבוא אנשים יחשבו אותו דבר ויבחרו באותו אחד. והנה, קרה נס – נס לשון נשיא, לשון התנשאות – שיש נשמה כללית שכוללת את כולן. הנשיא הוא תופעה נסית בכך שמוצא חן בעיני כולם, בן גיל של כולם. על משיח כתוב "גילי מאד בת ציון [כנסת ישראל] הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא עני ורכב על חמור ועל עיר בן אתנות" – כולם שמחים בו, גם "גילו ברעדה", כל כך שמחים שמתחילים לרעוד מרוב שמחה במלך הנסי, כי הוא בן הגיל של כולם.].

[אומר במאמר מוסגר:] וזה הוא גם בן מעם שצוה ה' עשות שופטים לשבטיך וכו', לפי שהשבת יתקרב בתכונה לענפיו [ראש שבט ראובן הוא הנשמה הכללית של השבט, והוא מתקרב לכל הענפים. בשבט ראובן צריך אחד שהוא נשמת ראובן, נשמה כללית ביחס לשבט הזה].

וזה ידע ובהן משה עליו השלום ואמר תשובה למאמר המיתה יפקד ה', פירוש ימנה [נראה גם במאור ושמש שיפקד גם רמז לפקידת איש את אשתו, זיווג, וכדי שהזיווג יעלה יפה צריכים להיות האיש והאשה בני גיל. כך בתוך המלה "יפקד" יש רמז לאחד שהוא בן גיל של כולם, שראוי להזדווג עם כולם כאחד.], אל אלהי הרוחות פירוש שיודע רוח של כל בשר וגדר תכונתם, תמנה אחד שיהיה טבעו שוה בתכונה לכל העדה,

הסכמה ורצון הדדיים בין המלך והעם

שיסכים הוא למה שיאמרו הם, ויסכימו הם למה שיאמר הוא להם [כעת מפרש, מאד חשוב. יש כאלה שאומרים ש"פני הדור כפני הכלב" – קללה של הדור שלנו – שהמנהיגים במרכאות מסתכלים על העיתון, על הסקרים, ואומרים מה

ראש.], והמלך אשר ישים ה' עליהם לא ישתו ברצונם אליו, וזלת האיש משה שאמרו ו"ל (תיקו"ז תיקון ט) שהיה שורש כל הנשמות של דוד המדבר [לא יתכן שכל אנשי הדור יבחרו באיש אחד, לא שייך, כי יש דעות שונות. הפירוש שלו מאד דמוקרטי – הוא אומר שמלך חייב להיות אחד שכולם ירצו אותו, "ומלכותו ברצון קבלו עליהם", מלך אינו בכפיה דתית. אפילו מצות "שום תשים עליך מלך" היא שאתם, העם, תבחרו אחד שמקובל על כולם. איך יתכן אחד שמקובל על כולם? לא יתכן, הרי הדעות שונות. הוא אומר שיכול להיות רק חד בדרא, שהוא באמת נשמה כללית.],

בסוד אומרו (ישעיה סג יא) משה עמו [משה שקול כנגד כל עמו. ורמז: הערך הממוצע של חמש התבות הראשונות של הפסוק, "ויזכר ימי עולם משה עמו" = יעקב, השרש, נשמה כללית, של כל בני ישראל. ידוע ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו". אצל מרדכי כתוב "עם מרדכי" כמו שאצל משה כתוב "משה עמו". המגלה מסתיימת בשבחו של מרדכי שהיה "רצוי לרב אחיו", אך חז"ל דיקן מזה שלא היה רצוי לכולם ממש. גם אצל משה הוא לא היה רצוי לקרח ועדתו, רק שקרח ועדתו היו רשעים משא"כ אצל מרדכי שמקצת הסנהדרין שפרשו ממנו היו צדיקים, רק שלא היו ב"ראש אחד" עם מרדכי. וי"ל שמרדכי הוא נשמה כללית מצד הרוח ולכן אנשי הנשמה, המשכילים, פרשו ממנו, וכמו שיבואר בהמשך דברי אוה"ח, ודוק.], ועיין מה שכתבתי (לעיל יא יב) בפסוק האנכי הרייתי וגו',

וזה היתה סיבה שהפקיד [המלך.]. והנפקדים [העם.]. נמזנו לגדר ההשתוות, וכל אחד היה לו כלבבו [על מי כתוב? "בקש הוי' לו איש כלבבו". כמו שהמנהיג, דוד המלך, צריך להיות כלבבו של הקב"ה – הוא צריך להיות כלבבו של העם. הרבי תמיד אמר שהמלך צריך הכתרה משני הכיוונים, ה' צריך להכתיר אותו ועם ישראל צריך להכתיר אותו, "ומלכותו ברצון

התמזגות עם העם – תכונת התפארת-הרוח

ובחירה כזאת היא מושללת השגה מוולתו יתברך [חזן מה' אף אחד לא יכול לדעת אם יש אחד כזה ומי הוא.], כי הוא לבדו יודע תוכן הרוחות ויודע רוח שתתמזג עם כולם [כאן הווארט שהצדיק צריך להתמזג עם העם (גם לעיל הוא השתמש בלשון מיוזג). לאיזו ספירה שייך המיוזג בחסידות? תפארת. תפארת היא רוח, לא מוחין – מוחין הם נשמה. קודם כל, היסוד של המנהיג צריך להיות רוח – רוח היא תפארת שהיא מיוזג, "תפארת ישראל", מיוזג נכון של כל הגוונים השונים שיש בעם ישראל ומיוזג נכון בין המנהיג לבין העם. מוחין בפני עצמם נבדלים. אם אתה רוח, שמתמזג עם כולם, אפשר לתת לך גם נשמה.

זה עיקר הווארט כאן, וגם עיקר הווארט של המאור ושמש. אם אינך רוח, רק נבדל (מדור שעיקרו רוח), אינך יכול להיות מנהיג. התנאי הבסיסי של מנהיג הוא מיוזג, בחינת רוח (סתם דור אינו "דור דעה" כמו דור המדבר, דורו של משה. וגם משה לגבי דורו, דור דעה, צריך להתמזג עם כולם מכח הרוח שבו, הרוח שבנשמה. בכל מקום הרוח היא שפועלת את המיוזג. ויש לציין שדרא דמלכא משיחא הוא גלגול של דור המדבר, כמבואר בכתבי האריז"ל, וממילא זקוקים למנהיג בשיעור קומה של משה רבינו ממש, ועוד יותר, מלכא משיחא, והיינו מה שמשא "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון". הרוח של מלך המשיח היינו הרחמים שלו, רחמי הרועה על צאנו (מתאים לביטוי כאן "כצאן אשר אין להם רעה"), "כי מרחמם [בגימטריא משיח] ינהגם" []. ואיש כזה אינו בנמצא זולת אם יהיה אדם כמשה שכל ישראל הם ענפיו והוא שורש לכולם, וזולת זה תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה.

ותכלית כוונת דברי משה לה' הוא על זה הדרך, אני אעשה כאשר אדוני דובר [בעל כרחי.], אבל יתקן דבר זה קודם, אם יוכל להכנס בגדר התיקון, ואם לא [ואם המנהיג לא יכנס בגדר הזה של

שהסקרים אומרים, ממש לגרעיותא. כאן אומר אותו דבר למעליותא, לא כי מסתכל בעיתון בסקרים אלא בא לו באופן טבעי, באמת, שהוא חושב כמו שהצבור חושב, משדר על אותו ראש של הצבור. תנאי של מנהיג אמת שיהיה מנהיג אמת ועם קירוב דעת לצבור.

המאור ושמש מאריך בזה מאד, שאם המנהיג נבדל – אפילו אם משה רבינו מגיע למצב שהוא נבדל מהעם, הוא היה נשמה כללית של דור המדבר, וכשבא דור אחר, מנטליות אחרת, ומשה רבינו נבדל מהמנטליות הזו – הוא חייב להסתלק. מנהיג לא יכול להיות נבדל מהעם, לא יכול להיות קדוש מדי, צריך לשדר באמת על אותו גל כמו כולם. הוא מסכים למה שהצבור אומר, לא "כפני הכלב" אלא לכתחילה, והם מסכימים למה שהוא רוצה בלי כפיה דתית – הם מרוצים מהכיוון שהוא תופס, מוצא חן בעיניהם. כלומר, יש כאן "חן חן", חן הדרי. חן היא תכונת המלכות. יש שבע תכונות כנגד המדות וחן היא התכונה שכנגד המלכות (לעיל הוא הזכיר את הפסוק "משה עמו" שאפשר לקרוא גם "משה עמו", כל העם ביחד עם משה בדעה אחת, בראש אחד, משה מוצא חן בעיני העם והעם מוצא חן בעיני משה, והיינו הרמז: ["משה] עמו" = "חן חן").

[לפי זה מפרש את הכפל:] והוא אומר אשר יצא לפניו, פירוש שיהיה לו הרצון בהם [פירוש אחר לגמרי ממה שראינו. "יצא לפניו" היינו שישכיל ויסקים לפנימיות רצונם, וכך הוא יצא – יצא לפי דעתם הם.], ואשר יוציאם וגו' [הוא הכיוון ההפוך:] שיהיה להם הרצון כמוהו לצאת ולבא עמו, [למה הולך עליו, שהוא מוציא אותם, ולא 'אשר יצאו לפניו'?] ותלה הדבר בו, כי הוא המלך [סימן שהם מרוצים בו גם באיזו השראה שמקבלים ממנו, כמו פיתוי. כתוב ש-פתוי בגימטריא מלכות, כמו ביחס לאשה. מה שהוא רוצה, בעצם הרצון שלו מפתה אותם לרצות כמוהו, אבל יחד עם זה הם באמת רוצים כמוהו ומרוצים ממנו].

[לסמוך את ידו עליו. הכל הולם אחר החיתום, "ביד משה". "ביד משה" = 361 = 19 ברבוע = נשיא וכו'. יש "ביד" (16, 4 ברבוע) פעמים "ביד משה" בתורה, וזו הפעם היד. בכל התנ"ך יש אל פעמים "ביד משה" – "ביד" היינו הנקודה האמצעית של אל – והנה, "ביד משה" בהכאה פרטית = 3100, 100 פעמים אל, והוא עולה ה פעמים כתר, תיקון ה הכתרים של ה הנקודות שיצאו מעיני א"ק, סוד חותם כל התורה כולה, "אשר עשה משה לעיני כל ישראל", וד"ל].

הסמיכה – הנצחת משה ביהושע

נמשיך בעיקר פירוש אור החיים: ויאמר ה' וגו' קח לך וגו' אשר רוח בו צריך לדעת ואמרו קח לך, עוד אומרו אשר רוח בו, וכי יש אדם שאין בו רוח [כמה מפרשים שואלים כך.], עוד צריך לדעת מה זו סמיכה.

כל ענין הפרשה כאן הוא סמיכה. יש בפרשה 120 מלים, סמך, המלה האחרונה היא "ביד" משה", שסומך את יהושע בגיל 120 (120 היינו המשולש של יה, "הנסתרת להוי' אלהינו", בחינת דור דעה, סוד ההשתלשלות של יה, שביחד עם הרבוע של יה, סוד ההתלבשות של יה, ה"בית" של יה, עולה משה [= יה פעמים חיה] כנודע).

הפרדוקס שיוצא כאן שבאמת הוא לא מת. בין השיטין הוא בקש שלא ימות, בטענה שצריך אחד כמוהו להנהיג את העם. הוא לא בקש מה' שיסמוך אותו – חידוש של ה' שצריך לסמוך אותו. ה' בעצם נותן לו את שני הדברים, "אחד בפה ואחד בלב" הופכים בסוף לשוים יחד, נותן לו גם את זה וגם את זה – שיהיה אחד שימשיך, ושאתה תונצח לגמרי בו. כמו שחז"ל דורשים כאן, ורש"י כותב, ש"ונתת מהודך עליו" היינו "פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה", וכתוב בחסידות שמעלת הלבנה שמקבלת מהשמש לא דרך המגן, הנרתק, אלא ישירות מהשמש בלי צמצום.

התיקון, שלא יהיה לו מיוזג עם העם, אז] תהיה עדת ה' בצאן וגו', והיוצא מזה הוא ולא ימות, כרמוזו בתיבת לאמר שאמרנו, ומתוך הדברים אתה למד שאם ימצא איש כזה הנה הוא מסכים גם הוא ליאסף אל עמיו כמאמרו יתברך [אפשר עדיין לשאול אם מסכים דיעבד או לכתחילה. לא ברור כאן. לא מזמן למדנו שמשה טוען לה' שאם יהושע יכניס את עם ישראל לארץ יחרב המקדש ותהיה גלות. אם משה רבינו היה מכניס את העם לארץ לא היה נחרב המקדש, הוא היה משיח, ואם כן ההסכמה שלו היא רק דיעבד].

המשך הפרשה

לא יהיה זמן ללמוד בפנים את המאור ושמש, הוא ארוך, אבל ממש חייבים כל אחד לעיין בו – כל מי שמענין אותו. השיטה שלו שהוא חוזר לפרש מחדש, ובעצם כמעט שואל את אותן שאלות שוב ולענות בערך אותן תשובות, וכל פעם להוסיף משהו – לכן יוצא ארוך, אבל צריך לקרוא הכל.

המשך הפרשה הוא:

ויאמר הוי' אל משה קח לך [למדנו ברש"י בתחלת פרשת "שלח לך" שפירוש "לך" היינו "לדעתך". יש שלש פעמים "קח לך" אצל משה – "שמן למשחה", קצת קשור למשיחה כאן (וכמו שנראה בסוף דברי אוה"ח); "קח לך סמים" בקטרת; וגם כאן "קח לך". ה"קח לך" הראשון בתורה הוא אצל נח. את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו [ה' אמר 'ידך' ביחיד והוא סמך שתי ידיים, "ויסמך את ידיו", בעיני יפה.]. והעמדת אתו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה וצויתו [לשון הנהגה]. אתו לעיניהם. ונתתה מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל. ולפני אלעזר הכהן יעמד ושאל לו במשפט האורים לפני הוי' על פיו יצאו ועל פיו יבאו הוא וכל בני ישראל אתו וכל העדה.

ויעש משה כאשר צוה הוי' אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה. ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר הוי' ביד משה

לרצות גם את ה'עדה'

והוא אומרו לבסוף למען ישמעו כל עדת בני ישראל, סמוכה למאמר ונתת מהוודך עליו, לומר שבזה יהיה גם בן כלול משורש הנשמות, ובה ישמעו פירוש יקבלו מאמריו, כל עדת בני ישראל, פירוש תהיה גם בן תכונת האנשים השלמים בעלי הנשמה מרוצית ממנו.

יש דיוק מענין מאד, שיתכן שהוא רומז לו – שכתוב בהמשך "הוא וכל בני ישראל וכל העדה". מה פירוש כפל הלשון? היחיד שמקשה הוא האבן עזרא, שאומר ש"כל העדה" הם אלה שבאים לאהל מועד לבקש את דבר ה'. כמה שהוא פשוט, בהשקפה ראשונה לא משמע לי ככה, משמע ש"כל העדה" אפילו יותר מ"כל בני ישראל". עד כאן היתה רק עדה, "איש על העדה", "ולא תהיה עדת הוי' כצאן אשר אין להם רעה". כאן רואים שבני ישראל ועדה אינם אותו דבר. מה שחשבתי בהשקפה ראשונה – ולא ראיתי – שעדה כולל גם את הגרים. בני ישראל הם המיוחסים. יש "כל העדה" שיותר מבני ישראל. אחר כך חשבתי הפוך, יותר קרוב לאבן עזרא, ש"בני ישראל" הם כולם ו"העדה" הם 'העדה החרדית' (העדה החרדית שוה ט פעמים עדה, היינו סתם 'עדה'), שלא כלולים ב"כל בני ישראל". האוה"ח לא מזכיר דיוק זה, אבל מפרש בדומה לפירוש האבן עזרא שם. הוא אומר שבלי הסמיכה עם ישראל בכלל היה מרוצה ממנו היות שהוא "איש אשר רוח בו", אבל הסמיכה נותנת לו גם נשמה – לא רק רוח – ואז גם "העדה" מרוצה ממנו.

שוב, בלי התוספת של הארת נשמת משה שנתנה לו על ידי הסמיכה, היה רק רוח. אם רק היה רוח, מה שמשה היה מסתפק בו בדיעבד, אפילו עם הסמיכה הסכים רק בדיעבד – הוא היה הנשמה הכללית של כל הפולישערס, אנשי הרוח, אבל לא היה מתאים לחב"דניקים. סוד הסמיכה שהוא נותן לו גם השראה של נשמה, שגם אנשי הנשמה – ה"דור דעה" שיש בכל דור, המשכילים של הדור – ירצו בו. מאד

כלומר, השמש חי וקיים לגמרי אצל הלכנה והיא ממשיכה אורו לבני האדם. שוב, סוד הסמיכה הוא שאתה ממשיך לחיות – ה' נותן לו גם את זה וגם את זה.

עוד פלא, הפסוק האחרון, תכלית הפרשה, הוא "ויסמך את ידיו עליו וגו'", הוא כפולה של 120 – כל הפסוק עולה 16 פעמים 120, וי פעמים סמך, כרמוז במלה "וי-סמך" בה פותח הפסוק. גימטריא פלאית. עוד מלה כאן ששוה 16 היא "ביד" כנ"ל, היד של הסמיכה. "ביד" פעמים סמך שוה כל הפסוק, סמך-ביד. סמך-ביד בהכאה פרטית – ס פעמים ב, מ פעמים י, כ פעמים ד – עולה 600, ה"פ סמך. סמך הוא קב צירופי אלהים שיש בהם תר אותיות.

סמיכה: תוספת נשמת משה לרוח יהושע

אכן לפי מה שפירשתי בדברי משה באה התשובה שפירוש אומרו קח לך, פירוש כחששתך ולדברך קח את יהושע, ודע שהוא איש אשר רוח בו [הוא מה שבקשת], פירוש אתה ישנך "שורש כל הנשמות", והוא ישנו בבחינת "הרוח" [כאן הווארט העיקרי, שעליו אריכות המאור ושמש: אתה שרש כל הנשמות, מתאים לדור המדבר, דור דעה, אבל יהושע הוא שרש כל הרוחות. לכן כתוב "הוי' אלהי הרוח" ו"איש אשר רוח בו"]. והוא אומרו אשר "רוח בו", פירוש שורש כל רוחות הדור ההוא, וצוה ה' לסמוך ידו להעיר [הערה, שבתוכה יש גם הארה]. לרוח מהות הנשמה שבמשה [הסמיכה היא לחבר את הנשמה שלך לרוח שלו, לתת לו השראה מהנשמה שלך, וממילא כשאתה נותן לו את הנשמה-המוחין שלך ברוח שלו אתה מנציח את עצמך. עונה לרצון משה להנצחה. למה משה צריך הנצחה? הוא במדות נצח, חייבים להנציח אותו, שהרי "משה משה" לא פסיק טעמא בגויהו", "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא".]

הגיעו למרחב העצמי, מה ש"כל אור חוזר חוזר לקדמותו ממש", יותר ממוצא האור הישר. למה בא לי לומר שהוא היה ראוי להיות המנהיג? כי הוא נולד באותו רגע שה' ממנה את משה להיות המנהיג, ועל כך שהוא לא מל אותו הוא נענש במיתה. מה כל כך חמור?! כנראה שהוא אמור להיות המנהיג הבא, היורש, והיורש יותר חשוב מהמוריש – הוא הנצחת המוריש. כל הסיפור עם צפורה ואליעזר בדרך מצטייר אצלי שהיה אמור להיות המנהיג הבא (כך גם פשיטא שהרגיש רבי אליעזר בדורו, אך גם אצלו לא אסתייע מילתא...). [יש אומרים בחז"ל שהסיפור עם הבן במלון היה עם גרשם]. נכון, אלו ואלו... (רמז נאה: הערך הממוצע של משה ושני בניו, גרשם אליעזר, הוא בן עמרם שעולה "איש האלהים" – משה זקוק לשני בניו יחד אתו על מנת להיות "איש האלהים" לנצח נצחים).

אם כן, יש שלשה מועמדים, כבר מכובד. רש"י אומר שיהושע זכה יותר מבני משה משום "נצר תאנה יאכל פריה", כי שרת את משה ארבעים שנה. גם במלחמת עמלק משה ממנה אותו, "בחר לנו אנשים". עוד בחיי משה, ארבעים שנה קודם, הוא כבר המוציא והמביא, כמו שדוד המלך היה המוציא והמביא עוד בימי שאול, לכן העם התאהב בדוד המלך.

סמיכות נוספות בתורה

אם מדברים על סמיכה, נאמר עוד משהו: באיזה הקשר נוסף יש סמיכה בתורה? רוב הפועות שרש סמך בתורה הן על קרבן. הפעם הראשונה, "הכל הולך אחר הפתיחה" היא "ודגן ותירש סמכתי" – כך אומר יצחק לעשו שבוכה שגם רוצה ברכה. יש לשון נופל על לשון, שלא ראיתי שאף אחד מדייק, "[הן גביר] שמתיו לך..." " [... ודגן ותירוש] סמכתי". האם יש קשר בין "שמתיו" ל"סמכתי"? ראיתי ונהייתי, כי עוד לפני שחשבתי על פסוק זה חשבתי ש-סמך היינו שם-כף (ס מתחלפת ב-

מתאים למצות מינוי מלך בדרך מצותיך, שם שואל למה תלמידי חכמים צריכים מלך – הם יודעים בעצמם מה לעשות על פי תורה, הם פוסקים את ההלכה, ההליכה בקדש. רואים שמלך צריך להיות אחד שגם החכמים נמשכים אחריו, "כל העדה" הגדולים, ולא רק בני ישראל. על ידי הנשמה כולם ימשכו אחריו, גם 'העדה' – כנראה רומז שעדה אותיות דעה ו"ישראל" היינו תפארת ישראל כנ"ל. ה"מאור ושמש" אומר ש"הודך" בא מנשמת משה רבינו, מדרגת הנשמה, בסוד "בינה [נשמה, 'משה זכה לבינה]' עד הוד אתפשטת". יוצא מכאן שה' דואג לסברת משה יותר ממה שמשה עצמו דאג – משה דאג שתהיה לפחות רוח כללית, אבל ה' אמר שרוצה שגם תלמידי החכמים ילכו אחריו, וזו רק כאשר יזכה יהושע לקבל הארה מהנשמה שלך. זהו סוד הסמיכה.

שלשת המועמדים להמשיך את משה

בעל אור החיים מאריך שמה הוא הנשמה הכללית של עם ישראל. מי הרוח הכללית? אליהו הנביא. לפי אוה"ח משה רוצה להשאר, לבטל את הגזרה לטובת עם ישראל. מי היו המועמדים? דברנו הרבה בשכם שהמועמדים העיקריים היו יהושע ופינחס, לכן מופיע בתוך פרשת פינחס. למה ה' בחר ביהושע ולא בפינחס? כי לא כולם קנאים כמו פינחס – להוי ידוע שפינחס הקנאי אינו נשמה כללית. תמיד הסברנו לפי הווארט של הבעש"ט שצריך זריזות במתינות, ואם הם לא ביחד המתנינות חשובה מהזריזות. פשיטא שפינחס הוא זריזות. יהושע הוא המתנינות, כמוכת מכך שהתירשל בירושת הארץ.

לפי רש"י, שהוא בקש על הילדים שלו, היה עוד מועמד – היו שני בנים, אבל אני חושב שמה לא התכוון לבכור. [רואים שגם לגרשום ובניו היו תפקידים בכירים במקדש]. משום מה אני חושב שהוא התכוון לאליעזר, שממנו "ובני רחביה רבו למעלה", יותר מיוצאי מצרים,

(שכותבים היום באותה צורה). יש עוד הרבה רמזים בזה, שדברנו עליהם בפעמים אחרות.

עשיה זריזה פועלת הנצחה

קראנו את העיקר. יש עוד כמה דברים קצרים. בפסוק הבא אומר בעל אוה"ח:

ויעש משה כאשר וגו' פירוש סמוך למצות המלך [השתמש כמה פעמים במושג סמיכות. מחד צריך לעשות מיד, סמוך, ומצד שני "סמוכים לעד לעולם" – נמשכים לנצח. הוא מסביר ב"ויעש" שמשה פעל בראש של "סמוך", שעשה מיד כשה' צוה. (לכאורה תלוי אחד בשני, שאם סמוך-צמוד יחזיק מעמד לעד.) משהו כמו זריזות במתינות, בזכות הפעולה בזריזות נקלט טוב וממשיך. מכאן יש ללמוד לכל התורה כולה, "ושמרתם את המצות", אסור להחמיץ את המצות. "ויעש" גם לשון תיקון – עיקר התיקון שעושה סמוך, תיכף, ואז זוכים לביאת משיח תיכף ומיד ממש.].

והגם שה' לא צוה לו בן אלא תשובה למאמרו, ואין הכרח שיעשה הדבר תיכף [אולי שיעשה בסוף, לפני שעולה להר העברים.], אף על פי בן מיהר עשות מאמר ה' [זהו פירוש הפסוק "עד מהרה ירוץ דברו" – שאם עושים מהר שובר את כל המחיצות, אם יש איזה קטרוג, ורוץ מהר הלאה.].

מתי עשו בחז"ל סמיכה במסירות נפש? אצל רבי יהודה בן בבא. צריך לעשות מהר, בסכנה, ולברוח. למה דומה סמיכה לפי זה? לסיפור של רבי זלמן זעזמיר, שהיה מגייר במסירות נפש. סמיכה היא ממש מסירות נפש, כי אתה מוסר את עצמך. במאור ושמש הוא מאריך בכך שתתכן סמיכה שאתה נותן לו יותר מדי ומרוקן את עצמך מההוד שלך לגמרי. כתוב "מהודך", לא כל הודך, צריך איזון – אבל בכל זאת משה עשה אפילו יותר ממה שהוא צווה. יש מצב שמישהו כל כך הרבה משפיע עד שלגמרי מרוקן את עצמו, ממש מסירות נפש עד כלות

(ש), כמו "ותשת עלי כפכה" באדם הראשון, ששם את כף היד על הנסמך. והנה ראיתי שפעם ראשונה שיש בתורה שרש סמך הוא יחד עם שם – שמתיו-סמכתיו. שם "סמכתיו" היינו תמיכה, אני תומך אותו.

יש עוד פעם אחת, מצוה אחת בתורה – כמו שכותב הרמב"ם – של סמיכת העדים על ראש הנידון, במגדף. כולם שאולים למה רק בעבירה של המגדף יש מצוה – הלכה פסוקה – שהעדים צריכים לסמוך את ידיהם על בעל העבירה לפני שהורגים אותו? לתת לו סמיכה לפני שהוא מת, שיהיה אפשר לכתוב על המצבה הרב?! חז"ל אומרים בספרי שהרי העדים צריכים לחזור על דבריו, עבירה, עד כדי כך שמי ששמע צריך לקרוע את בגדיו – זו פעם אחת שכדי להעיד צריך לעבור את אותה עבירה שהעבריין עשה. משהו פלאי, כל מה שמגיעה לו סקילה כי הזכיר את השם המפורש, וכעת העדים צריכים לשחזר את העבירה (כמו שהיום עושים שחזור). כדי לכפר על עצמם הם סומכים עליו, כאילו אתה הקרבן לכפר על החטא שלנו – לכן רק בחטא הזה עושים סמיכה.

ההעמק דבר אומר אפילו קצת יותר חזק – שמתתך תהיה כפרה עלינו, לא רק עליך. רש"י כותב שהסמיכה אומרת "דמך בראשך... שאתה גרמת לך", אתה אשם, אבל זה יכול להיות בכל עבירה. איך קשור לסמיכת המנהיג? "מרובה מדה טובה" – כמו שמעבירים את החטאים גם אפשר להעביר את המצוות... בכל מעשה בראשית יש אות אחת שלא מופיעה – ס, אין סמיכה כי לולי החטא לא היה מות ואם אין מות לא צריך סמיכה, לא צריך סמך (ורמז לדבר, השם של מלאך המות מתחיל סמ, מתחיל מ-סמך). רק מי שלא חי צריך סמך כדי להמשיך, להנציח את חייו.

מאד מענין באות סמך שאותיות המילוי שוות לאות היסוד, ויש פה סדרה יורדת – 20, 40, 60. מה הלימיט? 0, ס היא אות ששואפת לאפס

ג. תוכן המאור ושמש על סמיכת יהושע

סמיכה ונתינה – אור ושפע

אין לנו יותר מספיק זמן כדי לקרוא בפנים את המאור ושמש, נאמר רק כמה מלים בעל פה. הוא מרחיב הרבה ביחס בין הנשמה והרוח, הנשמה של משה והרוח של יהושע, ואיך צריך לחבר אותן יחד. אבל קודם מביא מאמר חז"ל על "וסמכת ידך עליו" ו"ונתת מהודך עליו" – שני דברים שונים, הסמיכה עם היד ונתינת ההוד, אולי לפי רש"י אותו דבר אבל חז"ל מפרשים אחרת – "וסמכת ידך עליו" כמדליק מנר לנר, כמו בשבעים הזקנים, "ונתתה מהודך עליו", כמערה מכלי אל כלי".

כל הפירושים שלו על מאמר חז"ל הזה, שהסמיכה היא כמדליק מנר לנר ונתינת ההוד כמערה מכלי אל כלי. הוא מסביר את ההבדל – בנר מנר הנר הראשון לא חסר כלום, אבל הרקה כמערה מכלי אל כלי הכלי הראשון כן נחסר. זה נושא מאד גדול בחסידות – בס"ו ובע"ב – של היחס בין אור לשפע, מיסודי תורת החסידות. קודם כל, הרווחנו משהו מאד חשוב, המקור של אור ושפע בחז"ל. אור לא צריך מסירות נפש, כי לא חסר כלום, אבל שפע צריך מסירות נפש – כי אתה מחסיר מעצמך, ואם אתה יותר מדי טוב אתה יכול להתרוקן לגמרי.

משלים לעליה מהנסמך לסומך

הוא אומר משהו נחמד, תופעה שהזכרנו בעבר בשיעורים – מובאת בכמה ספרים, וגם כאן כתוב עליה – שאם שמים נר דולק מעל העשן שעולה מנר שכבה הוא מדליק את הנר הכבוי, האור מיד קופץ ומדליק את הפתילה של הנר הכבוי. הוא אומר שזה היא על דרך "יהב חכמה לחכימין" (לא משתמש בביטוי), צריך להיות ראוי – שיש איזו העלאת מ"נ (העשן שעולה מהנר הכבוי).

מי שקורא בפנים קטע זה במאור ושמש, אפשר לתת עוד משל: יש שאני צריך לשים ידי

הנפש... הוא כתוב בפירוש שהסמיכה היא אקט של מסירות נפש מצד הסומך.

[למה הפסיקה הסמיכה? בדיוק הדבר זה, לא עשו מספיק מהר. באותו זמן, רגע לפני, שגזרו על הפסקת הסמיכה, אם מישוהו היה תופס ומיד סומך עוד דור – לא היה מפסיק. כנראה ששהו קצת. צריך לומר כך על כל דבר שנפסק, שלא היתה מסירות נפש לעשות מהר, בזריזות. לפעמים המשכיות הדבר תלויה דווקא בזריזות.

"ויצוהו" – צוותא ומלכות

אחרון חביב:

ויסמוך וגו' ויצוהו פירוש לשון צוותא [כמו שמשבירים תמיד בחסידות, פירוש יפהפה, שמשה מתחבר ליהושע – מצוה לשון צוותא. (גם צוואה כך?) כן, ליווי לנצח.], שהאיר בו "הוד הנשמה" כמו שפירשתי למעלה במה שאמר וסמכת. וידויק כפי זה אומרו כאשר דבר ה' ביד משה, שאין משמעות למאמר זה, וכי הדיבור הזה ענין הנתפס ביד [דימוי לא מתאים.], אלא פירוש כי ה' דיבר שהשפעת ההוד יהיה ביד משה ליהושע [ה' נתן למשה את היכולת להעביר את ההוד ליהושע. יש פירוש שההוד הוא קירון עור פני משה, וכאילו ה' נתן לו יכולת לקחת את הקרנים האלה ביד ולתת אותם ליהושע.].

עוד ירמוז אל המלכות [כתוב שכל המצוות הן "מצוות המלך"]. על דרך אומנם ז"ל אין צו אלא מלכות דכתיב (ש"א יג יד) ויצוהו ה' לנגיד, וידויק גם כן אומרו כאשר דבר ה' ביד משה, פירוש כי המלכות דבר ה' שתהיה ביד משה במקום שמן המשחה [הדבר הראשון בו כתוב אצל משה "קח לך", אבל כאן מסיים שבמקום למשוה אותו בשמן המשחה המלכות – דבר ה' – היא בתוך היד שלך, ואתה סומך את ידך על ראשו ונותן לו את המלכות.].

אבל רואים שהמנהיג צריך להיות איש של מעשה. לפי זה צריך לקבל שתי סמיכות, גם מרבי פולני וגם מרבי מחב"ד.

דור של מעשה היינו סוד מלכות דוד, דוד היה איש של מעשה. יש שיחה חשובה מאד של הרבי בה הוא מבדיל בין שלשה מלכים של עם ישראל – משה, יהושע, דוד (ר"ת מיד וס"ת דעה למפרע). לפי כל מה שמתבאר כאן, היינו מלך של נשמה, מלך של רוח ומלך של נפש, מעשה, מתאים למה שמבואר בקבלה שדוד הוא הנפש הכללית של נשמות עם ישראל. וכן מורנו הבעל שם טוב, עם כל עצמת הנשמה שלו, תורת החסידות, והרוח שלו, הדו"ר שלו שבהם הלהיב את העם לעבודתו יתברך, הבסיס אצלו הוא "המעשה הוא העיקר", לעשות טובה בגשמיות ליהודי, למסור את הנפש ממש על מצוה רבה של פדיון שבויים וכיוצא בזה, והיינו כידוע שהבעל שם טוב הוא נפש דוד. בשביל להציל ולהושיע יהודי בגשם הוא מוכן לוותר על העולם הבא שלו, כלומר על הנשמה והרוח שלו, ודוק.

הרתיעה מהמלכות וההיסטוריה היום

[וההיפך? אני אישית מרגיש שבדור שבנה את המדינה אי אפשר היה לעשות שום דבר מרוב עשייה, אי אפשר לנשום, ובא דור שאומר מספיק – עשיתם מספיק.] דור שמתחיל להתאדות, "ואד יעלה מן הארץ [ריבוי המעשים]", אותו אד שהוא תחלת אדם, "ויציר... ויפח באפיו נשמת [רוח] חיים...".

[יש כעת חידוש שלי אישית קשה, אבל התפרסם אתמול-שלשום שלימודי תנ"ך בבתי ספר חילוניים, כדי לחבר את הנוער לתנ"ך, עוזבים את נביאים ראשונים והולכים על כתובים, דברים קיומיים, איוב, שיר השירים, קהלת. מין התנתקות כזו מההיסטוריה, מכיבושים, מכל הצרות, מ"אתה בחרתנו". לא יודע מה אומר, אבל נותן הרגשה שבורחים מהקונקרטי לגמרי.] בראש חדש אמרנו

על ראשך, שם-כף, אבל יוצא שאני שם קצת מעל הראש ואם עולה הראש שלך אלי, לתוך כף היד שלי, כמו מגנט שמושך ושואב אליו את הברזל (המגנט נקרא אבן שואבת), סימן שזה חל ופועל. [הרב פעם סיפר על הרבי ר' אלימלך שהגדיל ככה תינוקת, ואמר שככה צריך להגדיל את עם ישראל.] ככה עם ישראל וככה התלמיד שלך. המשל קצת שונה, כי שם העשן עולה מאליו. בכל אופן, אני מאד ממליץ ומקוה שתלמדו את המאור ושמש – לעשות יחוד בין שני הצדיקים האלה, חיים וקלונימוס קלמן, עם כל הרמזים שלהם יחד (כנ"ל), זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל.

מעבר לדור של מעשה

[הוא דבר מצד המנהיג. מצד הדור עצמו, יש מצב שאדם מרגיש את עצמו או את חבריו שהדור שעבר היה נשמה ואנחנו רוח, מחפשים חיות או רגשות. מה עושים עם זה? מחפשים מנהיג יותר רוחני ופחות נשמתי? אדם בר הכי לומר סברות כאלה? למה משה לא זכה להכניס את בני ישראל לארץ ישראל? כי באמת לא היה מתאים לרוח שלהם. בשביל להכניס לארץ – עם כל מה שעתיד להיות, שהבית יחרב, אבל חייבים להכניס לארץ – צריך אחד שדומה לדור, שהוא איש רוח. [אבל הדור עצמו אמור להתאמץ להגדיר את עצמו, לחפש אם הוא רוח או נשמה?] המשכילים של הדור יאמרו... אתה תאמר לדור. [ממה נפשך, אם דור של נשמה המשכילים יאמרו, ואם דור של רוח "המשכיל בעת ההיא ידום".]

לכאורה הדור שלנו אינו נשמה ולא רוח אלא מעשה, כמו שאדמו"ר הזקן אמר בסוף שהמשיח יבוא מחסד ואפילו אינו של אמת – גמילות חסדים במעשה. זה כן אפשר. דברנו הרבה פעמים שעד לזמן הכי אחרון, כאן בארץ כמו באמריקה לפני מאתיים שנה, המנהיגים צריכים להיות גנרלים – עדיין נמצא, אבל קצת מתפוגג. [נראה שהמעשה קצת נמאס... נכון.]

“עשה לך רב” בעל-כרחך אחרי הסתלקות

רבך

שמעתי בשם הרב הקדוש רבי נתן דוד משידלואווא [נכד של היהודי הקדוש, שהזכרנו קודם]. על המשנה עשה לך רב וקנה לך חבר והוי דן את כל האדם לכף זכות [הפירוש שלו יעזור לנו מאד]: מה זהו הסמיכות של ג' דברים האלו. ואמר הרב הקדוש הנ"ל בדרך צחות [א חסידישע ווארט. אני אומר שמה שכתוב כאן הוא פשט, במיוחד בדור שלנו, הדור העשירי לישראל בעל שם טוב], דרך העולם החסידים שנפטר להם רבם לחיי העולם הבא, קשה להם למצוא תיכף ומיד רבי, כי לפי ראות עיניהם אין לדמות רבי הנבחר כעת לרבם הצדיק והגדול שהיה להם מקודם [אין להשוות, “אין ערוך לך וכו’”, אז קשה מאד למצוא מישהו חדש. הוא אומר שאין, בעצם גם משה רבינו רצה שה' יגיד שאין, לכן הוא צריך להשאיר. מה שכתוב כאן אמור בחסידים שהיו קשורים לרבי הקודם בלב ונפש, וכעת קשה להם למצוא תמורתו, מה שאין כן בדור הצעיר של החסידים שלא באמת הכיר את הרבי הקודם והתקשר אליו].

על זה אמר המשנה עשה לך רב [שבכל אופן חייבים לעשות, “עשה” משמע גם בכפיה, “גדול המעשה”. דווקא במצב הזה, שאי אפשר לדמות את הדור הזה לקודם, וממילא אפשר להתייחס, שהכל נגמר, או שאפשר להתחיל לומר שהוא לא מת, אבל הוא אומר שמה-שלא-יהיה צריך “עשה לך רב”. למדנו בשם אוה"ח ש"ויעש" הוא תיכף, אף על פי שלא נצטוה בפירוש שיהיה תיכף עשה סמוך. אפשר לצרף ולומר שבמקרה הזה צריך מיד, בו-ביום, בלוייה, כי אם לא תעשה מיד – באמת הספק הזה יכרסם, כמו תולעת, שאף פעם לא תוכל לעשות. (הרב ספר על המהר"ש שסרב לחסידי הרמ"מ מווארקו בטענה ש'משה לא עלה להר וכבר עושים עגל...!). שם היה ממשיך. אצל הרבי הרש"ב אחרי שהסתלק אף אחד לא חשב שבנו כמוהו, אבל גדולי החסידים מיד באו

שפיפורי נביאים ראשונים הם קנאה לעומת חריצות. בורחים מזה, לא חרוצים – חבל לדבר על חריצות בדור של עצלנים. וגם קנאה – תעזוב את זה... רוצים משהו אחר, לא קנאה וחריצות, אבל ככה גם בורחים ממלכות – לכן הם מלהזכיר מלכות.

[השאלה בכל הדברים האלה עד כמה אתה מאבחן שזה המצב וצריך להתאים לזה, או שזו הבעיה]. כאן משמע שלא שאחד בא להתאים את עצמו לזה, אלא שהוא באמת כזה.

[אם מדברים על מהפכה רביעית – מתאים, לדבר עולמית, את כל ספרי שלמה אפשר לתרגם לכל העולם]. נכון, משהו אוניברסלי, התיקון של בלעם – בלא-עם, בלי אומה. כבר נמאס ללמוד היסטוריה – היסטוריה היא בירורים, דור דור ובירוריו עד שמסיימים את כל ה-רפח. הרבי אמר ש“נסתיימה עבודת הבירורים”, כעת אין מה יותר להתעסק עם ההיסטוריה – ההיסטוריה נגמרה, אנחנו כבר בפוסט-היסטוריה – אלא רק עבודת היחודים, דברים אוניברסליים... [אז מה עושים?]? צריך אחד כזה... יכול להיות שבתוך המאור ושמש יש גם תשובה לשאלה הזו. בלי נדר נעשה עוד השלמות למאור ושמש.

יש משהו לספר על התכניות בישיבה? [נלמד בבא קמא]. שכל הנזיקין יהיו רק בתוך הספר, ד' אבות נזיקין בתוך ד' אמות של הלכה. נגנו “צמאה לך נפשי”.

ד. רבי-חבר (תפארת היהודי)

לחיים לחיים. יש עוד משהו קצר שקשור למה ששאלת עכשיו, משהו מאד נחמד. יש כאן “לקוטי מאורי החסידות” והוא מביא מהספר תפארת היהודי על הפסוק “פקד הוי' אלהי הרוחות איש על העדה”:

תיקון, לא כמו עשיה לשון כפיה כנ"ל. אבל עדיין יש יצר הרע.

"והוי דן את כל האדם לכף זכות" – גם הרבי מחזיק עצמו רק כחבר

ואם תהרהר עוד הנה אמת שברעתך אין ראוי לרב, רק לחבר טוב, אבל הרבי בעצמו יחשוב שהוא רבי עליך ולא חבר [אם אקבל אותו לרבי, יחשוב שהוא באמת רבי]. ובאמת אתה יודע שאין ראוי להיות רב, אם כן אינו איש אמת [סימן שהרבי שעשית אינו איש אמת, מחזיק את עצמו רבי ובאמת אתה יודע שהוא לא ראוי להיות רבי]. ואיך תוכל להתחבר עמו [איך תתחבר למישהו שקרן?!], ולזה אמר המשנה והוי דן את כל האדם לכף זכות [שוב, אני אומר שזה פשט]. שתדין את הרבי שלך שגם בדעתו להתחבר עמך רק בתורת חבר ולא בתורת רבי [הוא מחזיק את עצמו רק חבר. אף על פי שכולם קוראים לו רבי, וגם אתה קבלת אותו כרבי, אבל הוא מרגיש עצמו בשפלות שהלואי חבר – שאני חבר עם כולם. קוראים לו רבי, אבל הוא רק רוצה להתחבר עם החברה – כולל החברה הצעירים, החסידים שאינם משווים אותו לרבי הקודם ומבחינתם הוא לגמרי רבי ולא חבר – צריך לדון אותו לכף זכות]. ודברי פי חכם הן.

חזרה לימי הראשית של הבעל שם טוב

לחיים לחיים. מה זה הזכיר לי? את התקופה הראשונה של הבעל שם טוב, "אך טוב לישראל", אך השנים הראשונות שלא היתה שם חסידות וחסידים ולא רבי של חסידים וכולם היו חברים. עכשיו אנחנו דור עשירי לבעל שם טוב, נעוץ סופן בתחלתן, צריך להיות דור עשירי ל-אך השנים הראשונות. הענין שלנו לחזור לאותה תקופה, "אך טוב לישראל [בעל שם טוב, ולכל מי אשר בשם ישראל בעל שם טוב יכונה]", שכולנו חברים – "כל ישראל חברים", דבר הבא לידי ביטוי בכך ש"כל אחד

ונתנו פתקים לרבי רי"צ. אם שוהים יתכן שבסוף אתה נאלץ, אבל יהיה פגם בהתקשרות לרבי החדש. צריך לעשות מיד אפילו בכפיה ו"סוף הכבוד [של הרבי] לבוא". אף על פי שאין ראוי לפי דעתך אף על פי כן תעשה לו בעל כרחך.

"יקנה לך חבר" – רב שראוי להיות חבר

ואם תקשה לך מה מועיל רב בעל כרחו ולבך בל עמך שזה האיש יהיה רב שלך [לא משהו אמת, שאדם יעשה רבי בעל כרחו. מה זה מועיל?], על זה אמר המשנה וקנה לך חבר [הכל המשך של אותו דבר, לא שלשה דברים שונים], על כל פנים תחשוב שראוי להיות לך חבר [תמצא אחד כזה ותעשה אותו רב. הוא באמת לא מתאים להיות רבי, אבל חייבים לעשות רבי, אז לפחות תחפש מישהו שבלב יכול להיות חבר שלך. איפה היה דבר כזה? (אצל רבי מנחם מענדל מויטבסק). הדוגמה העיקרית היא אצל הקוצקער והחידושי הרי"מ. החידושי הרי"מ קיים זאת, מיד עם הסתלקות הרבי ר' בונים, יצאו לשדה וחזרו כשהוא קבל את עצמו שהקוצקער יהיה הרבי. שייך ליהודי הקדוש, נכד שלו אומר זאת באותו דור. אצל רבי מנחם מענדל מויטבסק ואדמו"ר הזקן לא היתה באמת התלבטות מצד שאר החסידים – לא היה שייך שאדמו"ר הזקן יהיה הרבי ורמ"מ מויטבסק ושאר תלמידי המגיד החסידים – אבל בהחלט יתכן שכך היה מצד החוויה הפנימית של אדמו"ר הזקן, שלקח לו לרבי, רב-חבר, מי שהיה קודם חברו אצל הרבי הקודם. יתכן שזו הסבה שלא מונים את רמ"מ מויטבסק בשושלת נשיאי החסידות של חב"ד (כידוע שהרבי שואל על כך בשיחה, כפי שמזכירים תמיד). ברומה לך להתחבר עמו [אחד שאתה מרגיש עמו חברות]. וקנית על כל פנים חבר טוב לקנין השלימות [עשית רב ובכל אופן קנית חבר טוב. קנין הוא בדעת, בקרוב דעת לכתחילה, שלמות-

ובמדרש (במדבר רבה כא, טו) וסמכת את ידך כמדליק מנר לנר, ונתת מהורך מהורך ולא כל הורך [משמע שנותן ממשות, והיה יכול לתת הכל ונותן חלק, ומכך לומדים שהוא] כמערה מכלי אל כלי ["כמדליק מנר לנר" ו"כמערה מכלי אל כלי" עולה 1300, נ פעמים הוי" – גילוי שער הנון, שהתגלה למשה בהסתלקותו והחל להתנוצץ ממנו בסמיכת יהושע, ועל שם הקבלה ממנו נקרא יהושע בן נון. עוד רמו יפה: יש כאן שני נרות ושני כלים – משה הוא נר ויהושע נר, משה הוא כלי ויהושע כלי – נר-נר-כלי-כלי עולה כתר, תרך עמודי אור. יש כאן אור ושפע, כדלקמן, ומקור שניהם בכתר – מקור האור בפנימיות הכתר ומקור השפע בחיצוניות הכלי. כל אחד הוא נר-כלי, יש, כידוע שכתר הוא ישיש – היחס בין משה ליהושע הוא כמו בין עתיק לאריך, סוף המאציל וראש הנאצלים]. ולכאורה יש סתירה בדברים שהתחיל ואמר כמדליק מנר לנר שלא יגיע שום חסרון לנר הראשון, ואחר כך אמר כמערה מכלי אל כלי ולא ימלט שאם ישפוך אדם מכלי אל כלי שלא יחסר מכלי הראשון.

עבודה לזכות לנפש-רוח-נשמה

אך הענין הוא על פי מה שכתוב בכתבי האר"י ז"ל שלכל אדם מישראל יש לו שתי נפשות [הוא כתב את ספרו בסוף ימיו, אז ודאי גם ראה את ספר התניא. אמרנו שהוא נחשב השו"ע של החסידות, כמו שהתניא הוא שו"ע]. נפש אחת הבהמית והיא מתלבשת בדם האדם ["כי הדם הוא הנפש"]. שממנה באים כל התאוות, ונפש אחת השכלית [כמו שכתוב בהקדמה לחלק השני של התניא, שתוכנן בתחלה להופיע לפני החלק הראשון, עוד לפני הגדרת הנפש האלקית הוא קורא לה נפש השכלית. רק בכתבים יותר מאוחרים יש חילוק בין הנפש האלקית לנפש השכלית, אבל ב"חנוך קטן" נפש האלקית נקראת נפש השכלית]. הבאה מצד המלכות דקרושה [כנסת ישראל, שרש כל נשמות עם

מתוקן מחברו" (כמבואר בתניא), לכל אחד יש דבר שחסר לי, ועל ידי תחושת החברות אני יכול לקבל ממך מה שיש לך ואין לי ואתה יכול לקבל ממני. לחיים לחיים.

ה. השלמה: דברי המאור ושמש

פירוש ראשון: הארת והשפעת נשמת משה על יהושע

סמיכה כמדליק מנר לנר ונתניה כמערה מכלי אל כלי

וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה [רמוז שלא הזכרנו קודם: איש-עדה עולה 390, י-ה פעמים הוי" (שמן, שמים) – הוד פעמים הוי", סוד נתינת ההוד דלקמן – ו"פ (ממוצע כל אות) א-דני, היינו ששם א-דני הוא יחוד האיש והעדה. איש-עדה בהכאה פרטית עולה 1610, ז"פ 230, כך ששני החשבונות הם זוג של כפולות 13 ו-7. יחד עולים 2000, ב רבתי ד"בראשית", כך שהממוצע בין שני החשבונות הוא בסוד "אלף אורות" של משה רבינו. איש-העדה עולה ה פעמים עדה – רמוז לכך שה"איש על העדה" צריך להתמזג בתוך העדה, כנ"ל בדברי בעל אוה"ח. "איש על העדה" הוא יא פעמים אדם – האיש יחד עם עדה עולה להיות אדם השלם.], אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם וגו', ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו [משה בקש "איש על העדה" וה' עונה ב"איש אשר רוח בו"]. וסמכת את ידך עליו וגו', ונתת מהורך עליו וגו' [הדיוק כאן הוא החלוקה בין סמיכת היד ונתינת ההוד (הוד = יד ע"ה, יד הוא סוד דוד כנודע, דור ה-יד מאברהם אבינו, והוד הוא סוד שלמה שעולה הוד במ"ק. הוא דור ההוד מאברהם ואצלו דווקא מופיע הביטוי "הוד מלכות". שני השרשים סמך נתן = כתר, ראה לקמן) – אליו יתייחס מיד:].

היא הרוח שבנשמה. בכל אופן, רואים שיש התכללות של כל המדרגות, וכך כותב: [דהיינו אם זכה לבחינת נפש רוח נשמה מיצירה יכול להנהיג אנשים הפחותים ערך מעולם היצירה וכן בבריאה.

משיח יזכה לנשמה דאצילות מכח תשובת

דודו

היוצא לנו מזה שאינו יכול להנהיג את כל בחינת כללות נשמות ישראל עד שיוכה לבחינת נפש רוח נשמה מהאצילות [אם כן, יש לו בעצם 12 מדרגות כאן – נר"נ באב"ע. ארבעה עולמות עם שלש מדרגות בכל אחד מזכירים את דגלי המדבר – ארבעה דגלים עם שלשה שבטים בכל אחד. צריך לומר שמדגל מחנה יהודה – בו שלשת השבטים כנגד חדשי החגים פסח ושבועות – כנגד נר"נ דאצילות, וכך יורדים בעולמות.], ולפיכך כתוב בכתבי האר"י ז"ל שבזמן הזה לא שכיח נשמות מאצילות עד שנוכה לימן הנאולה [והחידוש שמוכא בחסידות חב"ד הוא שמהבעל שם טוב כבר יש נשמות דאצילות, הרביים – כמבואר במאמר "וצדיק יסוד עולם" שרבי הוא נשמה כללית, נשמה דאצילות ונשמה חדשה – סימן של גאולה. הגם שבהיות השם "נשמה" כללי הוא יכול להתפרש על נפש ורוח, כלומר ש"נשמה דאצילות" יכול להיות מי שזכה לנ"ר דאצילות בלבד, וכדברי בעל המאור ושמשי שדווקא מלך המשיח יזכה לנשמה דאצילות ממש. ובכל זאת מסתבר לפי המסורת החב"דית ששולת הרביים מהבעל שם טוב והלאה זכו להתנוצצות של נשמה דאצילות ממש, הרי "הנשיא שבדור הוא המשיח שבדור", הוא כבר בבחינת משיח, ודוק].

והאיש הצדיק הדור [שיש גם בזמן הזה, בכל דור]. אשר יתקן את עצמו בחינת נפש רוח מאצילות, וכשישראל ישובו בתשובה שלימה [הנשמה עצמה היא עולם התשובה. אזי יכול הצדיק הזה להמשיך עליו בחינת נשמה מאצילות

ישראל, כל הנפשות האלקיות.], ומחויב כל איש ישראל להגביר הצורה על החומר לבל ילך אחר תאות לבו הבאה מצד הנפש הבהמית, רק ישתדל תמיד להגביר נפש השכלית הבאה מצד מלכות דקרושה להיות יראת ה' חופף עליו כל היום לבל יטה אחר שרירות לבו.

[כעת מסביר שבתוך הנפש האלקית יש את כל הנרנח"י:] [כשתיקן בחינת נפש מבחינת מלכות] [אפשר לומר – וצריך לבדוק אם מתאים איך שכתוב בעוד מקומות – שדווקא מדרגת נפש, מהמלכות, נקראת נפש השכלית, בהיות שהמלכות דאצילות יורדת להיות עתיק בבריאה, עולם השכל.] אז הוא כלי מוכן לקבל בחינת רוח הבאה מעולם התפארת בחינת תורה [שהיא ז"א, תפארת, כמו שראינו לפני שבועיים בלקוטי לוי יצחק.], כדי שיוכל לדבר דיבורי תורה ותפילה בהתלהבות וברביקות כמו שתירגם אונקלוס על פסוק [בראשית ב, ז] ויהי האדם לנפש חיה לרוח ממללא [התפארת כוללת את כל המדות של אהו"ר. מי שזוכה לרוח הוא בהתלהבות בכל דיבוריו בתורה ותפלה.].

ובתיקון את עצמו בבחינת רוח אז יוכל להמשיך עליו בחינת נשמה מעולם הבינה עולם הנשמות עולם התשובה [לכל פרצוף כאן הוא קורא עולם. בלקוטי לוי יצחק לפי הדיוק בתניא הבינה היא עבודה ותפארת תורה, כאן יותר פשוט על פי הזהר – תשובה ותורה, וכידוע שתשובה היא למעלה מתורה. מדובר דווקא בתשובה עילאה, תשובה משמחה. יש התלהבות ברוח ותשובה בשמחה עצומה בנשמה. כמו בספר התניא, לא מזכיר המדרגות שמעל לנשמה – חיה-יחידה – והנר"נ כולל הכל. הבינה היא היכל קדש הקדשים הכולל את כל המוחין, גם הכתר, ובפרט ש"גילוי עתיקא באמא"י. ומי שזכה לבחינה זו [שכבר עלה לנשמה.] הוא יכול להיות מנהיג ומורה דרך לעם ה' לפי מדרגתו [מכניס כעת משהו חדש. הסברנו שיש התכללות – משה הוא נשמה בעצם, הוא משפיע ליהושע נשמה שברוח, אבל התמזגות המנהיג עם הדור

בהמשך, אבל אמא בפני עצמה היא משפיע. אבא ואמא הם אור ושפע כמבואר בדא"ח, ומה שכותב כאן שיש שתי הבחינות ואמר שיש בו גם הרבי של אבא וגם המשפיע של אמא.

ודבר זה [להאיר, כמדליק מנר לנר]. יש ביד כל צדיק וצדיק אך ליתן לו חלק ממש מנשמתו [כמערה מכלי אל כלי]. כדי שגם הצדיק האחר יהיה לו בחינת נפש רוח נשמה, והו סכנה להצדיק הזה כי נותן לו ממש מנשמתו ויכול להיות פגם בנשמתו מזה חס ושלום, ולזה צריך להיות חכם גדול איך להתנהג בדבר [אבא שומר על אמא – צריך הרבה חכמה שבאמא שלו, בכח ההשפעה, לא יתן יותר מדי].

ואף על פי כן לא יוכל להתרשל [איך אתה בן חורין להבטל" מההשפעה. משמע שכל ענין הנשמה הוא כמו מינוי – נפש-רוח הם לשלמות עצמך, אבל הנשמה היא מינוי להיות משפיע ואתה חייב להשפיע]. ולומר כי סכנה היא לי וירא אני לנפשי, אך צריך למסור נפשו ורוחו ונשמתו [הנשמה מחייבת למסירות נפש – מתאים לאמור לעיל שכאן נשמה כוללת גם את הכתר ואת פנימיות הכתר, חביון עז העצמות שברדל"א שמשם כח המסירות נפש]. בשביל אהבת ישראל [כדרך הצדיק האמתי של החסידות]. כדי שגם לצדיק הזה יגיע מחלק מנשמתו [האור שלו מאיר גם על הצדיק הזה וגם על כל עם ישראל – כמו שכתוב בתניא שהאור האחד נכנס מהרבה חלונות – אבל עיקר השפע הוא לתלמיד המובהק. כך כתוב גם בס"י. כתוב "הוי" בחכמה יסד ארץ" – כללות ישראל, האור שייך לכולם במדה מסוימת, אף שכאן נאמר גם ביחס למשה שמאיר ביהושע – ואילו "כונן שמים בתבונה", ביחס לתלמיד המובהק שזכה לרוח שלו ומקבל שפע].

הארה מנשמת משה לרוח יהושע

וידוע כי נשמת משה רבינו ע"ה היה מבניה דאצילות, ובינה [שיש בה חמשים שערים]. עד הוד אתפשטת כי מבינה עד הוד יש חמש ספירות

[בזכות התשובה של הדור]. וזה יהיה גואל צדק והוא יורה דרך לכל כללות ישראל [מאד מענין. התפקיד הראשון של המשיח לפי הרמב"ם הוא לכוף את כל ישראל לקיים תורה ומצוות, והוא אומר שעד שישאל לא עושים תשובה הוא לא יכול לזכות לנשמה דאצילות, השלמות שלו שהופכת אותו למשיח. אפשר להסביר שכאשר "יכוף כל ישראל" הוא עדיין בחזקת משיח, הנשמה דאצילות כבר חופפת עליו לעתים, כמו שישביר בהמשך, ורק אם יצליח ויבנה מקדש אחרי שיעשו תשובה – השלב הראשון – זהו סימן להשראת הנשמה דאצילות בקביעות והפיכתו למשיח ודאי. אם כן, יש הבדל בין ה"יכוף" בתחלה לבין מה שיורה דרך לכל כללות ישראל אחרי שהוא משיח ודאי – שייך כבר לקיבוץ גלויות ועוד יותר להוראת דרך לכל באי עולם, "אז אהפך וגו' לעבדו שכס אחד".]

הארת והשפעת בעל נר"נ לבעל נ"ר

והצדיק אשר זכה לבחינת נשמה מאיזה עולם יש לאל ידו להאיר על צדיק אחר [סוד הסמיכה כנ"ל, אף שעוד לא אמר את המלה סמיכה. בכתבי האריז"ל מבואר שהאות ס שייכת לבינה, אמא עילאה, וכדי שאדם יוכל לסמוך הוא צריך להיות שייך למדרגה זו. מי שזכה לנשמה מאיזה עולם זכה ל-ס של אותו עולם ואז הוא יכול לסמוך את מי שזכה לרוח]. אשר כבר הכין את עצמו בבחינת נפש רוח אך עדיין לא בא אל בחינת נשמה, יכול הצדיק הזה להאיר עליו בנשמתו [משמע שעיקר תכונת הנשמה היא להאיר למישהו אחר, להשפיע. הייתי יכול לחשוב הפוך, שעיקר הנשמה הוא "אור המאיר לעצמו", המוחין-הנסתרות, אך מכל הדבור שלו משמע שעיקר חידוש הנשמה שהוא יכול להיות רבי – להאיר – ויכול לסמוך מישהו שזכה לנפש-רוח. למה הדבר מתאים במבנים שלנו? שמשפיע תמיד בבינה ורבי באבא. כאן לא מבחין, הכל נכלל באמא היות שאבא ואמא הם תרין ריעין דלא מתפרשין כמו שיכתוב

מהודך ולא כל הודך שגם לך ישאר בחינתך ולא תתן לו רק כמערה מכלי אל כלי.

אך משה רבינו ע"ה מחמת נודל אהבתו את ישראל עשה יותר ממה שנצטווה כמו שכתב רש"י ז"ל על הפסוק (במדבר כו, כג) ויסמוך את ידיו עליו בעין יפה יותר ממה שנצטווה וכו' עד שנתן לו יותר ממה שנצטווה.

אי-הבנת משה כי נתן-חיסר מעצמו בסמיכה ובתורה

וזה שאמרו במדרש האזינו (עין תנחומא ואתחנן) (1) כשהתחיל יהושע לדרוש לא השיג משה רבינו ע"ה מחמת כי נתן לו מחלק נשמתו וחסר לו [הפשט לא שיהושע יותר גדול ממנו כבר, אלא שיהושע דרש מתוך אותו חלק נשמה שנתן לו והוא חסר למשה – לפני שנתן ליהושע היה מבין ואף דורש כך בעצמו, אך אחרי שנתן הוא חסר למשה והוא לא יכול להשיגו. סימן של רב טוב, שנותן ממש את כח הדרוש לתלמיד – שהתלמיד יוכל לדרוש והוא כבר לא יכול ואף לא מבין אותו.

יש שנים שמשה רבינו לא מבין אותם – יהושע בן נון ורבי עקיבא. משה לא סמך את רבי עקיבא ישירות, אז איך רבי עקיבא זכה להיות יותר ממנו ושמשה לא יבין אותו? כפי שאמר רבי עקיבא בסוף הדרוש ש"דבר זה מתורת משה למדנו". כמו שמשה רבינו מכניס את עצמו בנשמת יהושע הוא גם מכניס עצמו בתורה, שנקראת על שמו "תורת משה" – כמו "אנא נפשי כתבית יבית" של הקב"ה – וכל כך מכניס עד שחסר לו, ורבי עקיבא דלה את הדברים מ"תורת משה". עוד ווארט יפה, שהצדיק האמתי שיש לו מסירות נפש בשביל עם ישראל מוכן להחסיר מעצמו כדי לסמוך את התלמיד הממשיך, וגם בשביל התורה שלו. מזכיר דברי הרבי רש"ב שאני עולה לשמים אך אל תצטערו יותר מדי כי את הכתבים אני משאיר לכם והם העיקר, בהם שמתי את עצמי,

[חסד-גבורה-תפארת-נצח-הוד]. וכל אחד כלול מעשר הרי נון שערי בינה שכולם נתנו למשה.

וזה פירוש הכתוב יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו, כי משה רצה שיהיה לבני ישראל מנהיג שיהיה ראוי להנהיג את כל כללות ישראל ודבר זה אי אפשר עד שיוכה לנשמה מעולם הבינה דאצילות בחינת משה [מאד מתאים לדברי בעל אור החיים, שמשה אמר שבאמת אין מישהו כזה ולכן הוא צריך להמשיך לחיות]. וזה שאמר הכתוב קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, כלומר שכבר הכין את עצמו בבחינת רוח דאצילות [בפשט משמע שדי ברוח, אבל הוא מפרש שיש לו רוח והיא מספיקה כתנאי לתוספת הנשמה]: ולא חסר לו כי אם נשמה מעולם הבינה דאצילות. וזה שאמר המדרש וסמכת את ירך עליו כמדליק מנר לנר, כלומר מאחר שכבר הכין יהושע את עצמו בבחינת רוח דאצילות לזה אמר וסמכת את ירך עליו כמדליק מנר לנר, היינו שמשה נצטוו להאיר עליו בנשמתו רק כמדליק מנר לנר שלא יחסר שום דבר מנר הראשון רק בהארה לבר [זו הפעולה הראשונה].

טובת העין של משה – לחסר מעצמו ולתת ליהושע

וגמר אומר ונתת מהודך עליו מהודך ולא כל הודך כמערה מכלי אל כלי, רצה לומר על בחינה השנית שדברנו לעיל [שהיא העיקר]. שאם הצדיק רוצה לתת לו חלק ממש מנשמתו צריך לזה שימור רב אולי לא ישאר לו חס ושלום כלום, וצריך לראות ש[יחלקו בחלוקה ראויה, ש]גם לו וגם לצדיק הזה יהיה להם בחינת נשמה ולא יחסר לו רק מעט כמערה מכלי אל כלי [בחינת שפע. כך מפרש "מהודך" ולא כל הודך]. וזה פירוש ונתת מהודך עליו מהודך ולא כל הודך כמערה מכלי, היינו על פי דברינו שזכרנו לעיל שאם נתן לו בחינת נשמה מבונה דאצילות שזה היה בחינת משה, כי משה זכה לבינה דאצילות והוא בחינת הודך כי הבינה עד הוד אתפשטת. וזה שאמר

שנפש-רוח מקבלים בבחינת שרש והתוספת היא נשמה-חיה-יחידה, אבל כאן אומר שאפילו כדי לזכות לנפש של הקדושה – מלכות דאצילות – צריך יגיעה:] רק אחר יגיעות רבות יגיעת הגוף והבשר [בתניא כתוב יגיעת נפש ויגיעת בשר – יגיעת נפש היא להתבונן ויגיעת בשר לשבת, 'זיץ-פלייש'. כאן הכל מדבר בגוף ובבשר.] עד בואו אל אמונה שלימה [משוה בין אמונה לנפש, המלכות, כמו ברוב המקומות שמשייכים אמונה למלכות]. בהזדככות גדול, כעין ראייה בעיני הבשר כן יהיה בהאמונה ויראה בעיני השכל [המלכות קשורה לנפש השכלית כנ"ל]. יחודו ויאמין שמלא כל הארץ כבודו באמונה שלימה ובשמחה גדולה ואז זוכה לנפש הקדושה [אמונה היא נפש, אבל תוספת השמחה הגדולה היא כבר בחינה של נשמה שבנפש. אפשר להסביר על דרך המבואר בתניא פל"ג על "צדיק באמונתו יחיה" באחד שחסר כל המדרגות, בלי שום חיות לקיים תורה ומצוות, ורק צריך להאמין – וגם שם אומר שמתוך האמונה הוא מתחיה ושמח, ועם החיות שמקבל מהאמונה זוכה לקיים את כל המצוות].

ובשמתגבר עוד יותר ויותר גדול בהזקה עד שזוכה לדבר דיבורים קדושים הן בתורה הקדושה [תפארת]. הן בתפילה, אז זוכה לרוח שהוא רוח ממלא [כמו שאמר קודם]. שהוא רוח הקודש [מוסיף ווארט, כפי שהקדמנו שבכל תורה כאן חוזר על מה שאמר ומוסיף. כאן אומר שמי שמגיע לרוח זוכה לרוח הקדש – ה"רוח ממלא" היא קדושה. בדרך כלל רוח הקדש היא דעת, אבל דעת היא נשמת התפארת.] והוא מדריגה גדולה. ובשמתגבר עוד יותר ויותר עד שזוכה למחשבות הקדושות וזכות [יש אחד שמדבר דיבורים קדושים אך עדיין לא זכה למחשבות קדושות. מעלת המחשבה על הדבור מוזכרת באגרת הקדש בתניא. כאן הכוונה למחשבות קדושות וזכות תמיד, שהרי "המחשבה משוטטת תמיד". כמו שהסברנו לבנות, צריך לסלק את המחשבות הלא-קדושות

את העצמיות שלי ממש, ומה שעולה למעלה הוא רק הארה...].

פירוש שני: הארת הנ"ר (הפנימי) והשפעת הנשמה (המקיפה)

או יאמר וידבר משה אל ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה, אשר יצא לפניהם וגו', ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו, והעמדת אותו וגו', ונתת מהודך עליו למען ישמעו כל עדת בני ישראל. והנה יש לדקדק מאי איש אשר רוח בו. ותו הנ"ל [סומך על הדרוש הקודם]. דאיתא במדרש (במדבר רבה כא, טו) וסמכת את ידך עליו כמדליק מנר לנר, ונתת מהודך עליו כמערה מכלי אל כלי והוא תמוה מה כוונת המדרש. ותו כנ"ל למה בפעם ראשון אמר המדרש כמדליק מנר לנר ואחר כך כמערה מכלי אל כלי.

נר"נ: אמונה (כראיה), דבורים קדושים, מחשבות טהורות

הענין הוא כך שה' יתברך ברא את האדם לכבודו לעובדו בלב שלם ונפש ומאד, וזה על ידי הנשמה חלק אלהי ממעל [מתקדם מהכינוי נפש השכלית] ל'חלק אלקי ממעל', רק בלי ה'ממש'. שנתן בתוך האדם שהנשמה נאצלת מכבודו ומכרת בכבודו היאך לעובדו [הכרה היא פנימיות הדעת, ותכלית ההכרה היא לעבוד את ה']. אבל בתחילה האדם עיר פרא יולד ועד שלש עשרה שנים אינו שורה בו עדיין היצר טוב והנשמה בו בהעלם עד בוא אור לארבעה עשר שבודקין את החמץ לאור הנר כדאיתא בספרי הקודש.

והנה הגם שקוראים נשמה הוא בדרך כללות [לכל חלקי הנפש]. אבל לאו כל אדם זוכה לנשמה [מדרגת נשמה הפרטית]. הלואי שיוכה כל האדם בבוא שלש עשרה שנים שיהיה בו הנפש הקדושה, דלאו כל אדם זוכה בקלות אליה [אפילו לנפש. יש בזהר שכתוב שכולם מתחילים עם נפש, אוטומטית, ויש מקום אחר שכתוב

ונפש ואינו חסר לו להנהיג את הדור רק מדריגת הנשמה שעל ידו יהיה רבי וראש להדור לכך וסמכת את ירך עליו. על זה מפרש המדרש הנ"ל כמדליק מנר לנר, דהיינו נר הוא ראשי תיבות נפש רוח [משהו שלא אמר קודם].

רצה לומר שהוא כבר זכה לנפש ורוח והוא כמדליק מנר לנר דהיינו מנפשו ורוחו של משה לנפשו ורוחו של יהושע שיש לו כבר נפש רוח ואינו צריך רק להלהיבו ביותר הזדככות אור שיאיר ביותר [אמרנו ששפע מבינה ואור מחכמה, אך אצלו ברור שהשפעה היא היא יותר מההארה. מפרש שהנר היינו נפש-רוח והכלי הוא הנשמה. אפשר להבין שהנר השני לא דלוק, אבל מכאן משמע שגם אם דולק צריך לתת לו יותר אור והזדככות שיאיר יותר, "עד שתהא שלהבת עולה מאליה". שוב, מסדר הפסוקים ברור שיש כאן עליה – קודם "מנר לנר" ואז "מכלי אל כלי".].

מי מדליק את הנר?

ב"היום יום" י' סיון² אומר שכל יהודי הוא נר ורק צריך להדליק:

² ומענין לענין: ב"היום יום" י"א סיון כתוב בסוף שאין דבר כל כך קר כמו השכל האנושי, אבל כאשר השכל הטבעי משיג השגה אלוקית והמדות שבשכל מתפעלות מה"געשמאק שכלי" זו באמת תחית המתים. כלומר, הרוח של השכל מחיה אותו אם הוא זוכה לטעום ולהבין השגה אלקית בשכלו. שייך גם למה שלמדנו ברמ"ח אותיות בפרשת במדבר, שהרש"ג 'ירד' על התלמידים שלמדו כתבי רבי אייזיק שהחסידות שלו עבור אחרים היא רק אותיות, השכלות, בלי דערהער פנימי של אלקות (בחינת נשמה). לכן צריך ללמוד רק את החסידות של הרביים. כאן ממש סותר זאת ומחזק אי-הסכמה שציינו בסוף, כי אומר שהגעשמאק השכלי הוא כבר תחית המתים. כשמבין בסוף, אחרי הרבה יגיעה ואי-הבנה קודם – הגעשמאק השכלי הוא כבר תחית המתים. בהחלט יתכן שעבור מישהו תחית המתים היא דווקא

כנפש על ידי אמונה, ואז זוכים למחשבות קדושות]. אז זוכה לנשמה שהיא מדריגה גדולה ונבונה ולא כל אחד זוכה לנשמה.

הנשמה חופפת כמקין

ומי שזוכה לנשמה הוא יכול לנהוג את הדור [רומזים תמיד שדור נוטריקון דחילו ורחימו, אבל ידי הנשמה שמעליו מנהיג. אפשר גם לומר שדור נוטריקון דם ורוח, שהם נפש ורוח, וכדי להנהיג צריך נשמה שמעליהם]. אבל מי שלא זכה אל הנשמה אי אפשר לו להיות מנהיג הדור. והנה הצדיק הגדול יש בכוחו למשוך לתלמידו הראוי לכך את הנשמה איוהו שהוא רוצה למשוך עליו, וזה היה הסמיכות שהיה סומך הרב לתלמידו שהיה נוהג בימים הקדמונים. והנה הנפש והרוח הם שורים בתוך האדם תמיד אבל מדריגת הנשמה אינה שורה בתוך האדם רק לעתים [כאן מדובר בצדיק שזכה לנשמה, אבל היא בגדר תוספת כנ"ל ולכן לא תמיד מאירה בו – הנפש והרוח הם בסוד שרש, כשהוא זוכה הם בתוכו תמיד, לא יוצאים ממנו, אבל הנשמה תוספת מקיפה]. כשהצדיק הוא בשמחה גדולה [מדרגת הנשמה-הבינה]. ובדריכות גדול אז שורה עליו הנשמה לפי שהיא מדריגה גדולה עד למאד, והיא אינה בתוכו רק חופפת עליו [שייך לסוכה, מקיפין דאמא. גם לעתים כשמכין את עצמו בהכנה דרבה] גם הצדיק צריך להכין עצמו כל פעם לגילוי הנשמה].

הארת הנ"ר: הגברת האש מנר (דולק) לנר (דולק)

ונבוא אל הבארה הוא ביאור הפרשה שהתחלנו בו בפסוק שביקש משה רבינו ע"ה יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם, דהיינו שיתן לישראל ראש ומנהיג הדור כפירוש רש"י ז"ל מנה עליהם מנהיג שיהא סובל כל אחד ואחד לפי דעתו. ואמר ה' יתברך למשה רבינו ע"ה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, דהיינו כנ"ל רצה לומר דהיינו שזכה כבר לרוח

היתה בתדירות, כל הזמן הכין עצמו עד שנקבע אצלו. [שהיה מצד הנשמה שהיא מבינה, וחכמה ובינה הן תרין ריעין דלא מתפרשין וכתוב (קהלת ה, א) חכמת אדם תאיר פניו [כאן האור הוא חלק מהשפע. בדרך כלל אור הוא חכמה ושפע הוא בינה, וכאן הוא אומר שיש אור גם בנ"ר – אור בבחינת נר – אבל באמת עיקר האור הוא חכמה שמתייחד עם הבינה בסוד תרין ריעין ונכלל בשפע שהוא נותן לו.], ועל כן אמרו חז"ל (בבא בתרא עה.) פני משה כפני חמה (רצה לומר חמה שלמעלה שהיא תפארת [פני לבנה הם מלכות, בהתאמה. ידוע שחמה-לבנה עולה חכמה בינה, כמעט אותן אותיות. בהרבה דברים כתוב שהם חו"ב וגם זו"נ, כמו שמים וארץ סתם ושמים הארץ העליונים, וכך גם לגבי חמה ולבנה.]).

וזה ונתת מהודך עליו דהיינו מהנשמה שלך דהיינו שתמשוך עליו נשמה מבינתך שתהיה חופפת עליו כנ"ל. וזה עליו דוקא שתהיה חופפת עליו [במקיים] לאפוקי ברוח כתיב אשר רוח בו [בפנימייתו] כנ"ל. לכך קאמר המדרש ונתת מהודך עליו כמערה מכלי אל כלי דהיינו למשוך לו נשמה כנ"ל מבינתך, לפי שהוא כלי מוכן לקבל הנשמה, וזה כמערה מכלי אל כלי דהיינו מכלי מלא לכלי ריקן [מנר לנר הסביר ששניהם היו דלוקים, לא מנר דלוק לנר כבוי, ורק צריך להלהיב יותר. אך כאן מכלי מלא לכלי ריקן], שעדיין לא זכה לנשמה [בנ"ר אל נ"ר גם התלמיד כבר זכה לנפש-רוח, כנ"ל.]. רק שמושה רבינו ע"ה ימשוך עליו נשמה שיהיה רבי ומנהיג הדור כנ"ל, ודו"ק היטב.

פירוש שלישי: החסרון בנבדלות הצדיק מדורו

או יאמר וידבר משה לפני ה' לאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניהם ואשר יבוא לפניהם ואשר יוציאם ואשר יביאם וגו', ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ירך עליו וגו' ונתת מהודך עליו וגו'. ראוי לשים לב על ככה מה ראה

רבינו הזקן ענה לאחד בהכנסו ליחידות: ... בני ישראל קרויים נרות. נר כלול מכלי, פתילה, שמן ואש. אך הייבים להצית את האש ואז הוא מאיר. הנר שבך הוא טוב, אך חסר לך מי שידליקו; על ידי הכאה בכח באבן של נפש הבהמית, ניתן ניצוץ אש, שהוא מצית את האש האלקי.

קשור למה שלמדנו בשבת האחרונה משארית ישראל על כך שיש מי שחושב שהצדיק מוציא אותי ידי עבודה ה' הפנימית – עבודה בכח הרבי, ולא עבודה בכח עצמו, כשיטת פולין – ויש מי שחושב שהצדיק הוא בשביל לשמוע תורה. מסביר שבכל אחד יש חסרון, שהראשון לא עובד בעצמו והשני חושב שעבודתו רק בכח עצמו ולא מבין שהרבי נותן לו כח. מה שאומר בסוף הוא חב"ד באמת, שצריך לעבוד בעצמו ולתלות במה שמקבל מהרבי. בכל אופן, ב"היום יום" לא אומר שהרבי מדליק, אלא שהכאת הנה"ב מדליקה את הנר. לכאורה כמו ההו"א בשארית ישראל, שכל העבודה היא רק הוא, אך צריך לומר שבכך גופא שאדמו"ר הזקן אמר לו זאת ביחידות, מפגש יחידה ויחידה, שצריך להכות ולהדליק – בכך גופא נתן לו הכח לעשות זאת, כמו שמסביר בסוף בשארית ישראל. בכל אופן, כאן המאור ושמש מסביר שיש לו כבר נר דלוק ומשה רבינו רק צריך להלהיב עוד יותר. יש מצב כזה ויש מצב כזה.

השפעת הנשמה: מכלי (מלא) אל כלי (ריקן) נמשך בפנים:

והעמדת אותו וגו' לפני ה' ונתת מהודך עליו, דהיינו מהנשמה שלך (שהוא מבינה כדכתיב (איוב לב, ח) ונשמת שדי תבינם [פסוק שלא הביא קודם. שייך למשה, שבגימטריא אל שדי – צריך לקבל ממושה נשמה יתרה.]) ובינה עד הוד אתפשמת כידוע (וכנ"ל.]) שעל ידי כן זכה משה רבינו ע"ה לקירון עור פניו [שאצל משה כנראה כן

החסידות שלו – הכל תלוי בגעשמאק השכלי, שעבוד מישהו יתכן שזה דווקא בחסידות של רבי אייזיק.

להשיג שכלו [כפי שאמרנו, שאפילו שהיו דור דעה הוא נבדל מהם. פחות מתאים לאוה"ח, שאמר שבדורו משה כן התאים, לכולם מכנה משותף דעה, אך כאן כותב שלא השיגו אותו]. ואפילו בחינותיו הקטנים לא השיגו, ואף על פי כן שמו רעיונם ושכלם להעמיק ולעיין בבחינותיו לכן באו לידי טעות [ניסו לבקר אותו אף שכלל לא משיגים אותו]. שהטעות בא על ידי שמעמיק בשכל בדבר עמוק ואין המוח שלו יכול לסובלו להשיגו על בוריו [כלל גדול מתי באים לטעות], כמו מי שרוצה להביט בשמש ואינו יכול מגודל בהירותו שעיניו כהות [ובנמשל היינו שבא לכלל טעות].

ומפני זה היה ההכרח שיסתלק משה למרום וימלא מקומו איש כפי שכלם אשר יוכלו לסבול וממנו יוכלו להשיג דרכי עבודה על נכון כפי מוח שלהם [באוה"ח היה משמע שהיה צריך להסתלק כדי שהדור הבא יסתדר, וכאן משמע שאפילו הדור שלו – אף שלא הבינו אותו החזיק מעמד יפה 40 שנה, רק שכל הזמן היו תלונות וטעויות. מצב כזה לא יכול להחזיק לעולם, "לא לעולם חסן" מטעויות, ולכן צריך להסתלק. הוא לא מחלק כאן בין הדורות – צריך לומר שודאי יש הבדל, אבל אפילו דורו של משה, דור דעה, לא הבינו אותו, ואילו דור יהושע הוא בכלל דור של רוח וצריכים מישהו שהם יכולים להביין אותו במדרגתם, מדרגת הרוח. כלומר, יהושע עם הרוח שלו לא נבדל מרוחם כפי שמשה עם נשמתו נבדל מנשמותיהם].

קנאות נובעת מנבדלות

וכן מצינו באלהיו זכור לטוב כשבא להר אלהים וילן שם וגו' והנה דבר ה' אליו וגו' ויאמר קנא קנאתי וגו' (מלכים א ימ, ט מז), השיב לו הקב"ה לאלהיו על טענתו שאמר עזבו וגו' ואת אלישע בן שפט מאבל מחולה תמשח לנביא תהיך, לכאורה אינו מובן מה השיב לו הקב"ה לאלהיו על טענתו שאמר עזבו וגו', וכי אם אלישע יהיה במקומו

משה ליתן עצה להקב"ה לפקוד איש על העדה, הלא הוא יתברך שמו מנהיג כל העולמים ואיך יתכן לילוד אשה לתת עצה למלכו של עולם איך ינהיג את עדתו [גם אוה"ח שאל זאת]. גם קשה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו אין לו פירושו. עוד קשה, הו"ל דרשו (במדבר רבה כא, טז) וסמכת את ירך עליו כמדליק מנר לנר, ונתת מהודך עליו כמערה מכלי אל כלי, וכוונתם בזה כמו שמדליקין מנר לנר אינו נחסר כלום מנר הראשון כן לא נחסר מנביאות משה רבינו וכן כמערה מכלי אל כלי. וזה אינו מובן בשלמא המדליק מנר לנר אין הראשון נחסר כלום אבל המערה מכלי אל כלי הראשון נחסר.

ונראה בזה בהקדם מה שדרשו הו"ל (בבא בתרא עה). ונתת מהודך ולא כל הודך מצינו למידין פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה. גם דבריהם ז"ל צריכים ביאור שמכאן [מהפסוק] ונתת מהודך". אינו משמע רק שמשה היה גדול מיהושע, אבל לא לדמות משה לחמה ויהושע ללבנה מאין הוציאו זאת, וליכא מילתא דאמרו רבנן דלא רמיזא באורייתא.

משה נבדל גם מדורו

והנראה בכל זה הדנה מצינו שדורו של משה כמה פעמים היו מתרעמין ומתלוננים עליו, אף על פי שראו יקר תפארת גדולתו שעשה נסים הרבה ועיר נבורים עלה חכם והוריד עוז מבטחה ועל כל זאת לא שמו לבם גם באו לידי טעות. ודורו של יהושע היו עובדי ה' באמת [רואים איזו מעלה בדורו של יהושע על דורו של משה], והכתוב העיד עליהם ויעבדו בני ישראל את ה' כל ימי יהושע וכל ימי הוקנים וגו' (יהושע כד, לא), ובודאי לא היה זאת חלילה מחמת פגם משה חס ושלום [אז איך נבין?].

אך הענין הוא כן, מחמת גודל בהירות השכל של משה וגודל קדושתו שנתעלה יותר מכל הנבראים והוא היה מבחר היצורים שעלה למרום ולקח התורה ממקום רם ונשא אשר אין שום מלאך ושרף יכול לעלות שם, על כן לא היו יכולים בני דורו

אשר ימלא את מקומו יהיה בבחינת לבנה, כמו שהלבנה אין לה מגרמה כלום רק מה שהיא מקבלת מן החמה כן ישפיע הוא להאיש אשר יתמנה על העדה המוחזקת והקדושות שלו ולא ישכח קדושת עבודתו מן העולם [הנצחת משה רבינו, כפי שהוסבר גם באור החיים – שהלבנה מקבלת לא על ידי המגן, וממילא עצמיות השמש נשאת חיה וקיימת על ידי הלבנה].

הכנת הכלי מושכת את האור (דרך צמצום)

השיב לו הקב"ה אמלא משאלותיך, אך הגם שהרב רוצה להשפיע מקדושתו לתלמידו מכל מקום צריך התלמיד להיות כלי מוכשר, דהיינו מתחילה צריך להיות אתערותא דתלמיד שיתקן לקבל מרבו וישתה בצמא את דבריו ותלמיד כזה אין לך רק את יהושע [לאפוקי שער המועמדים.], לכן נאמר קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו, רצה לומר שהוא כלי מוכשר לקבל קדושתך. וסמכת את ידך עליו כמדליק מנר לנר, [מביא המשל שהזכרנו:] ורצה לומר שטבע הנר הנכבה ועדיין מעלה עשן אחר הכיבוי אם יקחנו תחת נר הדלוק ימשוך השלהבת עליו מנר שלמעלה [משמע שהעשן מושך את האור, האתעדל"ת ממש מושכת את האתעדל"ע]. מחמת הניצוץ שיש בו שעדיין מעלה עשן על ידי זה יורד עליו השלהבת מנר הדלוק למעלה, כן יסמוך את ידיו על יהושע על ידי אתערותא דיליה שיקרב את עצמו למשה ומשתוקק לקבל חכמתו [הדוגמה העיקרית בתנ"ך היא אליהו ואלישע, שאלישע בקש לקבל מאליהו "פי שנים ברוחך" ומכיון שראה אותו מסתלק קבל את מבוקשו. כתוב באריז"ל שאלישע ויהושע אותו ענין]—אלישע ויהושע, שניהם שייכים ל-שע נהורין, ושניהם משתוקקים לקבל מרבים].

[כעת אומר ווארט שטרם אמר קודם:] ונתת מהודך עליו כמערה מכלי אל כלי, ורצה לומר שהמערה מכלי גדול אל כלי קטן צריך לעשות פה קטן בכלי גדול כדי שיוכל לשפוך דרך הפה לכלי קטן, שאם לא יעשה פה קצר לכלי הרחב אז

שהוא תלמידו ישמעו לו יותר ממנו. ולפי דברינו אלה מובן על נכון שמחמת גדול הזדככות שנודכך אליהו [והסימן שעלה גם בגופו בסערת אש השמימה, ודאי לא שייך לאף אחד]. לא היו בני דורו יכולים להשיג מוחזק דיליה ולא היה באפשרי לקבל ממנו אורחות חיים.

לכן כשהיה מתנצל אליהו לפני ה' יתברך שמו קנא קנאתי וגו' השיב הקב"ה לו דבר זה הוא מפני ששכלם אין משיג גדול בהירותך וקדושתך, לכן תמשה את אלישע לנביא תחתך שהוא קטן ממך ויוכלו להשיגו וממנו ילמדו אורחות חיים כפי שכלם [מתקשר למה שדובר על המועמד השני – פינחס. כפי שצויין, תמיד הסברנו שפינחס ויהושע הם זריזות ומתינות – פינחס הוא קנאי, ולא שוה לכל נפש, והרי "פינחס זה אליהו". קשור ל"קנא קנאתי" של אליהו, שה' אומר שסימן שאינו נשמה כללית עבור הדור. חרוץ מענין הזריזות, עוד משהו בשייכות לקנאה: קנאה אינה דבר חיצוני אלא מעידה נבדלות מהעם. פינחס לא ראוי להיות מנהיג לא בשל הקיצוניות עצמה – רק מתבטא בקיצוניות – אלא בשל המקור שלה, "מאין באת", שהוא בהירות שכלית גבוהה ש"לית כל מוחא סביל דא". כלומר, על הקנאי האמתי של הקדושה נאמר "לית כל מוחא סביל דא", לכן לא יכול להיות המנהיג].

משה מבקש ממשיך עם פני לבנה

וכשאמר הקב"ה למשה עלה אל הר העברים וגו' הבין משה מחמת שהגיע עת הסתלקותו, עמד לבקש על נפשו ואמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה שיוכל להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד. ואף גם זאת אבקש אשר יצא לפנים ואשר יבוא לפנים [בביטוי ששאל עליו קודם.], והענין הוא כי הראשי תיבות של אשר יצא לפנים ואשר יבוא לפנים עולים בנימטריא פ"ז כמנין לבנה [ורצה למצוא רמז לפסוק לענין של פני חמה ופני לבנה ששאל מאיפה דרשו.], ורצה לומר משה ביקש מאת הקב"ה שהאיש ההוא

הבעש"ט ותלמידיו. ויש שמיד מדברים על הרביים, וספק אם יגיעו לדברי תורה בכלל. היתה מגמתם לקשר נשמות עם בני ישראל לשורשם ולהסיר מעליהם המסכים המבדילים והתאוות הגשמיות בכדי שתהיה נשמותיהם קשורה בשורשה לבל יוכלו הם ושלום להנתק משורשם, וגם שתהיה יראת הבורא ברוך הוא על פניהם אפילו בחדרי חדרים לבלי לעבור בזדון אפילו על קל שבקלות מדקדוקי סופרים. ואיכות התקשרות נשמותיהם הוא על ידי שמפשיטין את עצמם מהגשמיות ויוצאין מתוך חומרותם לגמרי לקשר נשמותיהן באין סוף ברוך הוא ועל ידי זה ממשיכין גם כן אתם נשמות עם בני ישראל לקשרם בשורשם.

אמנם כבר אמרו זה בשם הבעש"ט ז"ל שהגם שנקשר הנשמות למעלה בשורשם צריך לראות לבל יתבטלו ממציאותם ושיוכלו לחזור להגשמיות [הצדיק צריך להתפשט מגשמיות כדי לקשור את הנשמות לשרש, אך צריך להזהר שיוכל לחזור למציאות.], רק שישארו דבוקים באופן שגם אף אם יתעסקו בגשמיות לא תפרד מהשבתם מהבורא יתברך וגם בעסקם בגשמיות יהיה מגמתם לעבודת הבורא ברוך הוא, וזאת [עבודת ה' תוך כדי הגשמיות] היא עבודה בכחינת קמנות כידוע.

התגלות הצדיק ללמד את תלמידיו

[מסיים בווארט מאד מיוחד, צריך הרבה להתבונן בו:] אמנם הצדיק שהגיע למדרגת התפשטות הגשמיות מכל מקום באם תהיה עבודתו בהסתר ובהתבודדות לא יוכלו המסתופפים בצילו ללמוד ממנו סדר העבודה ודרכי הדביקות בבורא יתברך ושיוכלו גם הם לעשות זאת להפשיט עצמם מהגשמיות כפי יכולתם,

לכן מן הצורך הוא שיהיו צדיקי הדור עבודתם בהתגלות [הדוגמה הכי טובה היא רבי לוי יצחק מברדיטשוב. נוגע לכמה ווארטים שלמדנו ברמ"ה אותיות על החצנה לעומת הפנמה.

כשישפוך ממנו לכלי קמץ ישתפך לצדדים ולכלי הקמץ לא יבוא, כן צוה הקב"ה למשה שישפיע מחכמתו ליהושע דרך צמצום מעט כדי שיוכל לקבל חכמתו [יש סוד של כל-מכל-כל, אברהם-יצחק-יעקב – דווקא ביצחק, הגבורה-הצמצום, כתוב ב-מ, "מכל". האות מ בחז"ל נדרשת כמו... ולא כל, כמו כאן "מהודך ולא כל הודך". כתוב שגאולת יצחק היא דווקא באות מ של מנצפ"ך, "מצאנו מים". אף שמים בדרך כלל שייכים ל'חסד לאברהם", גאולת ה-מ ביצחק, כי יש באות מ משמעות של מיעוט וצמצום].

פירוש רביעי: מנהיג שמפשיט מגשמיות ומחזיר אליה

תפקיד צדיקי הדורות

[הפירוש הרביעי הוא אחר משלשת הקודמים:] או יאמר יפקוד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבוא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רועה, ויאמר וגו' קח לך את יהושע בן נון וגו'. להבין כפל הלשון שאמר אשר יצא לפניו וגו' אשר יוציאם וגו'. גם אומר ולא תהיה עדת ה' כצאן וגו' הלא היו להם שבעים סנהדרין שנחה עליהם רוח ה' ומדוע אמר שיהיו בלי רועה [דיוק חדש, תוספת].

ויראה לרמוז בזה שהכתוב מורה לנו מעלת מנהיגי מנהלי וראשי הדורות [שלשה כינויים: מנהיג, מנהל וראש, י"ל כנגד נה"י חג"ת חב"ד, ודוק.]. ואיזה הדרך אשר יורו לעם בני ישראל, כי הגה העיקר התפעלות צדיקי הדורות והשרידים אשר ה' קורא כרבי שמעון בר יוחאי וחביריו וגם אחריו בסוף הימים שהופיע אור רבינו יצחק לוריא ואחריו שהתנוצץ ניצוץ הבעש"ט וגם יתר צדיקי הדורות מאז ועד עתה [כמו בהתוועדות של חסידים, יש שאומרים דברי תורה ובסוף מגיעים לדבר על הרביים – אחרי שלשה דרושים שלו הוא מגיע לרשב"י, לאריז"ל,

הגשמיות, עלית נשמה, מתאים לדברי משיח לבעש"ט שידעו כולם לעשות עליות כמוהו. איך ידעו? רק אם יעשה בפניהם את העליות והם ילמדו ממנו, ואז יכלו כל החיצונים ויבוא משיח. הצדיק צריך גם ללמד תורת משיח, "יפוצו מעינותיך חוצה", וגם להראות לאנשים איך עושים עלית נשמה].

ואשר יבוא פירוש שמה שיריד עצמו מעט מדביקותו להתעסק בגשמיות לצורך קיום העולם תהיה גם כן לפנייהם בכדי שילמדו גם כן סדר העבודה בעת העסק בגשמיות איך ומה לכוון לעבודת הבורא [עיקר העליה היא אז, לא לשקוע בגשמיות. יחסית העבודה בגשמיות יחד עם התפשטות הגשמיות בשעת מעשה היא קטנות לעומת ה"יפוצו מעינותיך חוצה" שהוא תורת משיח ממש. מסביר כאן יצא-יבוא כהתפשטות והתלבשות, ואת שניהם צריך ללמד – אחרת יהיה "עייל ולא נפיק" ואז מוטב שלא עייל].

אשר יוציאם פירוש שגם כן יוציאם ויקשר גשמותיהם למעלה [לא רק שילמד אותם איך לעשות, אלא שיקח אותם ממש כשהוא יוצא]. ויסיר מעליהם התאוות הגשמיות. ואשר יביאם פירוש שיחזרו גם כן [כמו שהוא חוזר, שיחזיר אותם אתו יחד]. כדי שלא יתבטלו ממציאותם וכמו שאמרנו למעלה בשם הבעש"ט ז"ל.

ולזה אמר קח לך את יהושע וגו', ואמרו חז"ל (ספרי פינחס קמ) את שבדוק לך ושאתה מכיר שהוא לא מש מתוך אהלך וראה גודל התפשטותך מהגשמיות ולמד ממך איך לדבק עצמו באין סוף ברוך ["יצא לפנייהם"]. הוא ולקשר נשמות ישראל לשורשם ["יוציאם"]. ואותו תמנה עליהם וממנו ילמדו וכן יעשו [דומה ביטוי שהרבי אהב, "ממנו יראו וכן יעשו"]. ודו"ק.

החצנה של חסיד אינה ההחצנה שהוא מדבר כאן, אבל החצנה מסוימת היא דבר חשוב – כל אחד לפי ענינו. הצורך של הצדיק הנסתר להתגלות – כמו התגלות הבעל שם טוב – הוא משבר, כמו שמובא מהרבי הרי"צ בסוף הכתר שם טוב. כמובן, מה שמתגלה הוא רק קצה הקרחון, "אפס קצהו תראה וכולו לא תראה", וכמו שמישהו שאל אדמו"ר הזקן אם הוא צדיק נסתר או צדיק גלוי ואמר שאוי ואבוי אם הייתי צדיק גלוי. זהו האיזון הנכון בין ההפנמה להחצנה, שלא תהיה לבטלה, שלמדנו עליה ברמ"ח אותיות]. ושיהיה נראה לכל שגם כשהן בין חבורות אנשיהם הם מפשיטין עצמם מגשמיות ומדבקין עצמם באין סוף ברוך הוא [היו צדיקים שעשו זאת ממש בחיצוניות, שיושבים אתך ביחד ופתאום מעלים את העינים למעלה שרואים רק את הלבובן של העין – יוצא מהעולם הזה בפניך]. ועל ידי זה יוכלו השותים מימיהם גם כן ללמוד מאתם לדבק בעת תפילתם על כל פנים באומרים מזמור אחד [כמו שכתוב בכמה מקומות בחסידות, שהלואי בתפלה לומר פרק אחד או פסוק אחד כראוי]. או באומרים שמע ישראל ועל ידי זה ילמדו מעט מעט להוסיף אומין ודביקות באין סוף ברוך הוא.

הצדיק יוצא ובא בגלוי לפני העם ומוציא ומביא את העם

ולכן כשנאמר למשה רבינו שיסתלק מן העולם ביקש מלפני ה' יתברך שיפקוד עליהם איש אחד אשר יוכל להפשיט עצמו מהגשמיות בכדי שיוכלו ללמוד ממנו לעשות כמעשהו. וזה שביקש משה יפקוד ה' וגו' איש על העדה אשר יצא וגו' פירוש שאשר יצא ויפשוט עצמו מהגשמיות לקשר עצמו באין סוף ברוך הוא ולקשר נשמות עם בני ישראל לשורשם, ושיהיו במדריגה זו שגם כשיהיו בין אנשים יוכל להפשיט עצמו מהגשמיות זאת תהיה לפנייהם, פירוש גם בשבתו ביניהם לא בהתבודדות לכד בכדי שיוכלו ללמוד זאת ממנו ["אשר יצא לפנייהם" – שיראה להם מהי התפשטות

אור לי"ב תמוז ע"ז - רמת אביב התוועדות יב-יג תמוז

לכבוד בר מצוה שניאור-זלמן שי' גינזבורג

א. מעלת ה"אמן" | ב. יום הולדת 137 לרבי הרי"צ | ג. השגחה פרטית בבית הסדר (שיחת י"ב תמוז תשי"א)

א. מעלת ה"אמן"

"אמן" וכח ה-יא לברר את הקליפות הטמאות

לחיים^א לחיים, מזל טוב שניאור זלמן.
קודם שמענו מהבר-מצוה על מעלת ענית
אמן^ב. כתוב בגמרא שמי שאומר את הברכה

^א נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

^ב תמצית הענין בנגלה שאמר הבר-מצוה (כהוראת הרבי
להכין ענין בנגלה בנוסף למאמר החסידות):

את ספר טהרה, סוף פרק י"א מהלכות "מקוואות",
מסיים הרמב"ם "השם ברחמיו הרבים מכל הטא
עון ואשמה יטהרנו אמן".
יצריך להבין:

א) הכלל הוא שמסיימין בטוב ומדוע הרמב"ם
מסיים בענין של "טא עון ואשמה"? הרי היה
אפשר לסיים בענין טוב כמו הפסוק "לפני ה'
טטהרו" וכדומה!

ב) מדוע הסיום הוא במלה "אמן"? הרי זה ספר
הלכות ולא ספר תפילה!

והביאור: ידוע שהרמב"ם מדייק בכל פרט, כולל
גם בחלוקת הפרקים של כל נושא הלכות בספרו,
ולכן יש מקום לדייק במספר הפרקים של הלכות
מקוואות – י"א פרקים, לא המספר עשר שהוא
שלימות המספר אלא י"א דווקא. המספר 10 מורה
על השלימות בקדושה כמספר הספירות הקדושות,
ואילו המספר 11 מורה על המעלה בביור ובריור
ה"לעומת זה", שלכן בקטורת היו י"א סממנים
דווקא, כולל המור שהוא מחיה טמאה, שאסור

להקריב אותה לקרבן ואילו לקטורת יש את הכח
לתקן גם אותה. לכן, בהלכות מקוואות בסיום ספר
טהרה, הסדר הוא שקודם באים עשרת פרקים
שרומזים על הטהרה של הקדושה, ואח"כ פרק י"א
שמורה על הביור והתיקון של ה"לעומת זה". לפי
זה ניתן לבאר את הסיום "השם ברחמיו מכל הטא
עון ואשמה יטהרנו אמן" מכיון ששלימות הטהרה
היא בתיקון ה"לעומת זה", לכן מודגש כאן בפרק
י"א שגם "טא עון ואשמה" מתהפכים לקדושה,
שזהו שלימות הטהרה.

ולכן מוסיף "אמן" שזהו הענין של נצחון המלחמה
על החושך וה"לעומת זה" כפי שמובא בגמרא
בסוף מסכת נזיר "גדול העונה אמן יותר מן
המברך" והמשל לזה שגוליידין היינו החיילים
החלשים מתגרים במלחמה והגבורים נוצחין,
כלומר שעניית אמן נמשלת לניצחון הגבורים, שזה
דווקא בנצחון של ה"לעומת זה" והתהפכותו
לקדושה.

ואולי לפי ההסבר של הרבי, ניתן להוסיף ולומר
שספר טהרה הוא הספר העשירי וספר נזיקין הוא
ספר ה-11 ברמב"ם, ובדיוק בסיום ספר טהרה
נעשה העליה משלימות הקדושה במספר 10,
לשלימות נצחון המלחמה ותיקון העולם במעלת
ה-11, כפי שמודגש במילים שבסיום הספר,
ובנוסף ניתן לציין שהספר היחיד ברמב"ם ששמו
הוא ענין בלי רצון הוא נזיקין הספר הי"א!

וזה קשור עם המבואר במאמר הבר-מצוה,
ובתוספת ביאור במאמר של הרבי איתא במדרש
תילים תשכ"ה, שמעלת הנחת תפילין על לימוד
התורה, שהתורה ממשיכה אור בדרגת הקדושה,

הכוונות שצריך לכוון על פי נגלה – היא ברכת "המוציא", "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם המוציא לחם מן הארץ". צריך להחזיק את הלחם בשתי ידיים – כמו כשמברכים בשבת – ויש ענין גדול שכל עשר האצבעות יגעו בלחם. זו ברכה עיקרית שיש בה בדיוק עשר מלים, וכל הכוונות בטור ובמפרשים הן מה לכוון כנגד העשר.

אז בא עונה ה"אמן", הגבור החזק שמסיים את המלחמה, ועונה "אמן" – המלה ה-11. זו דוגמה מאד יפה שה"אמן" הוא בסוד ה-11, כנראה שמגיע עוד יותר מטה-מטה לתוך המציאות מאשר הברכה עצמה (שהיא תמיד על דבר המותר בפיו, קליפת נוגה, לא ג קליפות הטמאות לגמרי), גם המציאות דלעו"ז, כדי להעלות משם הכל (ויש לומר שענית ה"אמן" שומרת על מברך הברכה שאכילתו לא תתן יניקה מקליפת נוגה ל-ג הקליפות הטמאות, מה שעלול להיות אם אוכל לשם תאוה כו' כנודע).

מעלת ה-יא – "חד ולא בְּשֶׁבֶן"

הרבי כל כך אהב את המספר הזה כי יש בו עוד ענין, שהוא נקרא "חד ולא בְּשֶׁבֶן". יש "עשר ספירות בלימה, עשר ולא תשע, עשר ולא אחת עשרה", כפי שכתוב בספר יצירה, ואף על פי כן יש מעלה ב-11 – ה"חד ולא בְּשֶׁבֶן". יש "אחד המנוי", שהוא חכמה או חיצוניות הכתר, אריך, כח הרצון בנפש, נמנה עם עולם האצילות (שהרי הוא הרצון שיתהווה עולם האצילות). אבל פנימיות הכתר, התענוג שבנפש, ועוד יותר ובעיקר הג"ר דעתיק, שקובע ברכה לעצמו ונקרא רדל"א, "רישא דלא ידע ולא אתידע", שבנפש הוא כח האמונה, ממנו באה מסירות הנפש, כמו מסירות הנפש של בעל הגאולה של יב-יג תמוז – הוא ה"חד ולא בְּשֶׁבֶן" ("חד ולא בְּשֶׁבֶן" עולה 411, תהו, כך שהערך הממוצע של כל תבה עולה 137, קבלה כו'. וידוע בכתבי האריז"ל שסתם "תהו" הוא כינוי לכתר-עליון).

הוא כמו החילים היחסית יותר חלשים ("גולירין"), שמתחילים את המלחמה, ומי שמסיים את המלחמה, הגבורים החזקים ביותר, הם אלו שאומרים את האמן בסוף הברכה.

ההקשר היה בין המספר עשר למספר אחת עשרה. כידוע, הרבי מאד אהב להזכיר את המספר 11 כי הנשיאות של הרבי קשורה למספר זה – התחילה ביום ה-11 (יא שבט) לחדש ה-11 (שבט, חדש ה-יא) לשנת 11 (תשי"א), חזקה של 11 (אכן יא בחזקת ג עולה משיח במספר קדמי, מאד קשור לרבי). שמענו שהכח של 11 הוא להגיע עד מטה-מטה, עד ל-ג קליפות הטמאות לגמרי ועד בכלל, כמו המור של הקטרת שהיה מחיה טמאה, וגם משם להעלות ניצוצות, שהרי אין לך דבר בעולם שאין ניצוץ קדוש שמחיה אותו.

המלה "אמן" חותמת את הספר העשירי ברמב"ם, הלכות מקוואות שמסיימות ספר טהרות, ואז – כמו שאמר הבר-מצוה – עוברים לספר ה-יא, ספר נזיקין, שהוא היחיד ששמו דבר לא-רצוי, גם כדי להעלות את הניצוצות שירדו מטה-מטה עד ג קליפות הטמאות. הרי מי שעושה נזק לחברו מניק את ג קליפות הטמאות לגמרי וכאשר עושים דין צדק לפי תורתנו הקדושה מעלים משם את מה שירד ונטמע בתוך העומת-זה על ידי הנזק שהוא גרם לחברו.

"אמן" – השלמת הברכה מ-י ל-יא

רצינו להוסיף משהו פשוט: למה המלה "אמן" באמת קשורה למספר 11? יש כמה וכמה ברכות, ברכות הנהנין, שיש בברכה עשר מלים. העיקרית ביניהם, ובכך מאריכים מפרשי הטור – הב"ח כותב באריכות גדולה את

שוהו עולם האצילות ודווקא התפילין שמניח נער בן י"ג שנים שנותנים לו כח לברר ולתקן את היצר הרע, הם ממשיכים אור גם בעולם שלמטה והופכים אותו לקרושה.

בחסידות). דברי הרבי באים ממוחא-סתימאה, כח המשכיל שבנפש, אבל האמן בא מבינה דרדל"א, מהג"ר דעתיק. בתוך מוחא סתימאה דאריך יש את הגבורה דעתיק – גם בחינה של עתיק, אבל רק הגבורה – ואילו האמן בא מהבינה דעתיק (סוד "אני בינה לי גבורה"), חלק מרדל"א, לכן אמן הוא אמונה פשוטה.

שתי האותיות שמוסיפים לשרש **אמן** כדי שיהיה **אמונה** הן **וה**, 11, לכן הרבה פעמים כתוב שבכל מקום שיש את המספר 11 הוא סוד אותיות **וה**. אפילו בשם הוי' ב"ה יש מעלה באותיות **וה** לגבי אותיות יה, מעלה של "והנגלת לנו ולבנינו" לגבי "הנסתרת להוי' אלהינו". כשאני מוסיף **וה** ל-**אמן** אני מקבל **אמונה** (רמז: אמן במילוי – **אלף מס נון** = 297 ואילו אמונה במילוי – **אלף מס וו נון הא** = 315, יחד 612 = **ברית** = אמונה פנים ואחור: **א אמ אמו אמונה אמונה מונה ונה נה ה**, הכל אמונה, ודוק).

אמן – עבודת ה' באמונה פשוטה אחרי כל

ההשגות

נוסיף עוד ווארט. אמונה הוא גם לשון חיזוק, "עצות מרחוק אמונה אמן", כמו "חזק חזק". נסיים את הווארט על ה"אמן" בכך שהבעש"ט היה אומר שאחרי כל ההשגות שלי – הוא אמר על עצמו שזוכה לשמוע תורה "לא מפי מלאך ולא מפי שרף אלא מפי קוב"ה ושכינתיה", וגם יש לו פחד שאם חלילה וחס יחזיק טובה לעצמו, אפילו במקצת שבמקצת, הוא עלול ליפול לפומא דתהומא רבה (אבל לא זה הענין עכשיו) – אני עובד את ה' באמונה פשוטה.

כל ההשגות שלי הן כמו הברכה – בכל מלה בברכה יש תוכן, ענין, השגה – אבל ה"אמן" הוא כמו תכלית הידיעה שלא נדע כלום, כמו הביטוי שלומדים ממש רבינו דווקא (שאינ מי שהשיג יותר ממנו), "איני יודע". כתוב "לעולם ילמד אדם את לשונו לומר 'איני יודע'" ולומדים זאת ממש רבינו. זה ה"אמן", שאחרי

בעצם "הא בהא תליא" – מכח הארת ה"חד ולא בקשבן" האחד עשר יכול להגיע עד מטה-מטה ל-ג הקליפות הטמאות לגמרי ולהוציא משם את השלל, "חיל בלע ויקיאנו", מה שהקליפה בלעה מהקדושה, הכל בכח ה-11 (ורמז: השם הקדוש שיוצא מר"ת "חיל בלע ויקיאנו", **חבו**, הכח האלקי להוציא את הניצוץ גם מ-ג הקליפות הטמאות לגמרי שמכוונים ב"וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו", הוא גם ר"ת "חד ולא בקשבן", ודוק).

זו כוונה חשובה כל פעם שאומרים "אמן", אם כי לא כל הברכות הן עשר מלים – יש רמז מאד חשוב שה"אמן" באה לתת את הכח של ה-11 אחרי גילוי ה-10, עונה ה"אמן" הוא הגבור ה-11 (סוד הגבורה דעתיק, בוצינא דקרדוניתא, שמקורה בחכמה דרדל"א, כמבואר בהמשך תרע"ב לרבי הרש"ב).

מאמן לאמונה

מה עוד אפשר לרמוז בענין? מה קורה כאשר מוסיפים 11 למלה **אמן**? מקבלים 102, **אמונה**. בכלל, מה אומר השרש "אמן"? מה משמעות אמירת "אמן" אחרי הברכה? כתוב בדברים רבה שעל פי פשט צריך לחשוב שלשה דברים – לשון שבועה (שבועה שהדבר נכון), לשון קבלה (כנ"ל בסוד הערך הממוצע של שלש תבות "**חד ולא בקשבן**" שועלה **קבלה**) ולשון אמונה. כמובן שעיקר הפשט הוא אמונה, כי אמן לשון אמונה. באמירת אמן אני אומר שאני מאמין באמונה שלמה במה שאמרת. המברך ברך ואני מאמין.

קצת דומה לרב שאומר דרוש והתלמיד הנאמן שלו, ה"עבד נאמן" כמו משה רבינו, "בכל ביתי נאמן הוא", אומר "אמן" אחרי דברי הרב. כתוב בחסידות משהו מדהים ביותר, שה"אמן" שהתלמיד אומר על הדברים של הרב, של הרבי, בא ממקום יותר גבוה מהדברים שהרבי אמר. ה"אמן" שאומרים על הברכה, על דברי הברכה, הוא גילוי של "אובנתא דלכא" (זהו הביטוי

הוא אומר לנו (רמז פשוט: **תשעים** עולה "ואהבת לרעך כמוך", ה"כלל גדול בתורה". השנה עלינו ללמוד מבעל הגאולה את האהבת-ישראל שלו, אהבה ללא גבול, אהבה בבחינת "בכל נפשך ובכל מאדך", במסירות נפש ממש).

ההוראה המיוחדת לרבי ללמוד מדעים

אבל יחד עם זה עוד דבר פשוט, שטרם הוזכר, שהיום יום ההולדת של בעל הגאולה. בן כמה הוא נעשה היום? מספר מאד חשוב, מי שמכיר טפה במדע. כאן המקום להזכיר שגם האבא של הרבי בהיותו בן 17 וגם השווער של הרבי, הרבי הקודם, לאחר נישואיו, שניהם שלחו את הרבי ללמוד מדעים ומתמטיקה (כמובן, במוסדות לא של תורה). שוב, בגיל 17 האבא וודאי גם האמא של הרבי אמרו לרבי שהוא צריך ללמוד לבגרות שם, וגם שכרו בשבילו מורה פרטי. מאד מענין, אותו מורה פרטי ששכרו ללמד את הרבי שיעורים פרטיים במתמטיקה ועוד דברים – מה שנקרא לימודי חול – הוא אחד שאחר כך נעשה כאן שר בממשלה, מראשוני הפעילים הציונים, ישראל בר-יהודה (שמו המקורי היה אידלסון).

זה היה רק מאמר מוסגר, כמה שהרבי בעצמו לא ממליץ לאף אחד ללמוד לכתחילה לימודי חול – רק לאלה שכבר למדו הוא אומר שלא בחנם, הכל בהשגחה פרטית וצריך לנצל זאת. לפעמים למי שהיה באמצע תואר הרבי אמר שיסיים את התואר ולנצל את הידע ואת המעמד של הידע כדי להפיץ תורה ולהפיץ אמונה בעם ישראל. אבל אין כלל שאין בו יוצא מן הכלל, וכידוע המשיח נקרא קיסר שפירושו "יוצא דופן". יש הרבה דברים בקיסר, במלך, במנהיג, שהוא יוצא דופן ואי אפשר להשוות אותו ואת מעשיו-הנהגתו לכולם. לעניננו זה אחד הדברים, הוראה מיוחדת לרבי – גם מאביו ואחר כך התחזקה על ידי הרבי השווער, בעל הגאולה של היום.

כל מה שהשגתי אני עובד את ה' באמונה פשוטה. והוא סוד גילויי שער הנון של הבינה, בחינת "פנימיות אמא פנימיות עתיק" (שגבוה אפילו מ"פנימיות אבא פנימיות עתיק").

הוא גם אמר שבזכות העבודה באמונה פשוטה יבוא מלך המשיח. התגלות המשיח היא בזכות האמונה שלנו בו, מה שאנחנו מאמינים בו ("ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו") באמונה פשוטה, מעבר לכל ההשגות (הגילוי של קריעת ים סוף, גילוי עצם האצילות, עולם האחדות, שמעל לכל ההשגות של עולם הבריאה, עולם השכל כנודע).

עד כאן מה שחשבתי בעת שהבר-מצוה אמר את הדרוש שלו על ענית "אמן". לחיים, שנזכה כולנו לענות אמן ב"ענות חן" על התגלות מלך המשיח.

ב. יום הולדת 137 לרבי הרי"צ

תשעים שנה לגאולה

אם דברנו על המספר 11 נדבר על עוד מספר (שבעצם כבר הזכרנו לעיל). היום חג הגאולה של הרבי הרי"צ, ושמענו קודם שהיום תשעים שנה – יובל מסוים – לגאולת הרבי הקודם בתרפ"ז. "בן תשעים לשוח", גם מלשון שיחה (כמו "ויצא יצחק לשוח בשדה" שדרשו חז"ל מלשון שיחה, וכך דרשו את הפסוק "דאגה בלב איש [בהגיעו לגיל תשעים] ישחנה" – לשון ישחנה לאחרים. ובעצם כשהצדיק מגיע לגיל תשעים, סוד האות **צ**, הוא הופך להיות שיחה בפי כל, סוד "אמרנו צדיק וגו'") – השנה באופן מיוחד עלינו לדבר ולשוחח (גם להתפלל, "אין שיחה' אלא לשון תפלה") אודות הגאולה הפלאית של הרבי הקודם ועל משמעות הדבר לדורנו.

ה"אתחלתא דגאולה" היתה ב-ג' תמוז, אבל הגאולה השלמה היתה ביב-יג תמוז. כעת תשעים שנה, סימן דרך שצריכים להתבונן מה

עולה חי פעמים מז!). כלומר, חב"ד נולד ביום הולדת ה-בהם של מחולל החסידות, מורנו הבעל שם טוב. אם כן, יש כאן שני דברים מאד חשובים, שני עדים ("אתם עדי"), שקרו בדיוק בתאריך מ"ז שנים. זהו מאמר מוסגר.

137 – המספר החשוב במדע

רצינו להדגיש את המספר 137, יום ההולדת של בעל הגאולה. קוראים לו בלועזית the inverse of the fine structure constant והוא סוג של coupling constant – מספר שמתאר יחסי חיבור בין תופעות וכחות שונים בטבע. מהדוגמאות הכי פשוטות, הוא היחס בין מהירות האור למהירות האלקטרון ביסוד הכי פשוט, המימן, שנוסע במהירות הכי גדולה. כלומר, הוא המעבר בין הפוטון של האור, שאין לו מסה בכלל, לבין החלקיק עם המסה הכי קטנה והמהירות הכי גדולה (עם מסה) – היחס הוא 137. זהו מספר טהור, אין לו ממדים – הוא רק מספר.

חשיבות 137 בתורה – הגיל החוזר שלש פעמים

אין יודעים שהמספר הזה חשוב גם בתורה? לא סתם שהוא חשוב בתורה, המספר 137 שהוא יום ההולדת של הרבי היום הוא מספר חשוב בתור תאריך – בתור אורך חיים. משהו מדהים, יש לנו הרבה דיבורים וענינים במספר 137, אבל הכי מדהים והכי פשוט שיוצא מהתורה הוא שאין גיל בכל התנ"ך שחוזר שלש פעמים, "בתלת זימני הוי חזקה", חוץ מהגיל 137 (שלש פעמים $137 = 411 =$ תהו = יש מאין = "חד ולא בחשבון" כנ"ל). גיל הוא סוג של יחס.

מי הראשון שהתורה מציינת בפירוש שחי 137 שנים? ישמעאל בן אברהם. הפסוק שאומר שהוא חי 137 שנים הוא הפעם הראשונה שמספר זה מופיע בתורה, כמובן – הוא הפסוק ה-676 בתורה, כמנין הוי' ברבוע. מתחילים לספור את הפסוקים מתחלת התורה, מגיעים

למה אמרנו את כל זה? כי כעת רוצים לומר בן כמה הרבי היום, וכדי להעריך זאת וקצת להתפעל צריך לדעת טפה בפזיקה מה אומר המספר – שהיום הרבי הריי"ץ הוא בן 137 שנים, כמנין קבלה (הערך הממוצע של שלש תבות "חד ולא בחשבון" כנ"ל, שהוא גם הערך הממוצע של שלש האותיות של המלה "תהו"). אפשר לומר בפשטות שזהו המספר הכי חשוב היום במדע, אומר "דרשני".

אירועים חשובים בגיל 47

קודם כל נעשה חשבון פשוט: הגאולה היתה בהיות הרבי בעל הגאולה בן 47 שנה. מישוהו זוכר מה עוד קרה כשאזזה רבי היה בן 47? כתוב בקבלה שסימן 47 הוא "ימי שנותינו בהם שבעים שנה" – יש חיים של "שבעים שנה" ויש חיים של בהם שנים. הרבי הקודם, בעל הגאולה, חי שבעים שנה בעלמא דין, אך דווקא בגיל "בהם" היה המאסר והגאולה שלו – סימן מובהק.

בכלל, כתוב "יודע הוי' ימי תמימים" – תמימים אלו הצדיקים הגדולים, ואפשר לצרף שלכן הרבי הרש"ב קרא לכל הבחורים שלומדים כאן בתומכי תמימים "תמימים", ואחד הרמזים החשובים ביותר הוא "יודע הוי' ימי תמימים", שאצל תמימים כל יום וכל תאריך, כל יום הולדת, הוא מאד חשוב, כל יום בחיים מלא משמעות (ו"פנימי" הוא מי שיודע להעריך את הזמן ולשמור עליו, כמו שאמר הרבי בעל הגאולה). "יודע הוי'" וגם מודיע "ימי תמימים".

האם מישוהו זוכר עוד משהו חשוב שקרה לאחד הרביים בגיל 47? כאשר מלאו למורנו הבעל שם טוב מז שנים, בו ביום נולד אדמו"ר הזקן (ובו ביום, ב-חי אלול תק"ה, דרש הבעש"ט על פרק מ"ז בתהלים את הפסוק "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה" – היום נולד "גאון יעקב אשר אהב סלה". ולציין ש"גאון יעקב אשר אהב סלה"

לפי זה, כנגד איזה רבי הוא לוי? כנגד הרבי המהר"ש. אברהם-יצחק-יעקב הם אדה"ז, אדהאמ"צ והצ"צ. לוי שחי 137 שנה הוא המהר"ש (בפועל), נאמר על הרבי המהר"ש דווקא שהוא מסוג אותם צדיקים השייכים ל"בהם" שנים. והיינו חלוקת 137 ל-47 ו-90 כנ"ל), עמרם שחי 137 שנה הוא הרבי הקודם, והרבי הוא משה רבינו.

איך הרבי מהר"ש והרבי הקודם הולכים יחד? כתוב שהם היו מאד דומים במראה שלהם, והמראה ודאי מצביע גם על הפנימיות, על העצם שלהם. היו חסידים שהכירו את הרבי המהר"ש וכשראו לראשונה את הרבי הקודם כמעט התעלפו, כי הוא היה דומה לו לגמרי, ראו בפניו את פני הרבי המהר"ש.

אם כן, בשבעת הדורות, "כל השביעיין חביבין", הרבי המהר"ש והרבי הקודם הם לוי ועמרם, שהמכנה המשותף שלהם ששניהם חיו 137 שנה. גם אפשר לומר שהכח הזה של הצדיקים שחיו את השנים האלה הוא כח שאפשר לתקן בו גם את הישמעאל, הראשון שחי 137 שנה. כלומר, היום – 137 שנה לרבי הקודם – הוא איזה יום סגולה בשביל לטפל בקליפת ישמעאל, לסיים את הבירור שלו, גם אותו צריך לברר, קשור ליום הזה.

בכל אופן, חזרת המספר הזה שלש פעמים בתנ"ך כגיל של אדם, ש"אין כיוצא בו", מאד משמעותית. היות שיש לנו כל כך הרבה על המספר הזה – מי שמתעניין יכול לחפש. רק רצינו להזכיר שהיום 137 שנים לרבי הקודם.

ג. השגחה פרטית בבית הסהר (שיחת י"ב

תמוז תשי"א)

רצינו בעיקר לחזור על שיחה של הרבי, השיחה הראשונה שהרבי אמר בחג הגאולה יב- יג תמוז לאחר שקבל רשמית את הנשיאות,

לפסוק 676 – הוי' ברבוע – ושם מופיע בפסוק המספר מאה שלשים ושבע, הגיל של ישמעאל. מי השני שהתורה מספרת לנו שהוא חי 137 שנים? לוי בן יעקב אבינו. מי השלישי? עמרם, האבא של משה רבינו, הנכד של לוי.

אם כן, הראשון הוא בסטרא אחרא, ישמעאל, כמו הרבה תופעות בתורה שמהו מופיע קודם כל בצד השני ואחר כך הוא 'מתגיייר כהלכה' ומופיע בקדושה. כך המספר 137, קודם מופיע גוי ואחר כך מופיע פעמיים יהודי – יחס של חש-מל-מל – ולא סתם יהודי אלא גדול הדור, מנהיג הדור.

הקשר בין לוי ועמרם לרבי מהר"ש ולרבי הרי"צ

אחרי יעקב המנהיג היה לוי, זהו סדר היחוס של משה רבינו – אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה. משה הוא השביעי. לוי הוא הרביעי. אם נקביל לאדמו"רי חב"ד, שבעת הדורות עד הדור השביעי, משה רבינו, כמו שהרבי אמר ב"באתי לגני", עמרם, הששי, הוא כנגד הרבי הרי"ץ, בעל הגאולה. מכל השמות האלה, מי שהכי קשור עכשיו, היום, למה שהיום מלאו לבעל הגאולה 137 שנים הוא דווקא עמרם. משה רבינו נקרא על שמו, בן עמרם. לא כל הצדיקים נקראו דווקא על שם אביהם, בלי להזכיר את שמם בכלל. על משה רבינו אומרים בן עמרם ועל דוד המלך אומרים בן ישי – משהו נדיר, שיש יחס עצמי בין משה לבין אבא שלו, כמו שהרבי והרבי הקודם הם גם דבר אחד עצמי, שהרי "נשיא דורנו" אצל הרבי הוא השוער שלו.

עוד דבר: כאשר ה' מופיע פעם ראשונה למשה רבינו בסנה, כשקרא לו "משה משה", כתוב שהוא הופיע למשה רבינו בקול של אביו עמרם. הקב"ה התלבש בתוך הקול של אבא, שיהיה מוכר לו, שלא יבהיל אותו עם איזה קול חדש שלא שמע מימיו, לכן הקב"ה קרא למשה רבינו בקולו של עמרם. כך כתוב בחז"ל.

אותו ונתן לו את התוקף והעז לקבל את כל היסורים שם – הרי גם הרמב"ם אומר שיש השגחה פרטית על מין המדבר, כל שכן על יהודים, כל שכן על יהודים שומרי תורה ומצוות וכל שכן וכל שכן על מנהיגי ונשיאי ישראל. בשביל מה צריך להגיע לענין השגחה פרטית גם על אבן, גם על דומם? נוגעת כאן השגחה פרטית על האדם, אליה גם הרמב"ם מסכים, ובמיוחד על צדיק.

רק על הווארט הזה נאמר מאמר מוסגר חשוב: אנחנו אוהבים בכל פעם שלומדים משהו לראות איזה מבנה בולט. כאן יש מבנה בולט, שתוך כדי ההסבר הרבי כותב ארבע מדרגות. הוא אומר שגם לא לפי הבעש"ט יש השגחה פרטית על (א) מין האדם, וכל שכן על (ב) יהודים, וכל שכן על (ג) שומרי תורה ומצוות, וכל שכן וקל וחומר על (ד) מנהיגי ונשיאי ישראל, שכל מנהיג הדור הוא נשמה כללית שכוללת את כל נשמות הדור. רק במין המדבר מונה כאן ארבע מדרגות – מין המדבר שכולל גם אומות העולם, גוים; יותר מכך יהודים, להבדיל, שודאי יש בהם יותר גילוי של השגחה פרטית; ועוד יותר על יהודים שומרי תורה ומצוות – כך לפי שיטת הרמב"ם, שכותב בפירושו שעל כל מי שהולך יותר בדרך ה' יש יותר השגחה פרטית; וכל שכן וקל וחומר על מנהיגי ונשיאי ישראל.

כל פעם שיש כזה מבנה מתבקש להקבילו לאותיות שם הוי' או לעולמות אבי"ע – המבנים היסודיים בקבלה ובחסידות של ארבע מדרגות. מכאן יוצא שההשגחה הפרטית על כל מין המדבר היא כנגד המלכות, ה תתאה שבשם, ואילו ההשגחה הפרטית על ישראל היא כנגד ה-ו שבשם – שה-ו בכלל מכונה בקבלה ישראל – והשגחה פרטית על שומרי תורה ומצוות היא ה עילאה, אמא. שתי המדרגות העליונות הן כבר "הנסתרות להוי' אלהינו", מי שקשור במודע – במוחין – לה'. שומרי תורה ומצוות בין היהודים הם אמא, ה עילאה שבשם. ואילו

בשנת תשי"א. השיחה מודפסת בלקו"ש חכ"ג¹. נאמר רק כמה נקודות מתוך השיחה הזאת, שיחה מאד חשובה שכדאי שכל אחד ואחד ילמד:

הכח לעבור את המאסר – הדבור על השגח"פ לפי

שיטת הבעש"ט

הוא מביא מה שהרבי הקודם, בעל הגאולה, אמר – שאילולא הזכרתי במאמר בר"ה תרפ"ז, באמצע מאמר שאמרתי בלי שום הקשר למאמר, את שיטת הבעל שם טוב בענין השגחה פרטית לא הייתי עומד בקושי של המאסר. מאד מענין שבמאמר הזה, שמודפס היום, הקטע הזה לא מופיע – כי באמת הוא לא שייך למאמר, כפי שאמר בפירושו הרבי הקודם. שוב, אם לא היה יוצא מפי ענין שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית בראש השנה (הרבי כותב בהערה ש"בתר רישא גופא אזיל" וכל מה שקורה במשך השנה כלול בראש השנה, ואם באותו ראש השנה של המאסר והגאולה לא היה מתבאר ענין שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית) – שיש השגחה פרטית על כל פרט ופרט בדצח"מ – לא הייתי יכול לעמוד ביסורים של המאסר. מאד חשוב שזו השיחה הראשונה של הרבי לגבי משמעות התאריך שלנו, היום-טוב בו אנו נמצאים, לאחר קבלת הנשיאות.

ארבע דרגות של השגחה על המדבר

הרבי מקשה הרבה קושיות, כדרכו בקדש, על הווארט הזה. נאמר רק קצת ממה שכתוב שם. קודם כל, הוא שואל בשביל מה צריך להגיע לשיטת הבעש"ט בענין הרבי הקודם? אם הווארט שבזכות האמרה הזו הרבי הקודם הרגיש על עצמו השגחה פרטית וכח זה הציל

¹ עמ' 157 ואילך.

² מתוך הבא לקמן נערכה נקודה מעובדת – "השגחה פרטית בבית הסהר".

שומרי תורה ומצות 'הפשיים' ופתוחים לגמרי לסוכבים אותם וסוחרים אתם, אומות העולם). אנחנו מדברים הרבה על המהפכה הרביעית, שיהודים שומרי תורה ומצות דווקא, בהשראת הרבי של הדור שהוא המשיח של הדור, ילמדו את הגוים תורה, יביאו את אור התורה לכל יושבי תבל בפנים מאירות ופנים מסבירות, ואז באמת יהיה קשר ישיר בין ה-ה עילאה שבשם עם ה-ה תתאה שבשם ללא צורך ב-ו הממוצע לעת עתה, ודוק. עד כאן ווארט, מאמר מוסגר, רק על דבר זה שכותב בתחלת השיחה, הקושיא שלכאורה היה מספיק לכתוב "השגחה פרטית" בלי להזכיר את שיטת הבעש"ט.

"חייב אדם לברך על הרעה"

אחר כך הרבי שואל עוד שאלה חזקה: הוא אומר הרי אין רע יורד מן השמים. מה צריך בכלל לדבר על השגחה פרטית? אם אדם ר"ל מתייסר הוא לא צריך להתבונן רק בהשגחה פרטית, אלא בעיקר בכך ש"אין רע יורד מלמעלה", כמו שכתוב בתניא פכ"ו, שהכל לטובה וחז"ל אומרים שכשם שצריך לברך על הטובה כך צריך לברך על הרעה, ולעתיד לבוא נברך על הכל "הטוב והמטיב" – מי שנמצא במדרגת לע"ל, בפרט רבי, צריך לברך על הכל "הטוב והמטיב" – והדבר מתבטא בכך שאת הכל צריך לקבל בשמחה. אז למה מה שגרם לרבי להחזיק מעמד הוא הווארט מראש השנה על השגחה פרטית, ולא המחשבה שהכל לטובה והכל צריך לקבל בשמחה ואין רע יורד מהשמים!?

במיוחד ש"ידע איניש בנפשיה" שכל מה שפעל הוא רק למען ה' יתברך, עיקר מסירות נפש לחיזוק והמשך היהדות – הוא קשור לרצון ה', ומה שקורה עמו כעת הוא לא סתם השגחה פרטית אלא משהו יותר. הוא קשור לה', הוא מקיים את רצון ה' וכל מה שקורה אתו הוא לגמרי לפי רצון ה' (לכתחילה) והרי ה' לא עושה דברים רעים, אין רע יורד מן השמים.

ההשגחה על מנהיגי ונשיאי ישראל היא ה-י של שם הוי' (עיקר ראית העינים וההשגחה של ה'), אצילות שבאצילות.

החידוש: נחיצות ישראל שאינם שומרי תורה

ומצוות

יוצא כאן שצריך את כל המדרגות – כדי שהשם יהיה שלם צריך ארבע מדרגות, י-ה-ו-ה. למה ה' ברא גוים בעולם? שאלה בפני עצמה, אבל יש גוים, כנראה שצריכים להיות גוים – בשביל "ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד" צריך "והיה הוי' למלך על כל הארץ", גוים הם בשביל מלכות, לגלות את מלכות ה' בעולם. מה שיהודים צריכים לשמור תורה ומצוות אני מבין – לכן יש כאן מדרגה של יהודים שומרי תורה ומצוות. גם שצריך להיות רבי, מנהיג עם ישראל, אני מבין. אני מבין למה צריך להיות מנהיג, למה צריכים להיות יהודים שומרי תורה ומצוות וגם למה צריכים להיות גוים, להבדיל. החידוש כאן שצריכים יהודים שלא שומרים תורה ומצוות – שהיום נמצאים בשופי – כדי להשלים את שם י-ה-ו-ה. ווארט מאד חזק בפני עצמו. אם הווארט החזק מאד מפריע למישהו ננחם אותו ונאמר שכתוב שלעתיד לבוא שם מה יתבטל, ה-ו של שם הוי' תתבטל – כולם יעשו תשובה. כשיהודי עושה תשובה הוא עולה לאמא, בינה, עולם התשובה – ה-ו תעלה ותתכלל בתוך אמא, כולם יהיו שומרי תורה ומצוות.

אלא מה? לא יהיה יותר י-ה-ו-ה אלא רק י-ה-ה. כתוב שבהתחלה היתה רק י, והיא התחלקה ל-ה ו-ה שנפרדו והתרחקו, וכדי לחבר אותן ה' המשיך ו – זה י-ה-ו-ה. בעולם הזה יוצא שהחיבור בין היהודים שומרי תורה ומצוות לבין אומות העולם הוא על ידי יהודים כאלה שלא דווקא שומרים תורה ומצוות, והסבה פשוטה (היהודים שומרי התורה והמצוות שמרנים וממעטים לבוא במגע עם לא-יהודים ותרבותם הזרה לרוח ישראל סבא, משא"כ היהודים הלא

דברי תורה" (כמו שכתוב אצל רבי עקיבא, "אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה"). מה יש להצטער? הוא אומר דבר פשוט מאד, שהצער הוא כי הפסיק באמצע עבודתו. הוא עצמו לא מענין אותו בכלל, כן שלמות, לא שלמות, רק מענין אותו דבר אחד – יש לו משהו לעשות בחיים, הוא באמצע העבודה, ומישהו בא והפסיק אותו באמצע העבודה שלו. זהו הבדל גדול לגמרי בין אברהם אבינו לרבי עקיבא, שני אבי טיפוס של בעלי מסירות נפש.

בכל אופן, הרבי לא שלם רק עם הווארט הזה – אף על פי כן, אתה לא מאמין שה' יודע מה שהוא עושה? אם ה' מפסיק אותך באמצע העבודה כנראה שהוא רוצה שתנוח קצת, לא יודע מה הוא רוצה – ה' מנהל את העולם, לא אתה, אז מה אתה כל כך מצטער? כך הרבי כותב, אם האדם עשה מקסימום – כמו שהרבי אמר לנו בכ"ח ניסן, יום ההולדת של יוסי, "עשו כל אשר ביכלתכם", אף אחד מאתנו לא יכול לומר שעשינו כל אשר ביכלתנו, אבל לו יצויר שמישהו כן יוכל להעיד על עצמו שעשיתי כל אשר ביכלתי – ולא הלך בינתיים, יש מה להצטער? הרבי כותב כך בשנה הראשונה, לפני שיחת "כל אשר ביכלתכם". אם האדם מיצה עצמו עד הסוף, כמו אברהם שהלך במסירות נפש לפרסם אלקות, ושמים אותו בבית סהר – מה יש לו להצטער? ה' עשה זאת, והרי הוא עשה כל אשר ביכלתו. כשתצא תמשיך, אבל מה יש להצטער כעת?

להיות בעל הבית (ולא שכיר) בשליחות

וא הרבי מביא עוד משל פשוט – ההבדל בין שכיר לבעל הבית. אם יש שכיר שעובד אצל בעל הבית, והוא מאד נאמן לעבודתו – יש לו שעות עבודה ובהן הוא עובד במסירות נפש ממש, ממצה את כל הכח שלו. גם בעל הבית, אם הוא עושה בשביל עצמו, עובד מקסימום. האם יש הבדל בין שניהם, בין השכיר שעובד בכל כוחו עד כיד מסירות הנפש לבעל הבית

שוב, כך כתוב בפכו"ו בתניא, ולכן צריך לקבל הכל בשמחה. בשביל מה הוא צריך את שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית כדי שיוכל לעבור את יסורי המאסר?

מסירות הנפש – בין אברהם אבינו לרבי עקיבא

אחר כך הרבי מפתח את ההבדל – שהרבי הקודם כותב בכמה מקומות – בין מסירות נפשו של רבי עקיבא למסירות נפשו של אברהם אבינו:

רבי עקיבא חיפש מסירות נפש, "כל ימי הייתי מצטער מתי יגיע לידי ואקיימנו". רבי עקיבא כל החיים היה בצער, וכאשר סוף כל סוף זכה למסור את הנפש על קידוש ה' הוא היה בהתעלות, עד כדי כך שהרבי כותב שהוא היה בעונג אין סופי תוך כדי שסרקו את בשרו במסרוקת של ברזל, כי זכה למה שהצטער עליו כל ימיו. אבל אברהם אבינו מדה אחרת היתה בו, שלא חפש את השלמות העצמית שלו. רבי עקיבא חפש את השלמות העצמית ואת הדבקות בה' – אין שלמות הנפש ואין דבקות בה' יותר ממסירות נפש, לקדש שם שמים בפועל ממש. אבל אברהם אבינו לא חפש את השלמות העצמית, ואפילו לא את הדבקות שלו בה' – הוא הלך לפרסם אלקות בעולם, יש לו שליחות בעולם הזה, "ויקרא שם בשם הוי' אל עולם". הוא מסור כל כולו ב-רמח ו-ססה שלו לפרסם אלקות בעולם, ואם יעזרו אותו וגם אם יהרגו אותו – זה מה יש, הוא לא פוחד ולא יפסיק – אבל לא מחפש זאת.

מה הנפקא מינה? בשעת מעשה, כאשר שמים אותו בבית הסהר, או אפילו יותר מזה, כמו רבי עקיבא. רבי עקיבא שמח, באמת מקבל בשמחה, אבל אברהם אבינו – הרבי מביא ממדרשים שגם את אברהם אבינו שמו בצעירותו, בילדותו, בבית סהר, שם הוא ישב הרבה שנים עוד לפני שזרקו אותו לכבשן האש – הצטער כשהיה בבית סהר. למה? אדרבא, תקבל בשמחה, תשמח שזכית ש'נתפסת על

טודת בעל הבית (עמק תחת) למעלה מ"לקבולי

בשמחה" (עמק רום)

בהמשך השיחה הרבי גם כותב שמי ש"ידע איניש בנפשיה" באמת, כמו משה רבינו – משה יודע שאם יהושע בן נון יכניס את בני ישראל לארץ ולא אני יחרב בית המקדש ויגלו עם ישראל מארצם, אבל אם אני אכניס את עם ישראל לארץ המקדש לא יחרב אף פעם, יהיה נצחי, ולא תהיה גלות, תהיה גאולה אמיתית ושלמה, מלך המשיח. עם כל ענות משה רבינו הוא מכיר במעלותיו. הרבי בשיחה מדגיש מאד שחייבים – כל אחד, במיוחד מנהיג – להכיר במעלותיו, וגם להכיר בכך שמישהו אחר לא יכול לעשות זאת. יש מסבירים שענות משה היא לדעת שאם כשרונותיו היו ניתנים למישהו אחר הוא היה מנצל אותם יותר טוב – לא מתגאה כלל – אבל יחד עם זה הוא יודע שלאור המציאות רק אני יכול להביא את הגאולה, כך המנהיג האמתי, משה רבינו. אם מישהו אחר יביא את הגאולה יתכן שתחזיק קצת, אבל לא לנצח – לא תהיה הגאולה האמתית והשלמה.

לכן, אומר הרבי, אחד כזה, כמו משה רבינו, אף פעם לא יכול להיות שלם, הוא חייב להיות בצער אם מפסיקים אותו באמצע העבודה. הצער שלו אם מפסיקים אותו באמצע עבודתו הוא מדרגה אין-סוף יותר מאשר "לקבולי בשמחה". גם משהו מאד חזק, שכל מה שכתוב שצריך לקבל הכל בשמחה – בסדר, נחמד ביותר – אבל מי שהוא בעל הבית על העבודה שלו, על השליחות שלו, והמשימה ודבר השליחות לא הושלם לגמרי חייב להיות בצער. כתוב שהצער של "עמק תחת" בא ממקום הרבה יותר גבוה מהתענוג הכי עילאי, "עמק רום", שרק יכול להיות. הוא מרגיש עצמו ב"עמק תחת" כל זמן שהמשימה לא הושלמה בכי טוב – זה סימן מובהק של המנהיג האמתי, והרבי רוצה שכולנו נלמד ממנו.

שעובד בכל כוחו עד כדי מסירות הנפש? יש הבדל תהומי ביניהם, אבל לא תראה אותו תוך כדי העבודה ביניהם, אלא רק בשעת המנוחה שלהם. בשעת המנוחה של השכיר הוא ישן בנחת, כי הוא יודע בעצמו שביום עבדתי מקסימום – לא גמרתי את המלאכה, אבל השקעתי את כל כולי בעבודה באמת – ועכשיו יש זמן מנוחה והוא ישן בשקט. אבל בעל הבית כל עוד הוא באמצע העבודה, לא גמר את העבודה, אף על פי שהוא צריך לעשות הפסק ולישון כמה שעות – הוא לא ישן בשקט, כי הענין נוגע לו אישית.

הרבי אומר שיש יהודי שמתמסר לה' עד כדי מסירות נפש, מוכן למות בשביל ה', והוא עדיין בבחינת שכיר. אותו אחד, אם "ידע איניש בנפשיה" שעשה את המקסימום שהוא יכול לעשות, קיים את הוראת הרבי "עשו כל אשר ביכלתכם" ולא הלך עדיין, במדה מסוימת הוא שלם עם עצמו. אבל יש צדיק – והרבי רוצה שלא רק הרבי יהיה כזה צדיק, אלא שכולם ילמדו להיות כך, כך הרבי כותב – שהוא בעל הבית על הדבר. אם אתה בעל הבית על הדבר, כלומר שרצון ה' והרצון שלך הם אותו רצון – לא רק שאתה עושה את רצון ה', אלא אתה בעל הבית שלא יכול אף פעם לנוח בשקט. על מי ראו זאת? על הרבי עצמו. אתה לא יכול לישון רגע בשקט כל זמן שלא קיימת את השליחות בשלמות, להביא משיח. לכן, אם באמצע שמים אותך בבית הסהר – אתה מאמין בהשגחה פרטית, שהכל מה', אבל היות שהעבודה היא העבודה שלך לגמרי, אתה בעל הבית על העבודה, אתה מצטער.

בתחלת השיחה הרבי אמר שצריך להיות אחד שלא חושב על עצמו בכלל, רק על השליחות. כאן יש מהפך – אצל מי שקורא את השיחה, וכך גם בעבודת ה', היסוד שאדם לא חושב על עצמו כלל – ובסוף הוא נעשה בעל הבית על השליחות שלו. שוב, לא יתכן אצלו שהדבר לא יגמר בהצלחה.

הרבי מביא כאן גם כלל גדול בחסידות, שהצמצום הוא בשביל הגילוי – יסוד היסודות – אבל עצם ענין הצמצום בפני עצמו הוא לא לפי רצון ה'. ה' לא רוצה את הצמצום, אלא רק את הגילוי שבעקבות הצמצום, אבל הצמצום עצמו לכאורה הוא לא לפי רצון ה'. אבל כאשר מעמיקים יותר ויותר, צריך למצוא איזו נקודת אור – הגם שעל פניו הצמצום (הראשון) הוא סילוק כל האור (לא רק מיעוט האור). צריך למצוא איך הצמצום בשעת מעשה הוא "לא כפשוטו". למצוא איך שהצמצום בשעת מעשה הוא לא כפשוטו קשור לכך שעל הפרט הכי קטן – גם על הדומם – יש השגחה פרטית שנוגעת לכללות הכוונה של בריאת העולם, "לעשות לו יתברך דירה בתחתונים".

עוד דבר שהרבי כותב בשיחה (בהערה) – למה הרבי הקודם לא לומד מרבי זושא, שכלל לא ידע מהו צער? המגיד שלח מישהו ללמוד ממנו איך מקבלים יסורים בשמחה, וענה לו שלא יכול לעזור לו ולא יודע למה הרבי שלח אליו, שהרי הוא לא יודע כלל מה הם יסורים. למה הצדיק, מנהיג הדור, לא במדרגה הזו? התשובה היא כנ"ל שהרבי הוא לגמרי בעל הבית על העבודה שלו ולכן כאשר יש הפרעה ולא יכול להמשיך בשליחות שלו הוא בצער עמוק ביותר. והדבר היחיד שיכול לנחם אותו, שיוכל להחזיק מעמד ולעבור את יסורי המאסר, הוא שיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית. אבל עדיין צריך להבין למה דווקא שיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית.

שיטת הבעש"ט: ההשגחה על כל פרט נוגעת

(ברגע ההוה) לתכלית כוונת הבריאה

לכן, אחרי כל הדברים האלה, הרבי כותב שחזן ממה שהבעל שם טוב אומר שיש השגחה פרטית על כל הדצח"מ הוא אומר עוד משהו – שכתוב גם ב"היום יום" (בכ"ח חשון) – שכל פרט הכי קטן נוגע לכללות הכוונה של בריאת העולם. לכן, גם מה שקורה אתי עכשיו, במאסר, לא רק שיש לו תכלית לעתיד לבוא אלא שגם עכשו, ברגע זה ממש, יש לו תכלית. הרבי לא כותב זאת, אבל זה כמו שכתוב בהרבה מקומות בחסידות, גם אצל הרבי – בהבדל בין עבודת ה' שהכל "לשם שמים", לשם תכלית, לעבודת ה' ברגע ההוה, "בכל דרכיך דעהו". אם אני מבין שכל פרט קטן נוגע לכללות כוונת בריאת העולם, גם עם הפרט הקטן בהווה של יסורי המאסר (מה שמונעים ממני לקיים את שליחותי בעולם) אני יכול להיות שלם – אני יכול לעבור זאת. עוד פעם, מה הווארט? שלא הייתי יכול לסבול את היסורים לולא שהזכרתי בראש השנה את שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית.

תועלת המאסר המידית: התעוררות בני ישראל

ובטול הקליפות

אחר כך הרבי רוצה להמחיש זאת ונותן שתי המחשות, מה היה בשעת המאסר של הרבי הקודם שאפשר לומר שהמאסר עצמו היה דבר רצוי – ולא רק מה שיצא ממנו. ודאי שתצא ממנו החזקת היהדות ביתר שאת ויתר עוז, שהרבי יצא ויתחזק יותר ויותר, כפי שהיה בפועל – אך כעת רוצים למצוא לפי שיטת הבעש"ט שיש משהו טוב בעצם המאסר, ורק בכך הרבי הקודם התנחם וקבל כח. דבר אחד הוא התעוררות החסידים בכל אתר ואתר – התעוררות עצומה, התעוררות עילאית, תוך כדי המאסר. היתה כל כך הרבה התעוררות, שהיא הדבר שמחזיק אותנו עד עצם היום הזה – היא התחילה וקרתה אז. מאסר הוא חשך, אבל אצל החסידים – מתוך הצער של הרבי – היה אור גדול. היה להם חשך, אבל החשך הזה פעל עליהם אור אין סוף. מהו אור אין סוף? התעוררות עצומה להתחזק בעבודת ה' יתברך ובהפצת התורה והמצוות, העבודה של הרבי, ההתמסרות לרבי. וגם, ובשעת מעשה ממש הוא העיקר, ההתעוררות למסור את הנפש בפועל

הדומם, הצומח והחי – לא הייתי יכול לעבור את צער המאסר.

יודע בכתבי האריזו"ל ומובא בהרבה מאמרי חסידות שיש לפעמים מציאות שאדם בתור עונש מתגלגל בתוך אבן, או צומח או חי – וגלגול הנשמה בתוך האבן, או בתוך הצומח או החי, הוא יסורים כי הנשמה נמצאת בבית סהר. כלומר, כל מציאות היסורים – לשבת בבית סהר, שבעצם בית סהר הוא גלות – למה יש יסורים כשהנשמה מתגלגלת באבן? כי מגולגל בדומם, כשמו, שלא יכול להתבטא. לכן הרבי אומר שאין עונש של בית סהר בתורה, כי הוא הדבר הכי גרוע בעולם – לכן מברכים "מתיר אסורים". למה כל כך גרוע? כי אתה שולל מהאדם את עצם גדר המדבר שבו, עצם חופש הדיבור שלו, כמו שדובר הרבה פעמים, כאשר אתה עוצר אותו. אין יסורים יותר מכך שאדם לא יכול להתבטא, להיות מה שהוא, גדר מדבר. הכי גרוע כשאחד נמצא באבן, מגולגל בדומם, כי אבן היא דומם – הוא לא יכול לדבר כלל. הגלגול באבן הוא הצינוק הכי חמור, מאסר הכי חמור, קצת פחות ממנו להיות עשב, ופחות מה להיות בהמה – לא א גרויסע גליק... [מה עם דג?] שאלה טובה, צדיקים מתגלגלים בדגים – כיף להם או לא? בכל אופן, כל גלגול כזה הוא בית סהר.

איך הבעש"ט זכה לגילוי הזה, נגד הראשונים, נגד הרמב"ם, שיש השגחה פרטית בתוך על כל עשב וגם על האבן יש השגחה פרטית ממש? יש לומר – לעניות דעתי דבר פשוט מאד – שאם הוא עצמו לא היה מגיע לדרגת אבן לא היה יודע שיש השגחה פרטית על אבן. לא רק הסיפור העממי, שהוא ראה עלה מתגלגל שעלה על נמלה והגנה עליה מהשמש – הרי הצדיק האמתי הוא נשמה כללית, כולל את כל הנשמות של בני דורו. אם הוא נשמה עוד יותר כללית הוא כולל את כל ההווה (של כל הדורות מראשית בריאת העולם ועד סופו), את כל מה שיש ביקום. אם הוא בעצמו אבן הוא יכול

ממש להציל את חיי הרבי בכל הדרכים והאמצעיים האפשריים (תוך כדי החלטה נחושה בנפש שכאשר יקרה הנס הגדול מאת ה' של הצלת הרבי אז נתמסר ביתר שאת ויתר עז לקיים את שליחות הרבי ועד שבעזרת השי"ת נהפוך את חשך הגלות לאור של גאולה).

דבר שני, מה היה טוב בעצם המאסר? שהרבי עשה מהמנגדים, מהקליפות, אין ואפס – הוא התייחס אליהם כאין ואפס ממש. זה לשון הרבי. אם הוא לא היה במאסר זה לא היה קורה. הוא בטל מכל וכל את כח האחיזה של הקליפה המנגדת, תוך כדי שהוא לא כרע ולא השתחוה כלל וכלל, כמו מרדכי. הוא בטל את המציאות שלהם בהתנהגותו לפי ההחלטה שקבל ברגע הראשון שנעצר, שהוא לא הולך להכנע כאן בשום דבר. הרבי אומר שהוא עשה מקליפת ההתנגדות אין ואפס ממש, ולכן הוכרחו לשחררו. בשל ההתעוררות בכל העולם היתה הרבה השתדלות, כולל השתדלות הרבי עצמו, שאפילו ניהל את ההשתדלות בשעת מעשה, ובכל העולם היתה השתדלות רבה ביותר. אבל הרבי כותב שמה ששחררו אותו נגד הטבע לגמרי, פלאי פלאים שלא היה כמותו, רק כי הוא בטל את מציאותם, שלא כרע ולא השתחוה. בטול הקליפה מיניה וביה, תוך כדי יכול היה להיות רק תוך כדי המאסר.

מאסר – הזדהות עם נשמה שמגולגלת בדומם

עד כאן תורף השיחה, שמאד מומלץ שכל אחד יקרא. תוך כדי שקוראים חושבים כל מיני דברים, וחשבתי עוד משהו שאולי אפשר להוציא אותו מהשיחה – אני חושב שהוא דבר שראוי להאמר:

בתחלת השיחה הרבי שואל מה צריך את הדומם? מה חשובה לי שיטת הבעש"ט שה' משגיח על האבנים? בסוף הוא רק אומר שעל כל פרט הכי קטן יש השגחה פרטית. אבל נחזור למלים שהרבי הריי"ץ אמר, שאם לא שיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית – שהיא גם על

של י פעמים חן. מי שרואה את "כבוד הוי" נקרא כאן "כל בשר יחדו". מה יראו? "כי פי הוי" דבר". "פי הוי" שזה פעמיים "כבוד הוי" (כלומר שהערך הממוצע של שתי התבות "פי הוי" הוא "כבוד הוי"). יש כאן שלשה ביטויים בפסוק, חזקה, שהכל כאן הוא גילוי של "כבוד הוי". יש כאן בעצם יג (א-ב-י) פעמים "כבוד הוי", יג (אחד-אהבה), חן במספר קטן, פעמים חן! זו ההתגלות.

התגלות הצדיק החי – סוד ה-צ-וה-ח

כמה שוה התגלות? 844. קודם דברנו על המשמעות של 90 שנה (לגאולת אדמו"ר הרי"ץ). 90 היינו האות צ באלף-בית (כנ"ל). האריז"ל כותב שיש שלש מדרגות של כל האות – שהן בעצמן חש-מל-מל – האות עצמה (שעדיין שותקת, חש, האות היא דומם, לכן האותיות נקראות בספר יצירה אבנים, דומם, שגם עליו יש השגחה פרטית), המילוי (שכבר אפשר לומר, מל) ומילוי המילוי. צ, צדיק, צדיק דלת יוד קוף (כבר משפט שלם, ביטוי שלם, התכלית).

יש שתי אותיות באלף-בית – פלא מבחינת הסיכוי – שבמילוי המילוי שוות התגלות. אחת מהן היא צ, כפי שאמרנו הרגע – צדיק דלת יוד קוף בגימטריא התגלות. זו התגלות ה"צדיק יסוד עולם". צ בגימטריא מלך – הצדיק-אמת הוא המלך ומחכים שהוא יתגלה, ובעצם היינו כבוד ה', "ונגלה כבוד הוי", כבוד מלכות שמים עלי ארץ. אבל יש עוד אות אחת, ח – חית יוד תו בגימטריא התגלות. בדיוק אותו מספר. נמצא שיש שתי אותיות, ח ו-צ, שבביטוי הכי רחב שלהן הן אותיות של התגלות.

מה הקשר בין צ ל-ח? ביחד צח, "אור צח, אור מצוחצח". אבל מה הקשר במשמעות? יש ביטוי בזהר "צדיק חי עלמין" – ח היא חיות, "אבר חי" כמו שהבעש"ט אומר, התלהבות, חותם בולט (שדברנו עליו אתמול), שליח

לומר בוודאות שאני יודע שיש השגחה פרטית גם על אבנים, וכך אם הוא צומח וכך אם הוא חי.

שוב, בבית הסהר שוללים מהאדם את גדר האדם שלו, את המהות שלו – "לך דומיה תהלה", הוא מגיע למצב של דומיה, דומם. אז הוא מתחיל להרגיש את ההשגחה הפרטית על הדומם, ויודע – כמו הווארט האחרון שהסביר הרבי – שיש איזו תועלת בעצם המאסר, לא רק במה שיצמח ממנו, "הצמצום לא כפשוטו" כי הוא מגלה את האלקות גם במצב הכי חמור. דבר פשוט מאד, גם במצב שהוא עצמו דומם הוא מגלה בו אלקות – זו עצמה שיטת הבעש"ט בהשגחה פרטית, שיש גם השגחה על האבן, על הצמח ועל החי. זו תוספת.

סוד ההתגלות – "ונגלה כבוד הוי"

היו עוד כמה דברים, אבל נסתפק בזה, לחיים. אולי רק עוד דבר אחד לסיום טוב, צריך לסיים בטוב הגלוי:

בסיום השיחה, בפסקה האחרונה ממש, הרבי מדבר על התגלות. שוב, זהו י"ב תמוז הראשון אחרי קבלת הנשיאות, תשי"א, והוא מסיים באיחול שכל אחד יזכה להתגלות בעבודה שלו – העבודה שתאר בשיחה – ואז הוא אומר שעיקר ההתגלות (מלה שמאד אוהבים היום) הוא קיום הפסוק "ונגלה כבוד הוי" וראו כל בשר יחדו כי פי הוי" דבר", ובכך, באותו פסוק, הוא מסיים את השיחה. המאסר והגאולה והכל – הכל בשביל ההתגלות. קודם כל, נבין מכאן מה הכוונה אצל הרבי כשמדבר על התגלות – כמובן שהרבי מדבר גם על התגלות מלך המשיח, אבל יסוד ההתגלות הוא "ונגלה כבוד הוי". כנראה שהמשיח עצמו הוא כבוד ה', כבוד ה' עלי אדמות. ההתגלות היא "ונגלה כבוד הוי" וראו כל בשר יחדו כי פי הוי" דבר".

יש כאן חזקה של ביטויים ששייכים לכבוד ה', שהוא העיקר כאן: "כבוד הוי" שוה חן. "כל בשר יחדו" שוה י"פ "כבוד הוי", שלמות

ואביטה

חב"ד, אברהם אבינו, מסירות נפש על שליחות.
עוד פעם, שתי האותיות האלה הן צדיק חי, צו-
ח בשלמות המילוי שלהן, ששוות התגלות.
והנה, הצדיק חי הוא הצדיק-אמת, וראה זה
פלא, גם אמת במילוי המילוי – אלף למד פא
מם מם תו וו = התגלות! שהאמת תתגלה!
שהצדיק חי יתגלה, ושנזכה תכף ומיד ממש
ל'ונגלה כבוד הוי' וראו כל בשר יחדו כי פי
הוי' דבר", לשם כך היה המאסר והגאולה.

שבע ברכות דביר ורעיה שי' שפירא

א. יחסי הדוד והרעיה בדביר | ב. פרצוף גימטריאות ראש (דביר-רעיה) | ג. מתקדמים יחד!

כשהוא רק מתחיל להתחנך, ותכונת החכמה שלו היא שהוא מסוגל לקבל מה שהוא שומע מרבו; יותר מהחכמה היא בינה-תבונה, כשהתלמיד הרבה יותר מתקדם והוא כבר "מבין דבר מתוך דבר"; על דעת רש"י כותב שהיא "רוח הקדש", ברור שהיא תכלית העליה. קודם צריך ללמוד, יותר מזה צריך להתבונן – קודם למיגרס ואחר כך למיסבר, "למיגרס" היינו החכמה שהוא לומד מהרב ואחר כך "למיסבר", כח הסברא, היינו הבינה ש"מבין דבר מתוך דבר" – ובסוף התכלית שהתלמיד יגיע לדעת, שהיא רוח הקדש, על דרך מה שכתוב ברוד המלך "והוי' עמו" שהלכה כמותו בכל מקום", שיש לו סיעתא דשמיא "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא", מה שמעטים זוכים לו. יש שלשה שראויים לכך, או מי שהוא מבית לוי, מורי ההוראה לעם ישראל, או שהוא מבני יששכר, שישבו בסנהדרין, או שהוא מלך מבית דוד. כתוב "והוי' עמו" דווקא על דוד המלך. כאן, בסדר העליות בבית המקדש, אנו רואים שבנוסף לנאמר אצל בצלאל, אמן המשכן-מקדש, חכמה-בינה-דעת הם בסדר עליה, מהחצר אל הבית ועד לדביר.

ענין חצר-בית-דביר במקדש

לפי זה אפשר לדרוש, על דרך ווארט, שעיקר ההלכות שצריך ללמוד מהרב (חכמה, מה שהתלמיד לומד מפי הרב) הן הלכות הקרבנות, מה שקורה בחצר (בחינת חכמה). כאן בבית הכנסת החצר היא בחוץ. אמרנו קודם שכמה חברה יצאו החוצה, לחצר, להביא כמה קרבנות... צריך להתחיל להקריב אותם בחוץ,

א. יחסי הדוד והרעיה בדביר

חצר-בית-דביר – חב"ד בעליה

לחיים* לחיים. מזל טוב לחתן ולכלה וגם לסבא ולסבתא. לחתן קוראים דביר ולכלה רעיה. זו התקופה שנוכרים בבית המקדש, שיבנה במהרה בימינו – דביר קשור לבית המקדש. בכללות יש כמה חלקים לבית המקדש. יש את החצר, בו נמצא מזבח העולה וכו'. יש את ההיכל, שהוא הבית, ויש את הדביר, קדש הקדשים.

הסימן הוא חב"ד – חצר, בית, דביר. צריך לתת את הדעת למה החכמה היא הכי חיצונית, יותר פנימית הבינה והכי פנימית הדעת, קדש הקדשים, הדביר. מה שהדביר הוא בחינת דעת מובן, שהרי קדש הקדשים נקרא במקום אחר חדר המטות, המקום של היחוד – תכלית הכוונה של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שהשכינה שורה בקדש הקדשים, בדביר, על הארון הקדש – ברור ששם הדעת, "והאדם ידע את חוה אשתו". הדביר הוא חדר היחוד של החתן והכלה, קודשא בריך הוא ושכינתיה, כנסת ישראל.

רואים שלפעמים חכמה-בינה-דעת הוא סדר עליה, ולא תמיד סדר המשכה. אצל האמן של המשכן, בצלאל, שה' מלא אותה בחכמה תבונה ודעת, רש"י כותב בפירוש שזהו סדר של עליה – חכמה היא "מה שאדם למד מרבו", "ראשית חכמה" במובן של ראשית דרך התלמיד,

* נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה.

זה מתגלה אצל החסיד ניצוץ משיח לאתבא צדיקא בתיובתא, צדיק כרשע כאחד, ודוק. והיינו כידוע הרמז **שמיש** הוא מלך חסיד ירא שמים, חסיד דווקא).

אבל הבינה, להבין דבר מתוך דבר, היא יותר פנימה. ה"בהעלתך את הנרות" של אהרן, איך הוא מעלה את הנשמות שקרב בחוץ – כעת הוא מכניס אותן הביתה, מארח אותן, וצריך להדליק אותן. בחוץ רק שוחטים אותן, כלומר שמעוררים אותם על ידי ווארט שפועל אצלם ביטול היש וממילא מתעוררת האהבה המסותרת לה' ולתורה של הנפש האלקית כמבואר בתניא, אבל בפנים, בבית, צריך להדליק אותן "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" – שהוא נדלק, נתפס לגמרי, עוד מעט הוא בעצמו יהפוך להיות שליח – ולשם כך צריך בינה יתרה שנתנה באשה, להבין דבר מתוך דבר. מה הפירוש לעניננו? למצוא את הנקודה הפנימית שלו. איך מקרבים מישהו בפנימיות? יש לקרב מישהו בחיצוניות, להניח לו תפילין, מצוה שוה לכל נפש, אבל לקרב אותו בפנימיות עושים בתוך הבית, בשיחת נפש, ללמוד איתו אליבא דנפשיה הוא, להבין דבר מתוך הדבר שלו, מתוך הנקודה שלו, "מאין באת", מאיפה שהוא בא. ככה מדליקים אותו בפנים.

אבל אחר כך, התכלית האמתית היא בדביר, שם יש זיווג ממש, דעת, רוח הקדש, גילוי ממש – ה' פה, הגאולה פה, משיח פה. יש ווארט שהרבי אומר, שכאשר משיח יבוא לא נלך רק לבית המקדש, לא מספיק, ולא רק לקדש, לא מספיק, אלא כל יהודי יכנס ישר לדביר, לקדש הקדשים, ושם ירקוד עם קוב"ה. זו תכלית הקירוב, שיזכה להכנס לדביר בהשראת שכינה, גילוי אלקות, ולרקוד יחד עם קוב"ה. עוד פעם, הדלקת הנר שלו בהיכל, בבית, "עד שתהא שלהבת עולה מאליה", היא תשוקה אדירה לה', אבל עדיין לא הזיווג עם ה'. הזיווג עם ה' ממש

לקרב אותם בחוץ לה'. יש קרבנות שמביאים את הדם (החיות-התלהבות) גם פנימה. תמיד אנחנו אומרים שהכהן הגדול – שעיקר עבודתו יום-יום היא בבית, לא בחצר – הוא כמו בעלבוסטע, בעלת הבית. הוא מדליק את הנרות ומסדר את השלחן וגם מקטיר את הקטרת. בשביל עבודות הבית צריך בינה יתרה שנתנה באשה יותר מבאיש. האיש לא מסתדר עם עבודות הבית, לא בשבילו... צריך "בינה יתרה" נוטריקון בית, "ביתו זו אשתו".

אבל עיקר התכלית, במיוחד לפי הרמב"ן שעיקר כוונת בית המקדש היא (לא להקריב אלא) קדש הקדשים, שם השראת השכינה. יש איזה סימן להשראת השכינה בנר המערבי, בבית. כאשר יצחק הביא את רבקה "האהלה שרה אמו" הכל חזר להיות כמו אצל אמו – שהנר דלוק מערב שבת לערב שבת (במקדש לחם הפנים הוא משבת לשבת). בכל אופן, "ביתו זו אשתו", אבל השראת השכינה ממש היא בקדש הקדשים.

חצר-בית-דביר בקירוב נשמות

איך אפשר לקשר את שלשת אלה? עוד פעם, החכמה היא בחוץ, בחצר. בשביל לקרב מישהו בחוץ צריך חכמה. כשמכניסים אותו הביתה זו כבר עבודה של בינה. אם החכמה היא מה שאדם מקבל מהרב שלו, עיקר החכמה היא עכשיו, הרגע הזה, לצאת החוצה ולקרב מישהו – זו הוראה. לשם כך אנחנו נמצאים כאן עכשיו. לעניננו, מה שאדם למד מרבו היא הוראה לקרב יהודים. הרב הראשון הוא הקב"ה, שאמר לאדם הראשון "פרו ורבו", שעל יהודי לעשות עוד יהודי. שוב, הקירוב מתחיל בחצר (חצר ר"ת חסיד צדיק רשע, היינו שהחסיד של הצדיק מקרב את הרשע ומחזירו למוטב. ועוד, מבואר בדא"ח שמדרגת חסיד גבוהה יותר ממדרגת צדיק, וידוע הווארט של הה"מ שצריך לאהוב רשע גמור בדיוק כמו שאוהבים צדיק גמור, וזוהי דרגת החסיד, ומכח

האלקית היא העיקר, האם העיקר הוא "ועשו לי מקדש" או שהעיקר הוא "ושכנתי בתוכם". המלה מקדש כוללת הכל, אבל בפרט המקדש הוא הבית והחצר וה"שכנתי", כמו שאמרנו קודם, הוא קדש הקדשים, הדביר.

ידוע הדרוש "בתוכו" לא נאמר אלא 'בתוכם', הדביר שבתוך כל יהודי הוא הנקודה הפנימית, קדש הקדשים שבלב, הרעותא דלבא, ושם יש את השראת השכינה, "בתוכם" (סוד ה-ם סתומה של מלך המשיח, "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ") ולא 'בתוכו'.

שלוש מדרגות "דבר הוי" בחצר-בית-דביר

המפרשים מסבירים שקדש הקדשים נקרא דביר כי הוא קיצור של "דבר הוי". כלומר, ה-י של "דביר" היא של שם הוי'. "ודבר הוי" מירושלם", על דרך "ומעין מבית הוי' יצא". כתוב בחסידות ש"כי מציון תצא תורה" היינו הלכות, צדיקים שמצוינים בהלכה – תורת צדיקים – אבל "ודבר הוי' מירושלם" היינו תורה של בעלי תשובה, וה"דבר הוי' מירושלם" יוצא מהדביר, הוא המעין שיוצא מבית ה', מהדביר.

ידוע, וגם כתוב אצלנו בכמה מקומות, שיש שלשה פירושים ל"דבר הוי'" – "דבר הוי'" זו הלכה" או "דבר הוי'" זו נבואה" או "דבר הוי'" זה הקץ", "קץ שם לחשך", קץ הגאולה, קץ משיח.

לגבי הלכה יש ללמוד הלכה, להצטיין – להיות מצוין – בלימוד ההלכה, עד כדי כך שאתה יכול, לפחות מתוך הספר, לפסוק את ההלכה. רוצים שכל אברך ילמד הלכה עד שיוכל לפחות בבית שלו להיות פוסק הלכה, כך הרבי רוצה מכולם. לכן מאד חשוב שתהיה תכנית הלכה למעשה, אבל זה עדיין בגדר מה שאדם למד מרבו. יש "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" שכבר רוח הקדש. אם כן, הלכה היא "אני ראשון ואני אחרון". מתחילים מלגרוס הרבה הלכות, "עלמות אין מספר" אלו

כמו שכתוב ש"האשה נקנית בשלש דרכים, בכסף בשטר ובביאה [ממש]", הוא בדביר.

חצר-בית-דביר – מלכנו-אבינו-דודנו

נקשר זאת לעוד נושא שדובר לפני שנים רבות עוד בשכם, ועיקר הדברים כתוב בספר אני לדודי ודודי לי, במאמר "אבינו, מלכנו, דודנו": יש שלשה יחסים שלנו עם ה'. או שאנו כעבד המשמש את רבו-מלכו, שלא על מנת לקבל פרס, כמובן. או שאנו כבן אצל אביו, יותר גבוה. או, עיקר התכל'ס, שאנו רעיה אצל דודה, יחד עם דודה.

איני זוכר אם רמזו בספר – יתכן שלא – ששלש המדרגות האלה, העליה הזו ממלכנו לאבינו לדודנו (הסדר מלמטה למעלה), היא בעצם מה שקורה בבית המקדש. כל המצוות הן מצוות המלך, "מלכנו", זו עבודת החצר, להקריב את הקרבנות. אבל "אבינו" היינו עבודת הקדש, הכלים שבתוך הבית, המנורה והמשכן ומזבח הקטרת. זהו יחס של אב ובן, בן שמשרת את אביו, מקיים מצוות כיבוד אב. אבל תכלית הכוונה, מה שיתגלה בימות המשיח, עכשיו, תיכף ומיד ממש, הוא יחס אחר – לא אבינו או מלכנו אלא דודנו. מי מתגלה בתוך הדביר? רעיה.

כל זה היה לדרוש את שמות החתן והכלה, למה הזיווג שלהם הוא מן השמים לבנין עדי עד. עוד פעם, היחס של רעיה לדודה הוא בתוך הדביר של בית המקדש.

מחלוקת הרמב"ם והרמב"ן מה עיקר המקדש

הזכרנו קודם את הרמב"ן. לרמב"ן ולרמב"ם יש מחלוקת מה עיקר תכלית המקדש – עבודת הקרבנות בחצר או השראת השכינה בדביר. דווקא דעת הרמב"ן הרבה יותר ברורה, לכאורה, מהשקפת הרמב"ם. רק, כמו שגם כתוב אצלנו בהרבה מקומות, עיקר ההבדל הוא – בעצם כמו ההבדל בין נגלה לנסתר – האם העבודה שלנו היא העיקר או שהתגובה

מלכנו-אבינו-דודנו בין רב ותלמיד

נקשר לעוד ענין: דברנו על יחס של עבד לאדון שלו – הרב, האדון והמלך הם אותו ענין. יש יחס יותר פנימי, של אב ובן. יש יחס עוד יותר פנימי ועצמי – "זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי", היחס העצמי ממש – היחס של דוד ורעיה, מה שקורה בתוך הדביר. נשאלת השאלה: אנחנו יודעים שהרב המגיד ממעזריטש אמר שהמשל ב-ה הידיעה, דרכו אפשר להבין את כל סודות הקבלה, כל סדר השתלשלות, הוא יחס של רב ותלמיד. איפה פה הרב והתלמיד?

יש תורה מפורסמת בלקוטי מוהר"ן שבן ותלמיד הם לעומת אב ורב-אדון, תורה על תשובה, על "דרי מעלה" ו"דרי מטה". "דרי מטה" הם בחינת תלמיד ו"דרי מעלה" הם בחינת בן. בכל אופן, ברור שם שהוא מדמה רב ותלמיד לרב ועבד, שהעבד הוא כמו תלמיד לגבי רבו. אבל פשיטא שיש מדרגה יותר גבוהה של רב ותלמיד, שהתלמיד הוא ממש כמו בן (והיינו בן שהוא גם תלמיד, כמבואר שם, ובחב"ד הלשון הוא "בן שנעשה עבד"). הרי כתוב "ושננתם לבניך" אלו התלמידים, התלמידים בפירוש נקראים בתורה בנים. יש עוד מדרגה, שבעיקר מתקיימת אצל רבי וחסיד – הווארט הידוע בחסידות שאם שלמה המלך היה חסיד, במקום לכתוב את שיר השירים (שהוא קדש קדשים, הוא הדביר, הספר בתנ"ך של הדביר הוא שיר השירים ש"כל הכתובים-השירים קדש ושיר השירים קדש קדשים" והמשל שם חתן וכלה) הוא היה כותב את שיר השירים על רבי וחסיד. כך אמרו החסידים, כמובן קצת בדרך צחות.

כלומר, המשל הכללי – שכולל את כל סודות הקבלה וההויה בכלל, כמו שאומר המגיד – מתפרש בעצמו בשלש דרגות. יש את הרב והתלמיד של החצר, של הרמב"ם, המצוות המעשיות, שבמקדש היינו הקרבנות. יש את הרב והתלמיד של ההיכל, הבית, שם לומדים

ההלכות", יש אין סוף הלכות וצריך לגרוס אותן. אחר כך מתקדמים הלאה, נכנסים לבית ושם זוכים לסברא ישרה, מה שנקרא 'ראש ישר', כמו שיש לבעלבוסטע ראש ישר. ידוע שבסברות עיקר הענין או שאתה ראש ישר או שיש לך ראש עקום – זה שייך לסברות. תיכף נראה למה אני מדבר על ראש. אבל התכלית של "לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא" היא בדביר, זיווג, רוח הקדש.

בכל אופן, אם נאמר ש"דבר הוי" זו הלכה" היינו שינון ההלכה, "ושננתם לבניך" בהלכות, עדיין זהו החצר. הייתי יכול לחשוב שנבואה היא רוח הקדש, אבל כתוב שמקור הנבואה הוא בינה (ואילו רוח הקדש היא דעת כנ"ל). לימוד הלכות הוא חכמה. שלשת פירושי "דבר הוי" הם יחסית חכמה-בינה-דעת. נבואה היא בינה, בחינה של "מבין דבר מתוך דבר". אבל "דבר הוי" זה הקץ" היינו רוח הקדש, כי "לבא לפומא לא גליא", "עין לא ראתה אלהים זולתך". מיעקב אבינו, הבחיר שבאבות, נסתם הקץ כאשר הוא רצה לגלותו. למדנו הרבה פעמים שעצם ה"לבא לפומא" אצלי, אם אני זוכה ויכול לבטא בפה מה שקורה אצלי בלב, בדביר, אז גם אצל הקב"ה – "הוי צלך על יד ימינך" – יש "לבא לפומא גליא" והוא גופא ביאת המשיח. כלומר, "דבר הוי" זה הקץ" היינו משיח, "כי מלאה הארץ דעה את הוי", "דעת אלהים בארץ", כמו שנסביר. והרמז: ראינו לעיל שהדביר נקרא גם "חדר המטות" בתנ"ך – **דביר חדר המטות = קץ שם לחשך** (888), "דבר הוי" זה הקץ".

עוד פעם, הרמב"ם סובר שהעיקר הוא ראשית העבודה מלמטה למעלה, עיקר המצוות היום-יומיות בבית המקדש, הקרבת הקרבנות במזבח החיצון. הרמב"ן סובר שהעיקר הוא התכלית, לא ה"רצוא" של הקרבנות אלא ה"שוב" של השראת השכינה, לשם כך יש מקדש. כמובן, "אלו ואלו דברי אלהים חיים".

שלו – או בית-אשר, כי ראש מצטרף למלה אשר. תכלית הכוונה לשמה ה' ברא את העולם רמוזה במלה הראשונה בתורה, כך כתוב בתיקוני הזהר. ה' ברא את העולם כדי שכל העולם יהיה דירה לו יתברך, שכל העולם יהיה בית מקדש בשבילו ובעצם שכל העולם יהיה דביר, זו התכלית האמתית. אז יהיה בית-אשר, גם הקב"ה יהיה מאושר וגם אנחנו נהיה מאושרים. אם כן, הצירוף הפשוט של בראשית הוא בית-אשר.

כל פעם שמברכים "אשר קדשנו במצותיו" צריך לכוון שבזכות המצוות אנו זוכים לאושר, האושר האמתי של היהודי הוא מצוות. גם מצוות, אפשר לקיים מצוה בחצר, אפשר בבית ואפשר בדביר, שם המצוה היא לשון צוותא ממש. ידוע שהחסידות תמיד דורשת מצוה לשון צוותא וחבור, והמצוה שהיא צוותא לגמרי היא דווקא בדביר. כמו שאמרנו, שהזוג יזכה וכולנו נזכה ליחוד של חסיד ורבי כמו ויותר מהפן הנגלה של שיר השירים, ככה נזכה לאושר האמתי של קיום המצוות בתור צוותא, שכל מצוה היא צוותא חדא עם קוב"ה. אם כן, הדבר הכי פשוט בגימטריא של החתן והכלה הוא ראש ו-אשר. יש עוד צירוף, ארש, השרש של אירושין (הרי בתורה אירושין הם ב-ש, לא ב-ס), וגם שאר – "שאר ישוב שאר יעקב אל גבור" (כל הפסוק עולה שאר ועוד ז פעמים יעקב). על דוד מלכא משיחא (בשעת משיחת דוד למלך על ידי שמואל הרמתי) נאמר "עוד שאר הקטן". מלך המשיח הוא מי שמבער בתכלית את ה"שאר" שבעיסה, וכך הופך את השאר לראש.

מה עוד יש בגימטריא הזו? נעשה בקיצור פרוץ שלם של דברים ששונים ראש. עוד פעם, כל מה ששונה ראש קשור לכם וקשור כעת לכולנו, שכולנו נכנס לראש של ראש...

תורה – "ושנתם לבניך". יש הרב והתלמיד, הרבי והחסיד, של קדש הקדשים, הדביר. אם יש לנו חתן וכלה שבצורה הכי ברורה ורומזים לקדש הקדשים, הדביר והרעיה, גם שיזכו בתור תלמיד להיות בקשר, בהתקשרות עם רבי, בדרגה של הדביר. עוד פעם, אפשר שהרב שלך יהיה רב-חצר, יש רב-בית ויש רב-דביר, שהוא הרבי, הוא ה"מעין מבית הוי"צא", הוא נביעת האין סוף, ה-י של רבי. עם רבי שיש לו נביעת האין סוף אפשר להתקשר כמו דוד ברעיה – כל היחס הוא בדביר. [יש אותיות רבי מהחצר עד לדביר]. הדביר הוא ה-י (ה-י של שם הוי', דביר – דבר הוי' כנ"ל), מתאים; הבית הוא ה-ב כפשוטו, והחצר היא ה-ר, "ראשית חכמה". אך כדי דייקנין, הרבי נמצא כולו בדביר, כך שאפשר לראות במלה דביר יחוד של חסיד רבי (ידוע שחסד הוא חס-ד, חס דלית, חס על מאן דלית ליה מגרמיה כלום. כך הרבי חס במיוחד על החסיד שמרגיש דלית ליה מגרמיה כלום רק האור שמקבל מהרבי. והיינו מה שה-ד דווקא של החסיד מתחברת לרבי בסוד דביר ואף נעשה עטרה בראש הרבי, ודוק).

עד כאן פתיחה לכבוד החתן והכלה.

ב. פרוץ גימטריאות ראש (דביר-רעיה)

התכלית: בית אשר

הרבי הוא "ראש בני ישראל". מה הגימטריא שלכם, דביר-רעיה? התחלנו מהענין, מהו דביר ולמה הולך עם רעיה. הגימטריא שלכם ביחד היא ראש, אתם תהיו לראש כי אתם כבר לראש, אתם כבר בגימטריא ראש.

המלה הראשונה של התורה היא "בראשית", שדורשים או ראש-בית – מקימים בית נאמן בישראל, שכל בית הוא מקדש מעט, המקדש עם החצר-בית-דביר שלו, החב"ד שלו, עם הקרבנות שלו והדלקת הנרות שלו והכרובים

כתר וחכמה: אשר וראש

תהיה "אם הבנים שמחה" וגם דביר יהיה מאד שמח. אם כי תפקיד הבעל הוא להיות בטל במציאות (אבא-חכמה היינו בטול כנודע), אבל גם הוא יהיה שמח – אם הוא רואה כמה שמחה אשתו. המצוה שלו היא לשמח את אשתו, "ושמח את אשתו", בפרט בשנה הראשונה ומשם לכל החיים.

אם כן, יש לנו "אם הבנים שמחה" – בנימטריא דביר-רעיה – שכמובן שייך לספירת הבינה.

דעת: משה-יוסף; רמח-רנג

"ויקח משה את עצמות יוסף עמו"

מה נשים בדעת (כמח בפני עצמו כנ"ל)? יש שני צדיקים שקשורים יחד, משה רבינו ויוסף הצדיק, "ויקח משה את עצמות יוסף עמו". כאשר יצאו ממצרים משה רבינו לקח את העצמות של יוסף כדי לסייע לו במנהיגות שלו. כמו שהאריז"ל אומר – למדנו לפני כמה ימים – גם לסייע לו לקרב את הערב-רב, מה שהתחיל יוסף בכך שמל את המצרים. בכלל, יש זיקה עמוקה בין משה ליוסף. **משה** ועוד **יוסף** שוה **ראש**. ידוע שיש תפילין של ראש ויש תפילין של יד. תפילין בלשון יחיד היינו תפלה – תפלה של יד היא "תפלה לדוד" (דוד שוה יד) ותפלה של ראש היא "תפלה למשה" בתהלים, אבל כדי ש-**משה** יהיה שוה **ראש** צריך לצרף לו את **יוסף**, "ויקח משה את עצמות יוסף עמו", העצמות של יוסף שמשה לוקח עמו.

"מי בראש" – טענתו וטעותו של ירבעם

ידוע מה שחז"ל מספרים אודות ירבעם בן נבט, שחטא והחטיא את ישראל, שבתחלת ממלכתו הקב"ה הציע לו ש"אני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן". הוא שאל את הקב"ה "מי בראש?" וכשה' ענה לו "בן ישי בראש" הוא סרב, לא מוכן שבן ישי יהיה בראש (בדרך צחות – הוא לא הבין שבשאלו "מי בראש"

החילוק הפשוט בין אשר לראש הוא שאשר בכתר, כי פנימיות הכתר היא תענוג. ראש גם שייך לכתר, כל הד"ר הן בכלל ראש, אבל בפרט ראש משתייך ל"ראשית חכמה". יש גם "ראשית דעת", בסדר מלמטה למעלה, אבל כעת הסברנו ש"ראשית חכמה" גם היא בסדר מלמטה למעלה (כלומר שהיא "ראשית" בשני הכיוונים, ודוק). ב"פתח אליהו", כתוב ש"חכמה מוחא", בעצם החכמה כוללת את כל המוחין שבראש, כל החב"ד (כמבואר בקבלת הרש"ש).

[מישהו נכנס לבקש עזרה בשכר דירה]. דבר חשוב, כל מי שבא לתל אביב צריך להיות גביר – גם בשביל שכר דירה וגם בשביל צדקה, זה לא מבצע בשביל דלפונים. הסברנו שבחול עיקר הצדקה בחצר, אבל בשבת עיקר הצדקה בבית כי אסור להוציא החוצה, להוציא מרשות לרשות. כאן אנחנו זוכים לאוירה שבתית. שנוכח בקרוב למצב של "לא יהיה בך אביון", לא בגשמיות ולא ברוחניות, שהוא כאשר "עושיין רצונו של מקום", שכולנו עולים לראש (ולא לזנב).

בינה: "אם הבנים שמחה"

אם נשים את אשר בכתר ולראש נייחד את החכמה (שכוללת את כל המוחין שבראש כנ"ל). לפי זה, מתאים למקם את צירוף **ארש** ביסוד – יסוד אבא מסתיים ביסוד ז"א – שם החתן מארש את הכלה, ואת צירוף שאר במלכות כמובן), יש משהו הכי יפה בשביל הבינה (כמח בפני עצמו). יש לנו גם שני ניגונים על הפסוק הזה, סוף הפרק הראשון של ההלל – **אם הבנים שמחה**.

שמהבית הזה, של דביר ורעיה, יצאו הרבה ילדים, בנים ובנות עוסקים בתורה ובמצוות ובחסידות, הכל בבחינת דביר ורעיה, בהשראת הדביר והרעיה של קדש הקדשים, ושרעיה

בכל אופן, הרמז הוא רמז נכון, **משה-יוסף** הולכים יחד ושונים **ראש**. ה'זיווג' הזה, בין משה ליוסף, פשיטא ששייך לספירת הדעת – משה רבינו הוא הדעת של כללות נשמות עם ישראל (וכן יסוד-יוסף עולה עד הדעת בסוד הלולב כנודע, בפרט כאשר משה לוקח את עצמות יוסף עמו, מעלה אותו למקומו הוא בדעת).

יחוד רמח אברי החתן ו-רנג אברי הכלה

יש עוד משהו יפה בדעת: כבר בשבת, אחרי החופה, הכלה – שעכשיו היא אשה – הדליקה שני נרות לכבוד שבת קדש, "להדליק נר של שבת קדש". למה הכלה מדליקה שני נרות? כתוב שעל פי פשט היינו נר של החתן ונר של הכלה, אבל הרמז היותר עמוק הוא שלפי דעת אחת בחז"ל לחתן יש **רמח** איברים ולכלה **רנג** איברים, יחד 500, **נר-נר**, וכן "**פרו ורבו**", רמז מפורסם שמובא בספרים הקדושים.

על **רמח** אברי האיש "לית מאן דפליג", כמו הרבה דברים – שאיש הוא פשוט, בלי סיבוך. לאיש יש רק **רמח** אברים. אבל באשה לא פשוט, אולי יש לה שלשה יותר, או ארבעה, או חמשה. רבי עקיבא סובר שיש לה חמשה אברים יותר מהאיש, וממילא יש לה **רנג** אברים, ואז אם נחבר את אברי החתן והכלה יחד – הדעת שלהם – יעלו **ראש**, **רמח-רנג**. בסוד הזיווג הזה החתן והכלה עולים ל**ראש**, כי ביחד יש להם **ראש** אברים.

גם מכוונים זאת בהדלקת נרות, כי יש את סוד הכולל – שני נרות והשותף השלישי, השכינה ששרויה ביניהם, כבר 501, **ראש**, עליה ל**ראש**. קשור לשבת, כי כתוב "כי תשא את ראש בני ישראל", כשאני נושא את אותיות **ראש** לאותיות שמעליהן אני מקבל **שבת**. נשיאת הראש עולה לסוד השבת, לכן מדליקים את הנרות, בכוונה שהדלקת נרות היא לפני כניסת השבת ואז עלית הראש של שני בני הזוג עולה להכלל בסוד שבת. החתן גם מכוון זאת במקוה, כשהוא טובל במקוה בערב שבת, שכאשר יצא

הוא בעצם מזמין את התשובה "בן ישי בראש", שהרי "**מי בראש**" ועוד "**בן ישי בראש**" עולה דוד פעמים **אמונה**, בחינת שרש מלכות דוד ב"תשורי מראש אמנה", ברדל"א-אמונה, שעל כן "בן ישי [דווקא] בראש". הוא היה חכם גדול, מה הוא התכוון כשאמר "מי בראש"? הוא התכוון ש-**מי** ר"ת **משה-יוסף** ו**שמה-יוסף** שוה **ראש**, ואני מיוסף. מסתמא משה רבינו מצטרף אלי וממילא ה"מי" – "מי יעלה בהר הוי", "מי יעלה לנו השמימה" ועוד הרבה "מי" מאד חשובים בתנ"ך – הוא בראש. ה"מי" הזה הוא אני, ואני צריך להיות בראש. אני מיוסף, ו**משה** הולך יחד עם **יוסף**, לוקח את עצמות יוסף עמו, ואז שוה **ראש**.

סברא טובה. מה ענה לו הקב"ה? "בן ישי בראש". אבל זה נגד הגימטריא?! נגד ראשי התיבות?! איך זה מתאים? הקב"ה אמר שלפני שמניחים תפילין של ראש צריך לקיים את מצות "יקשרתם לאות על ירך", להניח תפילין של יד, ומשה כמו שמצטרף ליוסף מצטרף גם לדוד. מתי? דווקא על משיח בן דוד כתוב שפנימיותו נשמת משה וחיצוניותו גוף דוד. המחלוקת כאן היא מי זוכה למשה, האם יוסף זוכה למשה או שדוד זוכה למשה? ירבעם אומר בפשטות שיוסף זוכה למשה. פשיטא שמשה בראש, כי משה הוא ראש בני ישראל, והשאלה עם מי משה הולך. ירבעם אומר שפשוט שהולך עם יוסף, כי פסוק מפורש וגם יחד **משה יוסף** שוה **ראש**, והוא לא הולך עם דוד.

אומר לו הקב"ה שאתה חצי חכם, אבל לא חכם שלם. אתה לא מבין את הסוד בו קראתי למשה בתחלת ההתגלות בסנה "משה משה" לא פסיק טעמא בגוויהו", המשה הראשון הוא גואל ראשון, שלוקח עמו את עצמות יוסף ובאמת יותר מצטרף ליוסף מאשר לדוד, אבל המשה האחרון, הגואל האחרון, מצטרף דווקא לדוד מלכא משיחא, בסוד משיח בן דוד. כך אפשר להבין את כל הדו-שיח בין ה' לירבעם.

ווארט מפורסם של הרבי הקודם, בעל הגאולה ויום ההולדת של **יב-יג** תמוז, ממחר בלילה. הוא אמר שחסידי צריך להיות 'פנימי', ופנימי הוא מי שמודע לזמן ושומר עליו. כך הוא מגדיר פנימי בחסידות. לכל אחד (לכל נפש) יש עולם וזמן, והמטרה היא למלא את העולם והזמן שלך בחסד, כמו שכתוב "ואברהם זקן בא בימים", שבכל יום עושה ריבוי מצוות וכך הוא מתקן את לבושי – כי הוא מודע ליקור של כל רגע בזמן, שכל רגע הוא הזדמנות לעשות צדקה ומשפט בארץ, לשמור את דרך ה', ללכת בדרך ה', צוותא עם הקב"ה בדביר. כל זה קשור ל"עולם חסד יבנה".

גבורה: "ויזרע יצחק"

הספירה הבאה היא כבר גבורה, יצחק אבינו, בו כתוב **"ויזרע יצחק"**, בגימטריא ראש, בגימטריא דביר-רעיה. שתי המלים הבאות בפסוק, **"בארץ ההוא"** בגימטריא שי, השווער (של דביר). הוא מוצא "מאה שערים" מתוך ברכת ה' (**"מאה שערים"** עולה 666, סוד "יתרון האור מן החשך", משולש לו וכו'). **"ויזרע יצחק בארץ ההוא וימצא בשנה ההוא מאה שערים"** עולה 1998 = 3 פעמים **"מאה שערים"**, חזקה של **"מאה שערים"**, שלמות ההמשכה וההתעצמות של הנס בטבע, ודוק).

יש במלים האלה ברכה מאד גדולה לחתן ולכלה, שכל מה שיזרעו בחיים שלהם יהיה כמו "ויזרע יצחק", שיש שם ברכה מרובה שלמעלה מדרך הטבע לגמרי. יש פה הרבה אנשים שגם היו שמחים לקבל ברכה זו של "ויזרע יצחק", שיזכו במעשים שלהם לראות כזה רווח שריוחיו "מאה שערים" יותר מן המשוער. לא מאה פעמים מההכנסה, אלא מאה פעמים מהכי טוב שהיה צפוי לצאת – היה צפוי לצאת רווח גדול, בו אמדו את השדה, ויצא פי מאה. מאה פעמים יותר מהחלום הכי ורוד שלך, זה מה שיוצא מ"ויזרע יצחק". "זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד", "זרעו צדקות מצמיח

מהמקוה טהור לכבוד שבת קדש הוא יהיה ראש אחד יותר גבוה, כמו שמסופר על צדיקים, על ה"באר מים חיים", שאחרי המקוה עלה פיזית בראש אחד, זה קשור לתוספת נשמה, השבת עצמה. זאת אומרת שהשכינה, השותף השלישי, מופיעה לפי הדעה הזו באבר הנוסף של הכלה, בסוד "אשת חיל עטרת בעלה". עוד פעם, יש **רמח**, **רנב** ועוד אחד – העוד אחד, שכנגד השכינה, שייך בפרט לאשה. **רמח-רנב** שוה ראש. היות שזהו זיווג חתן וכלה גם הרמז הזה שייך לספירת הדעת.

חסד: עולם-שנה

כתוב בספר יצירה שהעולם נברא בעולם-שנה-נפש, שלשה ממדים של המציאות, מקום זמן ונפש. ברור שנפש היא אחרת מהעולם והשנה. אם תשאל אדם מה העולם הוא יאמר שהמרחב כולל זמן ומקום, עולם-שנה. **עולם-שנה** שוה ראש. לאיזו ספירה שייך הרמז הזה? קודם כל נאמר פשוט, שבחז"ל "עולם" מתפרש כמו אצלנו, העולם הזה, אבל בתנ"ך, במקרא, עולם הוא זמן, נצח. בכל אופן, יש פסוק אחד בתנ"ך שיתכן שגם בו הפירוש "עולם" הוא כמו בחז"ל, "עולם חסד יבנה" (תהלים פט). "אלה תולדות השמים והארץ **בהבראם**", **"באברהם"**, ה' ברא את העולם ואת הזמן בנפש של אברהם אבינו. דרך צינור הנפש של אברהם, "בהבראם", ה' ברא את העולם – "עולם חסד [לאברהם] יבנה". לכן הרמז של **עולם-שנה** שייך לחסד, היקום הגדול הוא "עולם חסד יבנה" שכולל עולם-שנה. לתוך המרחב הזה, החלל שנוצר על ידי הצמצום הראשון, חודר עוד קו של נפש, בסוד "טוב הוי" לקו לנפש תדרשנו" (**"לקו לנפש"** – מכאן לומדים שהקו הוא סוד הנפש – עולה **יד-דוד** פעמים **"טוב הוי"**).

בכל אופן, הרמז הוא **עולם-שנה** יחד שוים ראש. בשביל להיות ראש צריך להיות בעל הבית על העולם שלך וגם על הזמן שלך. יש

שוה ראש. קודם שרנו "דין בגוים... על כן ירים ראש".

אם כן, יש לחתן ולכלה שלנו גם כח להכות את פרעה בעשר מכות כדעת רבי יהודה, הוד, שהיה נותן בהן סימנים. קודם כל להכות את היצר הרע בעשר המכות. כמובן, יש בדור שלנו כל הדברים שפעם היו, אבל באופן אחר לגמרי – הדם הוא משהו אחר, הצפרדע היא משהו אחר, הכנים באופן אחר (הגם שגם היום יש כנים כפשוטו בראש, מתפקידי האשה בבית לדאוג לנקות את הראש מהכנים, כמו ששרה אמנו חופפת את הראש של אברהם אבינו כנודע. והוא שייך בפרט לעבודת הקירוב והגיור כהלכה – מכת כנים בהוד, ודוק). הכל הוא כפי מנהג אנ"ש בזמן האחרון. צריך להתבונן מה בדיוק מנהג אנ"ש בזמן האחרון לגבי דם, צפרדע וכו'. רוצים לעשות משהו טוב, לקרב יהודים, ויש הפרעות, יש קליפות – צריך כח, שיש דווקא למשה רבינו, לתת עשר מכות. עשר מכות שלנו, בדור הזה, שכולן בדרכי נעם ובדרכי שלום. בכל אופן, לחתן ולכלה ששויים ראש, יש את הכח של דצ"ך עד"ש באח"ב עם כל סודי הסודות שכתוב שיש בו (רמז אחד: מה-ח של חשך יוצא למפרע תבת חשך בדילוג שוה של ג-ג אותיות. שאר האותיות = "גל עיני" שעולה "אנכי הוי' אלהיך", תחלת עשרת הדברות, עיקר גילוי עצמות האלקות שבעקבות עשר המכות למצרים, שעיקרן להכות את חשכת קליפת מצרים ולהפוך את החשך לאור).

יסוד: ממוצע המחבר; חותם בולט

אחרי הנצח והוד, כחות המעשה, מגיעים ליסוד, הברית, ה"צדיק יסוד עולם", ושם יש שני רמזים מובהקים ביותר. הצדיק-אמת הוא ראש בני ישראל, אבל אחד הלשונות שמובאות בחסידות בפירוש על ה"צדיק יסוד עולם" הוא "ממוצע המחבר" בין נשמות ישראל לקב"ה. יש ממוצע מפריד, ר"ל, ויש ממוצע מחבר.

ישועות", והישועה כשמרויחים את הפי-מאה מעל לכל משוער – אין לך צחוק יותר מזה. כלומר, מהזריעה נולד צחוק. כל הרמזים האלה הם להכנס לראש של "ויזרע צחוק", צחוק אחד גדול.

תפארת: "אלהי משפט הוי"

בתפארת נשים רמז, לשון שמופיע פעם אחת בנביא, "אלהי משפט הוי" (הערך הממוצע של כל תבה הוא "הוי' אלהינו הוי' אחד", "שמע ישראל", שייך לישראל סבא, יעקב אבינו, מדת התפארת). שם הוי' הוא שם הרחמים, וכתוב בפתח אליהו "משפט רחמי" – משפט הוא לא מדת הדין אלא מדת הרחמים. כתוב על ה' "אלהי משפט הוי'". גם אנחנו כאן, אחת המשימות, אחד החלומות, שבע"ה יתממשו בקרוב הוא תיקון המשפט, שהמשפט כאן יהיה "משפט הוי'", משפט התורה, משפט של רחמים אמתיים, כמו שכתוב אצלנו בתיקון המדינה, שמשפט התורה הוא משפט של רחמים ולא משפט של דין. ה' הוא "אלהי משפט הוי'", זה הראש, כזה ראש צריך, ואת הרמז הזה נשים בתפארת.

נצח והוד: דצ"ך עד"ש באח"ב

נעשה רמז אחד לנצח והוד יחד: נצח והוד הם משה ואהרן. ביציאת מצרים אהרן העלה את הנשמות ומשה הכה את פרעה, הוא גרם לקליפה להכנע – הכניע את הקליפת פרעה ומצרים. הכנעה היא הוד, ומי שמכניע הוא הנצח. איך הוא עשה זאת? בעשר מכות. כוונה זו של ראש כתוב בספרים הקדושים. בליל הסדר, בהגדה של פסח, רבי יהודה נותן בהן סימנים – דצ"ך, עד"ש, באח"ב. למה צריך סימנים? אי אפשר לזכור את עשר המכות? יש הרבה רמזים בספרים הקדושים, וכתוב שבגלל הגימטריא – דצ"ך עד"ש באח"ב שוה תקא,

ראש. דווקא התורה שבכתב סימנה **לב**, "נעוץ סופן בתחלתן", "ישראל בראשית", ואחרי **לב** בא **ראש** (בראשית). דווקא ה-**ראש** הוא תחלת התורה שבעל פה. רכי זושא דרש "מאימתי קורין את שמע בערבית", איך מייחדים את ה' בזמן החשך? מאימת המלכות, "שום תשים עליך מלך", "שתהא אימתו עליך", אימה של קדושה. מי שיש לו ראש של התורה שבעל פה – המלכות גם נקראת חכמה, חכמה תתאה, חכמת המלך – יודע ש"ראשית חכמה" של התורה שבעל פה היא "מאימתי", שמייחדים את ה' בערבית מתוך אימה של קדושה, אימת מלכות שמים.

אם כן, המושג זמן הופיע כאן בשני הקשרים – **עולם-שנה** בחסד ו"מאימתי" במלכות.

סיכום

עד כאן עשינו פרצוף של רמזים ששונים בגימטריא **ראש**, הגימטריא של החתן והכלה שלנו, **דביר-רעיה**. ולסיכום:

כתר
אשר

בינה
"אם הבנים שמחה"

חכמה
ראש

דעת
משה-יוסף;
רמח-רנג

גבורה
"ויזרע יצחק"

חסד
עולם-שנה

תפארת
"אלהי משפט הוי"

נו"ה
דצ"ך עד"ש
באח"ב

יסוד
ממוצע
המחבר; חותם
בולט; ארש

"**ממוצע המחבר**" בגימטריא **ראש**. זה ענין ההתקשרות לצדיק יסוד עולם, למצוא אותו צדיק שהוא "ממוצע המחבר". כמו שכתוב אצלנו, ממוצע המחבר תוך כדי שהוא מחבר אותך הוא כאלו יוצא מהתמונה, הוא שם אבל אין שום הפסק בכלל בינך לבין הקב"ה. זהו הקונוץ – אדמו"ר הזקן אמר על עצמו שהוא עושה קונצים – שהוא מחבר אך לא מפסיק בכלל, הוא לא שם (מפני שהוא בטל כל כולו לאלקות). שוב, צדיק-אמת הוא "**ממוצע מחבר**" שווה **ראש** (שוה **ארש**), ארושי חתן וכלה כנ"ל).

עוד ביטוי מובהק של היסוד ששוה **ראש** הוא "**חותם בולט**". יש חותם בולט וחותם שוקע. הצדיק הוא חותם בולט, דהיינו חיות רבה בעבודת ה' יתברך. כך מסביר הבעש"ט, שחותם בולט הוא הכח לצאת מה-ד אמות שלי ולהשפיע בחוץ – כמו עכשיו, אם היינו רק מצטנעים (צניעות היא מדה טובה) לא היינו באים לכאן. לא באים לתל אביב כדי להצטנע, להיות חותם שוקע, אלא כדי להיות חותם בולט בקדושה – מי שיוצא החוצה ומביא חברה לכאן, מקרב, מדליק, עם המון חיות. עוד פעם, תכונת ה"צדיק יסוד עולם" שהוא **חותם בולט**, שווה **ראש** – זה הראש שלו. כל הרמזים הם כדי 'להכנס לראש' – להכנס לראש שצריך להיות חותם בולט בשליחות, לא שוקע. שוב, זו פונקציה של מדת החיות שלך – כמה חיות יש לך בזה.

מלכות: "מאימתי"

אחרון חביב, הרמז של המלכות: כתוב "מלכות פה, תורה שבעל פה קרינן לה", המלכות היא התורה שבעל פה. איך פותחת התורה שבעל פה, שהיא המלכות, "מאן מלכי רבנן"? המלך הוא החכם, שפוסק את התורה, מצוות המלך, והתורה שלו היא המלכות. התורה שבעל פה פותחת "**מאימתי**" – "**מאימתי** קורין את שמע בערבית" – בגימטריא

מה עיקר הדמיון בין שני הצדיקים? שלא סברו כמו הרבי מסאטמר, עד כדי כך שהרבי מקלויזנבורג – אף שהרבי מסאטמר היה דודו, והוא שמינה אותו להיות רב בקלויזנבורג – נפרדו דרכיהם לגמרי, עד שהיה הרבה חיכוך ביניהם, כמו שבסאטמר חלקו מאד על חב"ד. הגם שהאמרות ממש שהיו בין הסאטמר-רב לרבי מליובאוויטש, משני הכיוונים, היו מלות הערכה. היה פעם אחת שהרבי מסאטמר אמר על הרבי מחב"ד שהוא יותר קנאי ממני, רק שהוא פועל בדרכים אחרות לגמרי – עושה זאת בצורה אחרת, בצורה הפוכה. בכל אופן, ידעו שסאטמר חלק גם על קלויזנבורג וגם על חב"ד, על השיטה. פעם אחת הרבי התבטא: למה אני לא בשיטה של הרבי מסאטמר? כי אני יודע לחלק בין איש לשיטה. הוא מזהה לגמרי בין האישי לבין השיטה שלו, אין לאיש אלא השיטה שלו, ואני יודע לחלק בין האישי לבין השיטה. גם ווארט מאד חשוב איך צריך להתייחס ליהודים ולקרוב יהודים. מה שהוא אומר שהוא סובר – מהיכי תיתי, תאמר מה שאתה חושב – אני מתייחס אליך, אפילו לא למה שאתה חושב, יותר פנימי מזה. אני מגיע לדביר שבך, לא לחצר שלך וגם לא לבית שלך.

המהפך של הרבי מקלויזנבורג

בכל אופן, הרבי מקלויזנבורג אומר ששינה דעתו מהקצה אל הקצה מלפני השואה לאחרי השואה. לפני השואה היה קנאי כמו הדוד, כמו הסאטמר-רב, ואחר כך נקט בשיטה הפוכה לגמרי – שהוא צריך לבוא לכאן, דווקא החרדים לדבר ה', ולהשתתף בבנין הארץ. אדרבא, לעשות יותר למען בנין וישוב ארץ ישראל אפילו מהלא-דתיים, כך היה רוצה אם היה מתאפשר לו. הוא התבטא בביטוי מאד מענין. אנחנו רוצים כעת טפה להגדיר מהי סאטמר, מהי קלויזנבורג, מהי ליובאוויטש ומה אנחנו, חב"ד היום... הגם ש-שי בגימטריא

מלכות
מאימתי;
שאר

ג. מתקדמים יחד!

הרבי מליובאוויטש והרבי מקלויזנבורג

נסיים עם עוד משהו²: החתונה היתה בין שני ימי הילולא, ג' תמוז וט' תמוז – דברנו בימים האחרונים על כך ש-ג' תמוז שייך לרבי, ובאותו שבוע, ממש בסוף השבעה של הרבי, הסתלק עוד צדיק מאד גדול – הרבי מקלויזנבורג. תוך כמה ימים, הם בערך היו באותו גיל ויש הרבה קוי דמיון בין שני הצדיקים האלה.

ידוע שהרבי מקלויזנבורג הוא קרוב-משפחה, אחיין, של רבי יואל מסאטמר. כולנו יודעים שהרבי מסאטמר הוא מי שהכי התנגד לתנועת הציונות, בחירוף נפש לגמרי, ואילו אחיין שלו – רבי גדול – בתחלת דרכו, לפני השואה (הוא עבר את השואה בעצמו, ואבד אשה ואחד עשר ילדים, רק הוא נשאר, ואחרי השואה הקים מחדש משפחה לתפארת וגם החיה את החסידות שלו, ועשה הרבה דברים גדולים כאן בארץ, בנה את בית הרפואה לניאדו בנתניה ויסד את מפעל הש"ס ועוד הרבה). כמו שאמרנו, יש כמה קוי דמיון בינו לבין הרבי, אם כי לא כל כך קשר גלוי ביניהם. שמנו לב שהרבי מקלויזנבורג כתב צוואה באותו פרק זמן שהרבי חלה בהתקף לב, חמש עשרה שנה לפני ההסתלקות של שניהם. באותו פרק זמן שהרבי על היה ערש דוי הרבי מקלויזנבורג כתב צוואה. כדאי שכל אחד יקרא את הצוואה שלו, חיבור שלם של הנהגה.

² מהבא לקמן נכתבה גם נקודה מעובדת – "מתקדמים יחד".

הרבה שהגדירו אותו כגדר חדש בציונות – "ציונות חרדית". ככה אומרים פרופסורים באוניברסיטה, שרוצים להגדיר כל אחד מהו. ציונות חרדית – עד עתה לא היה כזה דבר, מותג חדש.

קודם כל נעשה רמז, שכנראה שהפרופסורים עוד לא עלו עליו: **צאנו (נצח)** קלויזנבורג (אור **אין סוף**) – השם המלא – שוה 562, שכל מי שיושב כאן (אני מקוה שגם החתן) אמור לדעת כמה שוה, **ציונות**. ציונות חרדית, ציונות לכל דבר...

בחב"ד אין אנחנו והם'

מהי חב"ד? מה ההבדל בין הרבי מקלויזנבורג לרבי מליובאוויטש? ודאי שיש הבדל גדול מאד. ההבדל הוא, כמו שדברנו הרבה פעמים, לא רק לגבי קלויזנבורג אלא לגבי הרבה – מכנה משותף, לדאבוננו, של רוב החרדים – שהמנטליות היא 'אנחנו והם'. למשל, חינוך בנות בבית יעקב – מפורש שזהו חינוך של 'אנחנו והם'. זה הדבר שהרבי מליובאוויטש הכי שנא. הרבי מקלויזנבורג, כפי שהסברנו עכשיו, עדיין תופס 'אנחנו והם'. בסאטמר לגמרי ככה, הוא רק הפך את הקערה על פיה – רצה ש'אנחנו והם' יתהפך, שאנחנו נעשה והם יקללו, ולא שהם יעשו ואנחנו נקלל. רק לזכותו, כמו שאמרנו קודם, הוא אמר בכל זאת שבסוף 'הם' יתפכו להיות 'אנחנו', הם יעשו תשובה וודאי נקבל אותם בזרועות פתוחות. בחב"ד הם מלהזכיר והם מלחשוב, צריך לשרש את המחשבה הזו מהראש בכלל, אין פה 'אנחנו והם', "כל ישראל חברים" ו"כל ישראל ערבים".

בכל אופן, מה יכול להיות "מקום הניחו לנו אבותינו להתגדר בו"? מה אנחנו כשבאים כאן לתל אביב אמורים להוסיף עוד נדבך לסיפור של אחדות עם ישראל? בעצם אנחנו מסבירים כאן שיש שלבים של גילוי אחדות עמנו. בקיצור הכי נמרץ, בחב"ד שיטת הפעולה היא

סאטמר, אבל עכשיו הוא גם גלגול חדש, הוא בא לכאן לתקן את **סאטמר**.

אחד הווארטים היפים שהרבי מקלויזנבורג אמר: הוא זיהה שכאן בארץ 90-98% מהיהודים מאמינים בלב, ויש רק שני אחוזים אפיקורסים קשים. בחב"ד אין בכלל אפיקורסים. אצל הרבי מסאטמר 100%... זה דבר אחד שהוא אמר, שיש 98% בסדר בלב, רק שמי שמנהיג אותם – התקשורת והממשלה – הם שני אחוזים בלבד. בהזדמנות אחרת הוא אמר שגם שני האחוזים האלה יעשו תשובה. מאד האמין ש"לא ידח ממנו נדח", שכולם יעשו תשובה "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד".

בכל אופן, יותר מפורסם מה שאמר על התפנית שלו. הוא יהודי הונגרי, אם יודעים מה זה אומר. זה אומר, כמו הרבי מסאטמר, שאם הוא סבר שמישהו אפיקורס, עוכר ישראל, הוא מקלל אותו. הוא קלל את הציונים כמו הדוד שלו, אבל ראה שלא עזר. ראה שיש פה איזו בעיה, ה' לא רוצה את הקללות שלי – לא עוזר. אז פתאום חשב לעצמו, הסיק מסקנה, למה שהם יעשו מעשים בפועל – בונים את הארץ – ואני יושב כאן ומגדף אותם? בואו נתחלף, שאני אתחיל לבנות את הארץ – זו הארץ שלי – ושהם יקללו אותי. כך הוא אמר כשהיה בדרך לארץ, בלונדון, באריכות. הונגרי נשאר הונגרי, אבל זו תפנית עצומה. הראש, החידוש הזה, ההברקה הזו, שאני אבנה את הארץ ואתה תקלל אותי במקום הפוך – אפשר לומר שזו התקדמות עצומה. שוב, לגבי המדינה, הוא לא החזיק שהיא אתחלתא דגאולה, חס וחלילה, אבל יחד עם זאת אמר והתייחס שזו עובדה קיימת – צריך לדעת שיש כאן מדינה, ולהסתדר ולהתייחס אליה כעובדה קיימת. בניגוד לסאטמר, שרק מתפללים שהמדינה תהרס כמה שיותר מהר. הוא סבר שלא, זה מן השמים, יש פה מדינה, עובדה קיימת, צריך לזרום עם זה. אבל לגבי ארץ ישראל בכלל, הציונות, יש

שדרוג ההמתקה – מדירוג לשויון

שוב, אחרי ההמתקה מה עוד יכול להיות? היום משתמשים במלה לשדרג – צריך לשדרג את ההמתקה. התפקיד שלנו הוא לשדרג את ההמתקה של חב"ד. מה זאת אומרת תכל'ס? שיש עוד בחינה של המתקה. כעת נסביר גם על פי סוד שיש שתי המתקות, המתקה א' והמתקה ב':

המתקה א' שכולנו עם אחד, אבל יש לי תפקיד של משפיע – אני מאד רוצה שאתה ברצון, בכיף, תשמע אותי ולטובתך תעשה מה שאני אומר ומלמד אותך, אני דואג לך, להניח תפילין זה פיקוח נפש עבורך כפרט ועבור כלל ישראל (שאתה, כמו אני, חלק בלתי נפרד ממנו). זו המתקה, אבל עדיין יש מעלה ומטה, יש דירוג.

יש המתקה ב' של שויון אמתי. יש לנו הרבה דיבורים על שויון לעומת אי-שויון. לפעמים אי-שויון הוא גם דבר חשוב בתורה, לא הכל שוה, אבל גם שויון יכול להיות משהו מאד יסודי. כעת מדברים במעלת השויון.

מתקדמים יחד

בכל אופן, יש לי את הלבושים האלה וזקן והכל, אני פה הרב. אז מה פירוש שויון? אנחנו אוהבים לעשות משפטים קצרים, סימני דרך. מה שחשבתי בדרך לכאן, שבשתי מלים מה שאנחנו רוצים כאן הוא 'מתקדמים יחד' – זה הראש. החתן והכלה שלנו הם ראש, צריך להכנס לאיזה ראש – ראש משותף שטוב לכולם. הראש שלנו הוא 'מתקדמים יחד'. קודם כל, המלה השניה כאן היא יחד. מה מזכיר לי? "יחד שבטי ישראל", כולנו יחד.

כל אחד צריך להתקדם, החיים הם כדי להיות מהלך, "האי עלמא דאזלינן מיניה", שנעשים מכוח מהלך. או שאתה מתקדם או שאתה נסוג. בשביל שאני אתקדם אני זקוק לך ובשביל שאתה תתקדם אתה זקוק לי. אם נתחבר ונעשה

עדיין – דברנו עם כמה חבר'ה ששייכים לגרעין שלנו בתל אביב, במיוחד אחד שלא נמצא כאן עכשיו – מה שהגדרתי קודם שאני הולך החוצה ומחפש קרבן. מתוך אהבה, הכהנים ודאי אהבו את כל הבהמות שהקריבו בבית המקדש, אהבת ישראל – אבל עדיין יחס של, נאמר בהרבה דרך ארץ, משפיע ומקבל. פשיטא שאם אנחנו באים לכאן באים כדי לשבת עם יהודים, ללמוד אתם תורה, וכמו שהרבי אמר שאם אני יודע א' מחובתי ללמד מי שלא יודע א' עוד לפני שאלמד ב' בעצמי. מה יכול להיות ההבדל? יש משהו שקשה לו עם זה – הוא רוצה לבוא לכאן, אבל קשה לו השיטה שאני צריך להיות הרב, שאני הרב ואני המשפיע, שלי יש כאלה לבושים, מה איתו? ! אנחנו אשמים בלבושים...

הכנעה-הבדלה-המתקה ביחס בין שומרי תומ"צ

לשאר העם

אם כן, מה הווארט? שיש שתי מדרגות של המתקה. ביחס לעמך ישראל – אם מדינת ישראל היא עובדה, גם עובדה היא שמשום מה ההשגחה הפרטית סובבה את הענינים שרוב העם שלנו עדיין לא שומרי תורה ומצוות, בחו"ל פשיטא וגם כאן בארץ, אז מה היחס לכל עם ישראל ממי שכן זוכה לתורה ומצוות? אם היחס הוא סאטמר אני קורא לכך הכנעה – רק חושב איך מכניעים את הקליפה, אצלו זו קליפה.

אם היחס הוא כמו בקלויזנבורג, לעשות מהפך, להתחלף בתפקידים, אבל בכל אופן עדיין מאד מורגש 'אנחנו והם', זו הבדלה – יש פה עדיין הבדלה, אבל עם התחלפות תפקידים, לפחות בחזון, ברצון. הוא רצה מאד שהחרדים ירימו ראש, שהחסידים לא יהיו נעבעכים – היה ווארט חזק מאד אצלו, שהחסידים שלו לא יהיו נעבעכים בפני אף אחד.

אז מהי חב"ד? כבר המתקה, כי חס וחלילה לחשוב 'אנחנו והם' – זו כבר המתקה, שכולנו דבר אחד.

ושוטפים את המח שלי ושל כל הצבור, גם הם יעשו תשובה שלמה ויהיה "חיל בלע ויקיאנו". שוב, האריז"ל מסביר ששם מחזירים לתחום הקדושה את כל מה שיצא לבטלה. תיקון הברית הוא התנאי של ביאת הגואל, של "תקע בשופר גדול לחרותנו". מה סופי התיבות? משהו פשוט מאד. "יחד מארבע כנפות" ס"ת דעת, לפי הסדר. קודם אמרנו שדעת היא דביר, "והאדם ידע", "כל הכתובים-שירים קדש ושיר השירים קדש קדשים". יש עוד מקום בשמו"ע שיש לכוון את השם **חבו**, ולא סתם באותיות שניות מהסוף אלא בר"ת? "וחננו מאיתך חכמה בינה ודעת", לפי נוסח ספרד והאר"י. אם כן, יש פעמיים שם זה – בברכת הדעת, שם כתוב "חכמה בינה ודעת", וכאן, "יחד מארבע כנפות".

סוד ההמתקה הנוספת

נעשה גימטריא: חדשנו שיש הכנעה-הבדלה-המתקה – סאטמר, קלויזנבורג, חב"ד – אבל הוספנו המתקה ב', כמו שיש גדלות א' וגדלות ב' יש המתקה א' והמתקה ב'. **הכנעה-הבדלה-המתקה-המתקה** שוה מספר שלם מאד, רבוע בקבלה – לו (כמו לו צדיקים שבדור) ברבוע. היות שיש פה ארבע מלים, ממוצע כל מלה הוא **חי** ברבוע – **חי חי** הוא יודך כמוני היום" (מאמר חזקיהו המלך, שראוי היה להיות משיח). כלומר, יש כאן שלמות מאד יפה. איפה זה רמוז? הבעל שם טוב דבר על הכנעה-הבדלה-המתקה-המתקה או רק על הכנעה-הבדלה-המתקה? "מארצך וממולדתך ומבית אביך" – הכנעה-הבדלה-המתקה – "אל הארץ אשר אראך" – המתקה ב'. בדרך כלל מפרשים ש"אל הארץ אשר אראך" היינו עוד הכנעה, זה **שי** בגימטריא **סאטמר**, אבל כעת הסאטמר הוא נגד עצמך, הסאטמר של שי, "שי למורא", ויחד עמו העיקר הוא המתקה ב', גדלות ב'. כתוב שכאן בארץ צריך להיות מוחין דאבא, תפילין דר"ת, גדלות ב'.

דברים בשיתוף – למשל, הדבר הכי פשוט, חברה עסקית שיש בה עובדים עם כפה ועובדים בלי כפה – נתקדם יחד, לא רק במישור הפיננסי, הגשמי, אלא בטוח, אני מאמין בלב, שאם נתקדם יחד נתקדם גם ברוחניות. אתה נתקדם כשתבקש ממני ללמוד איך להניח תפילין, וגם אני אתקדם כי כל אחד צריך לעשות תשובה – יתכן שבפנימיות אני צריך לעשות תשובה יותר ממך. כך אנו מתקדמים יחד, וכל העם מתקדם.

אנחנו גם חב"ד, רק שאנחנו רוצים לשרוג את ההמתקה של חב"ד. כל השנים אנחנו רגילים לומר שאנו חיל האויר, וכעת אומרים גדר חדש – שדרוג ההמתקה של חב"ד. לא רק המתקה שאנחנו ביחד אבל בכל אופן יש הירארכיה של עליון ותחתון, יחסית, אלא יחד לגמרי. לא חדשנו שום דבר, על זה נאמר בספר תניא קדישא ש"כל אחד מתוקן מחברו" – שאני זקוק לך ואתה זקוק לי, איך שאתה, גם כשאתה בלי כפה אני זקוק לך, גם ברוחניות אני זקוק לך. לא רק בגשמיות שתעזור לי להרויח כסף – אני זקוק לך ברוחניות, לדביר שלך. דביר הוא "דבר הוי", יש לך דבר הוי, יש לך דביר, ואני צריך לשמוע את הדבר הוי שיוצא מהדביר שלך.

"וקבצנו יחד"

איפה יש ראש שצריך להתקדם יחד? בשמו"ע הברכה העיקרית שמבקשים את הגאולה היא "תקע בשופר גדול לחרותנו...", ושם כתוב "וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו". מסתמא כולם זוכרים את הכוונה שיש לכוון שם לתיקון הברית – פגם הברית מעכב את הגאולה, ברית היינו הקשר בין הנשמות, הקשר בינינו – מכוונים ב"יחד מארבע כנפות", שהאותיות השניות לפני הסוף הן אותיות **חבו**, השם הקדוש שהוא ר"ת "חיל בלע ויקיאנו", עמו מוציאים מהסט"א כל הטפות שיצאו ממנו לבטלה, כל מה שהקליפה בלעה. כמו שאמר הרבי מקלויזנבורג, גם אלה שיושבים בתקשורת

[המשך הפסוק, "ולא תגעל נפשי אתכם".] והפסוק הבא הוא "והתהלכתי בתוכם". איפה ה' מתהלך בתוכנו? זה ה"משכני בתוכם". הסיום הוא "ואולך אתכם קוממיות", הכל אותה ברכה. "ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם... ואולך אתכם קוממיות". איפה זה קורה, רק בתוך כתלי בית המקדש?

קודם היה "גשמיכם בעתם" ואחר כך "שלוש בארץ" ואז ה' נותן את המשכן שלו בתוכנו, הולך אתנו ומוליך אותנו קוממיות. איפה זה קורה? בבית המקדש, בקדש הקדשים? זה קורה בקדש הקדשים שמשתקף ומאיר בכל מקום שיש יהודי (בכל מקום שבו יורדים גשמי ברכה, הרי גשם שלום משכן ר"ת **גשם** כנ"ל, הכל כלול בגשם). שוב, הפשט של "והתהלכתי בתוכם" הוא בכל מקום שאתם נמצאים, כמו "ושכנתי בתוכם", 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך הלב של כל אחד ואחד". דווקא הכי מקודש, הדביר, הוא שנמצא בכל מקום – אותה "שכינה במערב" דווקא היא "שכינה שבכל מקום", וה"שכינה בכל מקום" היא גם יותר מה"שכינה במערב". זה ה"ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם... ואולך אתכם קוממיות".

בכל אופן, זה מה שעושים כאן בתל אביב, לקיים פה את הדביר, את ה"ונתתי משכני בתוכם וגו'", וכאשר ארץ ישראל תתפשט לכל העולם (אחרי ההכנה שעושים כעת, 'מאן דא ארץ ישראל') גם שם יתקיים "ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם... ואולך אתכם קוממיות". זה מה שעושים כאן – להביא לכאן לא את החצר של בית המקדש (מה שקודם דברנו על עבודת הקרבנות בחוץ כעת מתברר שהכל מדובר בעבודה לפני ולפנים, כמו עבודת הקטרת של הכהן הגדול ביום הכפורים, ככה מקרבים כאן יהודי העומד בחוץ) ולא את הבית אלא את הדביר. התחלנו להביא לכאן את הדביר ונקווה שיתקיים.

זה היה במיוחד בשביל גרעין תל אביב, להבהיר בכלל מהי עבודת הדור שלנו.

בית משיח

נחזור להתחלה, "נעוץ סופן בתחלתן". אם יש חב"דניק שנפגע קצת נעשה לו כעת טוב... אמרנו שיש חצר-בית-דביר. מי ש-on the ball מחשב תוך כדי, לא מחכה שנשאל. **חצר-בית-דביר** שוה 926 ו**חכמה-בינה-דעת** שוה 614 הממוצע ביניהם הוא 770, **בית משיח** בגימטריא, צורת היהלום בשלשה ממדים של 10 (ביחד הם עולים 1540, משולש 55, שהוא משולש 10, וכן הארבעון של 20, מספר השרשים האפשריים בלשון הקדש של 3 אותיות שונות על כל 6 צירופיהם). הכל בית המקדש, שיש לו **חצר-בית-דביר**, שהם **חכמה-בינה-דעת**, ממוצע הכל הוא **בית-משיח**, 770.

הדביר בכל מקום

עוד צימוק לסיום: אמרנו ש"ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" כולל שני דברים, "רצוא [מקדש] ושוב [ושכנתי]". "מקדש" הוא "בית קדושה לשמי" ואילו "ושכנתי בתוכם" היינו השראת השכינה בישראל, והיא דווקא בדביר. אבל היא מתפשטת מהדביר, "ומעין מבית הוי' יצא". לפי הדרוש של "בתוכו" לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך הלב של כל אחד, השכינה נמצאת בתוך כולם. כתוב "אם בחקתי תלכו... ונתתי גשמיכם בעתם... ונתתי שלום בארץ... ונתתי משכני בתוכם... והתהלכתי בתוכם... ואולך אתכם קוממיות". ג"פ "ונתתי" – גשם-שלוש-משכן (ר"ת **גשם** כנודע).

אני חושב ש"משכני" הוא בית המקדש – קודם תהיה ברכה בגשמיות, "ונתתי גשמיכם", אחר כך יהיה שלום, כאשר מלך המשיח ינצח כל האויבים מסביב יהיה שלום ובטחון, ואחר כך "ונתתי משכני בתוכם", בית מקדש. בסדר. אבל מה בדיוק הפשט של "ונתתי משכני בתוכם", בית המקדש או משהו קצת אחר?

להתוועד יחד

לחיים, שיהיה בנין עדי עד, שיהיה יחד. איך עושים יחד? "הילכו שנים יחדו בלתי אם נועדו" – הפסוק בנביאים ששואה "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" (הפסוק בכתובים הוא "הוי' הושיעה המלך יעננו ביום קראנו". הערך הממוצע של פתיחת שלשת הפסוקים – שמע הילכו הוי' – עולה אחד ברבוע). המלה "יחדו" מבטאת אחדות אפילו יותר מיחד – כתוב במפרשים ש"יחדו" הוא כמו "כאחד" – איך מגיעים לכך? "בלתי אם נועדו", רק כשעושים התוועדות, שיושבים כאן ביחד ומתוועדים, לחיים לחיים. השנים הם קודם כל האישי והאשה, החתן והכלה – הרבה להתוועד יחד באהבה ואחזה שלום ורעות. לחיים.

שבת קדש פרשת בהר-בְּחֻקֹתַי, כ"ד אייר ע"ז - כפ"ח

רמ"ח אותיות (מב, נו-נז, עז)

א. שפלות האדם התחתון ושפלות האדם העליון (אות מב) | ב. בין הרבי והחסידים – חסידות, בשר ולחם (אותיות נו-נז, עז)

[אחרי מוסף]

א. שפלות האדם התחתון ושפלות האדם העליון (אות מב)

נשחזר^א את הניגון החדש מ"ואביטה".

נגנו "דרור יקרא" של הרב. [יש בפיט הזה בדיוק **אלהים** מלים והשם היחיד שמוזכר פה הוא שם אלקים]. גם שם א-ל. שם אלקים מופיע כאן בתחלת החצי השני של הפיוט – החצי הראשון מתחיל "דרור" והחצי השני מתחיל "אלהים". כמה שזה **דרור אלהים?** [מלכות] כן, והוא עולה משולש א-ל. קשור לפרשת שבוע בה כתוב "וקראתם דרור בארץ", ועל ידי זה מתקיים "אני אמרתי אלהים אתם", תיקון מלכות ישראל בארץ ישראל. כמה שזה "דרור בארץ"? **משה-משיח** ("ישמח משה"), משולש לו (יחידה), **"ואת הארץ"** (חותם הפסוק הראשון בתורה), **אור מלכות, מלכות אין סוף**. אם כבר, נתבונן בכל ראשי הבתים של הזמר. "דרור... דרוש... דרוך" (עד כאן לשון נופל על לשון, הכל רומז לדירה בתחתונים, תאורתו של הקב"ה כביכול בכריאת העולם) עולה ה"פ "דרוך" ("דרוך" פנים ואחור: ד דר דרו דרוך דרוך וך וך ך). **"אלהים... הדוך... דעה"** עולה ר, דהיינו אחורי אלהים: **א אל אה אלהי אלהים**. ממוצע כל ו הלשונות עולה יה ברבוע. הס"ת = **אחד פעמים מה**, הרוא"ת =

טוב פעמים מה (טוב מאד, אדם טוב), וידוע שאחד **וטוב** מתחפלים באטב"ח. ועוד, הערך הממוצע של שש המלים החותמות את ששת הבתים – **שבת, עמי, אקרא, נהר, רנה, קדשך** = ז בחזקת ג, **"גשם נדבות"**, "שבעתים כאור שבעת הימים", "ואהביו כצאת השמש בגְּבֻרְתוֹ" לע"ל, ודוק. ועוד: **"דרור יקרא... דרוש נוי... דרוך פורה... אלהים תן... הדוך קמי... דעה חכמה"** עולה אחד פעמים אור (יש יג לשונות של אור בתורה כנודע), **אין סוף**. תן לחכם ויחכם עוד.

נגנו "ברוך אל עליון". [של מי זה?] לא יודע, נגון חסידים.

באיזו שפלות להתבונן בתפלה?

מב. אי' בשם הרמב"ם [צריך לחפש את המקור ברמב"ם, כי הוא נוגע להבנת הענין (יש בהלכות תפלה ברמב"ם כמה דברים דומים). אם הוא כותב "איתא בשם הרמב"ם" מן הסתם אין הכוונה לדבר היוצא מפורש ביד בהלכות תפלה. אכן יש עוד ספרים שמביאים זאת כמובא בטור/במחבר בשם הרמב"ם (ומציינים להלכות יסודי התורה, ששם לא כל כך קושר לתפלה). לכאורה הכי קרוב זה לשון הרמ"א באור"ח צח, א: "ויחשוב קודם התפלה מרוממות האל יתעלה ובשפלות האדם", רק ששם הוא לא מביא זאת בשם הרמב"ם] שא"א [כאן כך היא הגרסא. אם קוראים רק עד סוף המשפט היה אפשר להסביר שהכוונה שאי אפשר לכוון ביחד עם פירוש המילות גם שפלות האדם ורוממות א-ל, כי צריך לחשוב

^א נרשם (מהזכרון) על ידי אליעזר שלמה שי' מזרחי. לא מוגה.

אף אתה היה רחום וכו'". ברוממות של ה', "כי לא אדם", הוא למעלה גם מהרחמים, לכן "נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם". שמואל הנביא אמר זאת כששיסף את אגג שתי וערב במלחמת עמלק – לגבי עמלק אין שום רחמים, וזו דרגת "לא אדם". למה אין רחמים על עמלק? כי "כל המרחם על אכזרים סופו להתאכזר על רחמנים". היום אנשים מרחמים על כולם, גם על מחבל שבא לעשות פיגוע – חושבים שברגע שהוא מנוטרל כבר אסור לגעת בו לרעה, ונדמה שזו דרגת "אדם" אצלנו, אבל יש דרגה מעליה והיא "כי לא אדם".]

סובל כל עלמין

מבוארות כאן שתי מדרגות בשפלות: הראשונה היא שפלות עצמו, בנוגע אליה מבואר בחסידות שאין לחשוב עליה בזמן התפלה עצמה, והשניה היא שפלות האדם העליון ביחס לעצמות ה', בה כן ראוי להתבונן בתפלה (וזהו הביאור המחודש שלו במובא בשם הרמב"ם). צריך לומר שיש קשר בין השפלות שלנו לשפלות של ה'. איפה אפשר למצוא את הקשר? כתוב שה' מתחרט כל יום על שלשה דברים שברא, וביניהם היצר הרע. בכל ראש חודש מקריבים קרבן "חטאת להוי'" [כתוב שהוא כפרה על מיעוט הלבנה]. כן, בריאת היצה"ר קשורה גם למיעוט הלבנה. עוד אחד מהדברים שהקב"ה מתחרט כל יום על בריאתם הוא הישמעאלים, הערבים. כלומר, הקב"ה לוקח אחריות ואשמה כביכול על דברים שעשה.

ה' קם בבקר, מקבל את העיתון עם החדשות ונהיה לו שחור בעיניים... הוא סובל זאת, "ואני אסבול", למרות שהוא יכול לבטל את כל העולם ברגע. יש ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ויש גם סובל כל עלמין. כמו מישהו שיש לו בעיה עם הילדים שלו – הוא יכול לעשות סדר בדרך קשה אבל הוא גם יכול לקחת את

על פירוש המילות. אבל לפי ההמשך משמע שאכן יש כאן טעות, כמו שאחרים תקנו, שבמקום "א"א" צריך להיות כתוב "שיש" – שיש לכיין בתפלה, לצד פירוש המלות, בשפלות האדם ורוממות א-ל, כיון שבהמשך מביא כסתירה מדא"ח שאין לחשוב בתפלה על שפלות עצמו]. לכוון בפיה"מ בתפ"י ב' דברים שפלות האדם ורוממות א"ם [הוא כותב כאן 'רוממות א"ס', והוא בדווקא כותב כך, ולא כמו הגרסאות ש'תקנו' ל'רוממות א-ל' – למרות שכך שגור הלשון בספרי החסידות הכללית ומן הסתם גם הרמב"ם עצמו כתב 'רוממות א-ל', כלשון הפסוק 'רוממות אל בגרונם' – כי החסידות מדברת על אין סוף. הוזכר כאן 'פירוש המילות', אבל אצל חסידים 'פירוש המילות' היינו הדרושים הכי עמוקים שיש – כל הסיפור עם דא"ח, הדרושים הכי עמוקים, נקרא 'פירוש המילות' (וכן ספר פירוש המלות לאדה"א). כאשר כתוב ב"היום יום" שהצמח צדק למד עם ילדיו פירוש המילות הכוונה כפשוטו, אבל כך היה עד גיל 6 – מכאן והלאה 'פירוש המילות' נעשה יותר ויותר עמוק].

ובדא"ח נתבאר שבשפלות עצמו לא יחשוב בתפ"י [כמו שלמדנו בליל שבת על "עיניו למטה ולבו למעלה", שענין ה"כובד ראש" – "אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש", "הכנעה ושפלות", הוא לפני התפלה]. ורב"ק [ודברי קדש] הרמב"ם אמת על אחר – שפלות האדם העליון שמצד עצמותו כי לא אדם הוא וד"ל [הפסוק ששייך לכאן, שהוא לא מביא, הוא "המגביהי לשבת. המשפילי לראות בשמים ובארץ" – מצד ה' ההבטה בשמים היא השפלה בדיוק כמו ההבטה לארץ. עצם ההתייחסות למציאות – העליונה כמו התחתונה – בבחינת "אדם" היא כבר שפלות ביחס לעצמות ה', "כי לא אדם הוא". ההרגשה שהקב"ה הוא כן "אדם", כביכול, היא ברחמים שלו – "אל רחום וחנון ארך אפים". ה' מאריך אף מתוך רחמים, ועל האדם להדבק במדותיו – "מה הוא רחום

גלגלתא הם שבעה חושים בנפש]. על מאמ' א' מאדמוה"א שלא שמע בה חדשות [לא שמע במאמר דבר חדש, 'נייעס'], והקפיד עליו [השמועה על מה שאמר הגיעה לאזני אדמו"ר האמצעי על ידי "אינשי דלא מעלי"]. ואמר ער וועט זאגן אז ס'איז ניטא דא קיין נייעס איך וויל אים פארשיקן אין סיביר [הוא אומר שהוא לא שומע במאמר חדשות? אני אשלח אותו לסיביר!]. כנראה ראה ברוח הקדש שהוא הולך להישלח לסיביר ולכן אמר כך. עוד מעט נזכיר שרבי זלמן זעמער נשלח לסיביר בגלל עיסוקו במסירות נפש במהפכה הרביעית, שלימד גוים תורה וגייר אותם].

ואז הגיע כתב רבנות מפאריזש [כנראה נפטר שם רב המקום – מכל עיירה של חסידים שנפטר בה המרא דאתרא והוצרכו לרב חדש היו שולחים לרבי שימנה להם את הרב החדש]. ובא ר"ה לליובאוויטש [כנראה הוא היה השליח להביא את הכתב רבנות]. שישלחו לשם את רז"ז [הרב שלו]. רבי הלל היה מספיק קרוב לרבי שהוא יכול להמליץ את מי לשלוח לרבנות]. וענהו אדמוה"א: אותך אשלח לרב שם ולא אותו. אח"כ ממלשינות נסתבב ששפטוהו להשתלח לסיביר [כמו שאמרנו קודם, כאן לא כתוב, אבל במקום אחר מסופר שהמלשינות שהיתה עליו היתה שעסק בלקרב גוים ליהדות. העונש על כך היה מות, וגזרו לשלוח אותו לסיביר]. ויום אחד קודם שנשלח נסתלק [כנראה שהסתלקת היתה ברצונו. יש סיפור שלם בענין: כאשר באו לקחת אותו לסיביר אמרו להם שהוא נפטר, השוטרים לא האמינו להם, חשבו שאומרים כך כדי להפטר מהם, וחפרו בקבר כדי לבדוק].

ופי' רש"ג כשאדמו"ר או' דא"ה זהו התגלות הענין למשל כשמדבר מסובב וממלא אז נתגלה בכל – לשיש נפש זכה [ניתן להמליץ טוב על ר' זלמן זעמער שבמה שעסק בקירוב גוים במסירות נפש הוא התלבש בנפשם כדי להעלות אותם – מי שהולך לעסוק

הדברים כלפי עצמו ולראות שאולי אני אשם, שלא חינכתי אותם כמו שצריך. זו תחושת אשמה שקיימת אצלנו וכביכול גם אצל הקב"ה והיא מקום החיבור בין השפלות שלנו לבין השפלות של הקב"ה. זו לא הכוונה של מה שכתוב כאן ברמ"ח אותיות, אבל אם לוקחים את הדברים הכי רחוק מגיעים לשם.

[שאלו שאלה על רחמי ה'] רבי נחמן מביא בשם אדמו"ר הזקן – דרוש שלא עבר במסורת חב"ד אלא רק בברסלב, נראה שרבי נחמן מאד אהב את הווארט הזה ששמע מפי אדמו"ר הזקן – שאת הפסוק "רחמיך רבים הוי'" יש לפרש כמה גדולה הרחמנות עליך ה', שהרחמים הכי גדולים הם על ה' יתברך עצמו, שסובל הכל (הרחמים על ה' מוזכרים גם בתניא ובדרושי דא"ח על הפסוק "וישוב אל הוי' וירחמהו" אבל בפסוק "רחמיך רבים הוי'" מודגש הפלגת הרחמים על ה').

ב. בין הרבי והחסידים – חסידות, בשר ולחם (אותיות נו-נז, עז)

עד כאן 'סתימת החור' של האותיות שהיו בין מה שלמדנו לפני למעלה מ-30 שנה לאותיות שבהן התחלנו בסבב הלימוד הנוכחי.

חדשות במאמר (אות נו)

הגענו עד לאות נו:

נו. פ"א א' רז"ז [רבי זלמן זעמער. הוא היה חסיד של אדמו"ר הזקן ואדמו"ר האמצעי, משכיל גדול בחסידות, ויש מי שיאמר שהוא היה החסיד הכי חריף של אדמו"ר האמצעי. הוא הביא את רבי הלל לחב"ד – דווקא רבי הלל, שהיה ה'עובד' הכי גדול. ר' הלל היה אברך בן 12 בטשערנוביל, אבא שלו היה מקושר לרבי מרדכי מטשערנוביל, ורבי זלמן זעמער קירב אותו לחב"ד. יש הרבה סיפורים סביב הענין. רבי הלל מזכיר בהקדמה לספר שער היחוד בנוגע לחידוש שלו ש-ז תקוני

בספר חסדי דוד הנאמנים הסברנו על סוד האח"פ – אורות האזן-חוטם-פה דא"ק – שהם מכוונים אצל הרבי (א"ק) ל'משכילים' כדוגמת רבי אייזיק מהומיל (אזן), 'עובדים' כדוגמת רבי הלל מפאריטש (חוטם) ו'חוזרים' כמו ר' יואל כהן (פה). שם הסברנו גם שאורות העינים והמצח הם שתי דרגות של שלוחים – השלוחים הראשונים הם בסוד אור העינים שנשבר, שלוחים שחוששים מהשגת גבול ולא מתכללים זה בזה, והשלוחים השניים הם בסוד אור המצח, שלהם נוגע רק קיום השליחות (בלי שום "אנא אמלוך") ולכן הם מתכללים ונותנים מקום לעוד שלוחים שיפעלו. בכל אופן, אורות אזן הם רבי זלמן זעזמער ורבי אייזיק מהומיל, לכך רומז הלשון שרבי זלמן לא 'שמע' חדשות במאמר – שמיעת האזן, השייכת ל'משכילים'.

צרכי הרבי ובניו ביתו מול צרכי החסידים (אות נז)

נלמד עוד אות אחת:

נז. ר"ה אמר דעם רביינס פלייש לגבי אונזער ברויט איצ"ל, דעם רביינס קינדערס פלייש לגבי אונזער פלייש איז אויך איצ"ל דעם רביינס קינדערס פלייש לגבי אונזער ברויט דארף מען לאזן הערן אז ס'איז בילכער.

ידוע אצל חסידים שהצדקה הכי מובחרת היא דמי מעמד – מעמד-געלט – שנותנים כדי להחזיק את בית הרבי. על חשיבות הגשמיות של בית רבי אומר רבי הלל: חשוב שלרבי יהיה בשר יותר מאשר שלנו יהיה לחם – פשיטא; חשוב שלבני הרבי יהיה בשר יותר מאשר שלנו יהיה בשר – גם פשיטא; אם הבשר של בני הרבי יותר חשוב מהלחם שלנו – על זה כבר צריך לתת את הדעת אם אכן כן.

מה הענין כאן? מי אמר בתניא שאכל בשרא שמינא דתורא וזה גרם לו להרחבת השכל? רבא, כלומר שבשר גורם להמשיך מוחין. מוחין היינו חיות והמוחין של הרבי מחיים את כל עדת החסידים ואת כל ישראל. את שלש

בקירוב, או בהחזרה בתשובה של יהודים או בגיור גוים, מתלבש בנפש מי שהוא מתעסק עמו – וההתלבשות לכלכה את נפשו, לכן לא התגלה אצלו הענין הפנימי באותה פעם.] – סובב וממלא שזהו חדשות אף שהענין כבר נשמע מ"מ הגילויים הם חדשות (ע"ד המחדש בטובו) ובכל יום תמיד מעשה בראשית.]) ולכן הקפיד על שאמר שלא שמע חדשות.

יש שלש דרגות במי שבא לרבי: יש יהודי פשוט שרוצה רק עצם, רק לראות את הרבי, והולך למאמר של הרבי אף שאינו מבין כלום (בדור שלנו יתכן שהוא מאד מלומד אך אינו מבין את השפה בה הרבי מדבר); יש 'עובד' שמגיע לשמוע את המאמר, וכך לזכות שיתגלה אצלו הענין, האלקות שבדברי הרבי (הגם שכבר שמע את ההשכלה שבמאמר בעבר); ויש 'משכיל' שרוצה לשמוע דווקא השכלות חדשות – עליו הקפיד אדמו"ר האמצעי.

טעם בחסידות (אות עז)

הדבר מזכיר את מה שכתוב באות עז: עז. פעם אחת, אמר ר' אייזיק מהומיל לאדמו"ר הזקן: "א רבי זייט איהר, און חסידות נעם איך פון אייערע ווערטער; און א טעם אין חסידות נעם איך פון אייער ר' בער'ן" [אתם הנכם רבי, וחסידות הנני לוקח מדבריכם; אך טעם בחסידות אני מקבל מר' בער שלכם (אדמו"ר האמצעי)]. [לכאורה זו 'עזות' לומר כך לרבי].

במקום אחר כתוב שצהבו פניו של אדמו"ר הזקן מדברי רבי אייזיק. רבי אייזיק גם היה 'משכיל', ואצל אדמו"ר האמצעי הוא קבל טעם בחסידות. [בספר לשמע אזן כתוב גרסא אחרת, שאמר לאדה"ז שאלקות הוא לוקח ממנו, חסידות מהמאמרים שלו, וטעם בחסידות מאדמו"ר האמצעי].

הדרגות כאן – יחס בשר הרבי ללחם שלי, יחס בשר בני הרבי לבשר שלי, יחס בשר בני הרבי ללחם שלי – יש לכוון כנגד חב"ד:

הרבי הוא חכמה, לו נביעת האין-סוף כנודע (סוד ה-י של רבי), ו"החכמה תחיה בעליה" – הרבי מחיה את החסידים שתומכים בו בגשמיות (שעל שם כך נקראו "בעליה") ועד כדי שמוותרים על הצרכים הבסיסיים שלהם (לחם) כדי שלרבי יהיו מותרות (בשר). בינה היא "אם הבנים". פשיטא (לא כל כך פשיטא כמו הדרגה הראשונה ביחס לרבי עצמו, אלא גם פשיטא למי שיש לו בינה להבין דבר מתוך דבר) שהבשר של בני הרבי חשוב יותר מהבשר שלי (וגם דרכם מקבלים חיות, מתוספת המוחין שלהם, מוחין דאמא). "אם אין דעת אין בינה" – דעת ובינה תלויות זב"ז. אך שרש הדעת בכתר, בפנימיות הכתר ועד לשרש העליון ברדל"א. לכן אין הדבר ידוע בברור שבשר בני הרבי חשוב יותר מהלחם שלי (כמו שבודאי בשר הרבי חשוב מהלחם שלי כנ"ל בסוד החכמה, מוחין דאבא, בטול אמיתי), וד"ל.

שבת קדש פרשת במדבר, ב' סיון ע"ז - כפ"ח

רמ"ח אותיות (נח-סג)

א. האפלת המוחין על המדות | ב. סידור מהרי"ד על "יוצר אור ובורא חשך" | ג. סכנות הנשיאות וההתנשאות | ד. תורה אור, לקוטי תורה והחסידות של רבי אייזיק מהומיל

פטירת אביו בעצם הנפש ולכן הוא מיד התעלף.].

כמו שנראה באותיות הבאות כאן, לעתים לא רק שהאותיות לא מגלות את הנקודה הפנימית, אלא שריבוי האותיות או ריבוי המוחין מכסה על הנקודה הפנימית של הלב. משל הכפרי ממחיש את המבואר בחסידות ש"פנימיות הלב שליט על [חיצוניות] המח". תכלית כל ההתבוננויות היא להגיע לפנימיות הלב, אבל לפעמים מרוב התבוננות שכלית פנימיות הלב דווקא מתכסה. כתוב שדווקא היהודים הפשוטים מוסרים נפש בפשיטות הרבה יותר מתלמידי החכמים. לתלמיד חכם, מרוב השגתו בטעם ודעת, קשה יותר למסור את הנפש למעלה מטעם ודעת. והמשל: הרגל נכנסת למים חמים יותר בקלות מאשר הראש.

בדומה לכך במשל, המלמד השיג בשכל את תוכן המכתב אך כיון שהדברים לא נגעו לפנימיות לבבו הם לא הורגשו אצלו כמו אצל הכפרי, שלא ידע אפילו לקרוא את המכתב. לא תמיד כל דבר נוגע לפנימיות הלב, אבל כל אחד צריך שיהיה דברים שנוגעים ישר לנקודה הפנימית שבלבו, כמו במשל.

ה"בורא חשך" של חסידות חב"ד (אות נט)

נט. החוזה מלובלין כתב לר' לוי"ק מבראדיטשוב, כשפותח התניא ווערט עם פינסטער אין די אויגן [נעשה לו חושך בעינים. כאשר החוזה למד בספר התניא נעשה לו חושך בעינים, והוא קבל על כך במכתב לרבי לוי יצחק מברדיטשוב, מחותנו של אדמו"ר הזקן.], והשיבו [רבי לוי יצחק] שזה ע"ד יוצר אור

[אחרי⁸ הדלקת נרות]

נגנו בצלא דמהימנותא, ידיד נפש, "יעלה תחנונונו" ו"כוס ישועות" (עד שיביאו את החוברות).

א. האפלת המוחין על המדות

נגיעה ישירה בפנימיות הלב (אות נח)

נח. ס'איז עפעס משאדנע [ישנו דבר משונה, מוזר], דבר שנגד חיותו ממש מרגישים תיכף. כי תמיד מיוחד עמו – ס'ואל זיין נוגע צו זיך [כלומר, הדבר נוגע לעצמו. דבר שנוגע לעצם חיותו של האדם מורגש מיד ומתפעלים ממנו מאד באופן מורגש אפילו אם לא תופסים אותו בשכל.],

[הוא ממשין כאן במשל ידוע שמובא בחסידות בענין:] משל למלמד שיקרא מכתב בו ס'איז ניט זיין טאטע ב' וד"ל [משל לכפרי שהגיע אליו מברק-טלגרמה ובו נמסר לו שאביו נפטר. הכפרי לא ידע קרוא וכתוב ולכן נתן את המברק למלמד-דרדקי שיקריא לו את המכתב. המלמד הבין מה כתוב וקרא את הדברים מתוך צער אך במתינות. לעומת המתינות שלו, ברגע שהכפרי הבין שבמברק כתוב שאביו נפטר הוא מיד התעלף. למרות שהמלמד הבין את אותיות המברק ומשמעותן טוב מהכפרי, הדברים לא נגעו לו בעצם הנפש ולכן הוא לא התעלף כשקרא את המכתב, לעומת זאת, לכפרי – אף על פי שלא הבין את אותיות המכתב – נגעה

⁸ נרשם (מהזכרון) על ידי משתתפי השיעור. לא מוגה.

בין חב"ד לחסידות הכללית

אפשר לומר ש"יוצא אור ובורא חשך" הוא היחס באופן הכללי בין החסידות הכללית לבין שיטת חב"ד. החוזה היה שרש עיקרי לרוב החסידויות בפולין וכו' (להוציא רוסיא וליטא), שהדגישו בעיקר את עבודת הלב, ואילו אדמו"ר הזקן בעל התניא יסד את שיטתו, כידוע, על "דרך ארוכה וקצרה" שהיא התפעלות הלב דרך השכלת המת, היינו שיטת חב"ד. היחס בין המח ללב הוא כמו היחס בין עולם הבריאה לעולם היצירה.

עולם הבריאה נקרא 'יש היולי' או 'אפשריות היש'. בספר סוד הוי' ליראיו מבואר שארבעת העולמות אצילות-בריאה-יצירה עשיה הם אין-יש-כלל-פרט, כאשר בעולם האצילות אין מציאות ואילו בבריאה יש מציאות היולית שהיא רק בגדר 'אפשרי המציאות'. זו דרגה של "אלקות בפשיטות ועולמות בהתחדשות". אדם שחוזה את עצמו כאפשרי המציאות נמצא כל הזמן ב'ספק קיומי' – ספק הוא כמו חושך – כמסופר דווקא על חסידי חב"ד שהיו מתבוננים שעות ארוכות בשאלה האם הם קיימים בכלל או לא. עולם היצירה הוא לא בגדר אפשרי המציאות אלא מציאות של יש כללי. במציאות כזו יש כבר הרבה אור וגילוי – "יוצר אור".

ב. סידור מהרי"ד על "יוצר אור ובורא חשך"

רבי לוי יצחק מברדיטשוב ענה לחוזה מלובלין על פי פסוק שאנו אומרים בכרכות ק"ש – "יוצר אור ובורא חשך" – שהוא למעשה פסוק מהנביא ישעיהו שחז"ל שינו את סופו. כדי להבין יותר את היחס בין עולם הבריאה ליצירה, נלמד מתוך סידור המהרי"ד את ביאורו לברכת "יוצר אור". הרבי כתב שסידור מהרי"ד הוא בעיקרו ביאורי הצ"צ שנכתבו על ידי נכדו המהרי"ד עם תוספות ממהרי"ד עצמו. המיוחד בסידור מהרי"ד שהוא מתעכב לבאר כמעט כל מלה בתפלה (בניגוד

ובורא חושך [אתה, החוזה, שייך לעולם היצירה, עליו נאמר "יוצר אור", ואילו אדמו"ר הזקן וספר התניא שייכים לעולם הבריאה, עליו נאמר "בורא חושך"].

בהשגחה פרטית יש כאן רצף אותיות הקשורות זו לזו ומבארות זו את זו. החשך שהחוזה חווה בתניא הוא כמו השכל המכסה על הלב (כנ"ל) – מרוב השכלות החוזה לא מסוגל לקלוט את האור שבתניא. לכן רבי לוי יצחק אומר לחוזה שהוא שייך לעולם היצירה, עולם של מידות ורגש, ואילו אדמו"ר הזקן וספר התניא שייכים לעולם הבריאה, עולם המחשבה והשכל. הרגש מלא התפעלות גלויה ומוחצנת ואילו המחשבה מופנמת ונסתרת.

היו לעיל² אותיות שעסקו ביחס בין חסיד מוחצן וחסיד מופנם. המסקנה היתה שעדיף שחסידי יהיה מוחצן, אבל אחרי שהוא מחצין ומגלה ענינים שיחזור ויתעצם אתם בינו לבין עצמו. כאן רואים שהענין של אדמו"ר הזקן היה יותר הפנמה. כמו שמדברים הרבה פעמים שבמשך הדורות התוכן של החסידות יורד יותר ויותר למטה ומתגלה החוצה.

עולם הבריאה הוא עולם המחשבה, והאור של המחשבה נקרא "אור המאיר לעצמו" (באמת, כמו שנראה עוד בהמשך, בעולם הבריאה יש אור הנעלה מכדי להתגלות). כידוע, יש "אור המאיר לזולתו" ו"אור המאיר לעצמו" – בעולם היצירה, עולם הדבור, מאיר "אור המאיר לזולתו", אור נראה, ובעולם הבריאה האור נעלם ומאיר רק לעצמו, כמחשבה הידועה רק למי שחושב אותה. יתכן שהחוזה הרגיש את האור שבתניא וידע שהוא אור נעלה מאד, אך הביקורת שלו היתה שהאור של התניא הוא אור המאיר לעצמו. זה עושה לי חושך בעינים כי זה לא אור שמאיר אלי..

² אות לו (נלמדה בליל שבת אמר), אות לט (נלמדה בליל שבת בה"ב) ואות נה (נלמדה ב"ך ניסן ש"ז).

הסופית היא הלב ולשם כך מקדימים את התפילין של יד (לרמוז שסוף-תכלית המחשבה במעשה תחלה).].

לסידור עם דא"ח של אדמו"ר הזקן, בו אין ביאור על כל הקטעים). לפעמים הביאור קצר ותמציתי ולפעמים יותר ארוך. נקרא בפנים :

הקדמת היצירה לבריאה – תש"י (הבעש"ט)

קודם תש"ר (אדה"ז)

המשכת מוחין (תש"ר) והמשכת המלכות בבי"ע

(תש"י)

אור הוא בחי' גילוי העולם היצירה ובורא חשך העלם העולם הבריאה שלא יוכל לבוא לידי גילוי אור נקי חשך. וע"כ אמר האריז"ל כשיאמר יוצר אור ימשמש בתפלה של יד וכשאומר ובורא חשך ימשמש בתפלה של ראש (פע"ה שער עולם הבריאה פ"א)

וידוע התפילין של ראש גבוה משל יד גם על פי נגלה, מותר להחליף את הרצועות משל-יד לשל-ראש ואסור להחליף את הבתים והרצועות משל-ראש לשל-יד משום "מעלין בקדש ואין מורידין".]. כי תפילין של ראש הוא המשכת מוחין הו"ב דאצ"י לכן נק' בורא חשך בחי' חשך והעלם שלא יומשך לידי גילוי כמ"ש (תלים י"ט י"ב) ישת חשך סתרו [בעולם הבריאה מתגלים חו"ב דאצילות, ומחמת מעלת מוחין אלו הם לא יכולים להתגלות ונראים כחשך-].

ותפילין של יד [לעומתם, הם] המשכת מל' דאצ"י בבי"ע הוא בחי' גילוי בבי"ע נקי יוצר אור כמו צורה גילוי החומר כך עולם היצירה גילוי ההעלם העולם הבריאה [בעולם היצירה מתגלה ההעלם של עולם הבריאה על ידי המשכת המלכות דאצילות שנותנת צורה בחומר ההיולי של עולם הבריאה. איך נקרא התהליך? המילה הכי סודית בתנ"ך, "חשמל", "חש" בבריאה ו"מל" ביצירה. כמו שאמרנו, צדיקי פולין הם בעולם היצירה, בו יש הרבה צדיקים – 'בעלי צורה'. רואים ש"יוצר אור" ותפילין של יד שייכים למלכות. כמו שהסברנו בשבת שעברה, לשון-יחיד של תפילין הוא תפלה. יש תפלה של יד ותפלה של ראש, שבתהלים הם כנגד "תפלה לדוד" ו"תפלה

בא"י כו' יוצר אור ובורא חשך [הפסוק בצורתו המקורית בספר ישעיה הוא "יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא רע..."] אך חז"ל – אנשי כנסת הגדולה – שינו את הסיום ל"בורא את הכל". יש כאן תופעה יחודית, כמו שהוא יסביר, שחז"ל נקטו "לישנא מעליא" ושינו את סוף הפסוק.

שלשת הלשונות בביטוי "יוצר אור", "בורא חושך" ו"עושה שלום" רומזים לשלשת העולמות בבי"ע. ממילא, מתבקש לשאול מדוע הפסוק מקדים את עולם היצירה לעולם הבריאה. יש עוד כמה פסוקים בהם הנביא ישעיהו מקדים יצירה לבריאה. אולי צריך לומר שגם הנביא ישעיהו, כמו החוזה, מעדיף את אור היצירה על פני החשך של הבריאה? אי אפשר לומר כך, כי יש גם פסוקים מפורשים בהם הוא מקדים את הבריאה, כמו הפסוק העיקרי ממנו לומדים את סדר העולמות: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו".

כמו שיביא עוד רגע, יש מנהג (ע"פ האריז"ל) שכאשר אומרים בברכת יוצר אור את המלים "יוצר אור" ממשמשים את התפלה של יד ואילו כשאומרים "בורא חשך" ממשמשים את התפלה של ראש. יש שיחה בה הרבי מבאר שהיחס בין הבעל שם טוב לאדמו"ר הזקן הוא כמו בין תפילין של יד לתפילין של ראש. אם כן, אפשר לומר שזהו היחס הכללי בין חסידות חב"ד לדרכו של החוזה מלובלין ולשאר החסידיות. כמו שבסדר הנחת תפילין השל-יד קודמים לשל-ראש, כך קדם מורנו הבעל שם טוב לרבינו הזקן וכך קודם ה"יוצר אור" של החוזה מלובלין ל"בורא חשך" של אדמו"ר הזקן. כמו שהזכרנו באות הקודמת, המטרה

משמעויות למילה רע, במגלת קהלת כתוב "רעיון רוח", מלשון רע. בשיעורים בעבר מנינו טוב משמעויות של השער רע. [וארוז"ל (ב"ר פ"ט אות ז') טוב זה יצ"ט מאד זה יצה"ר היינו שכנתהפך מרע לטוב אזי הוא מאד בל"ג [בשורשו גם היצר הרע נקרא "טוב מאד", רק שהוא ירד למטה, ועל ידי שמהפכים אותו מעלים אותו חזרה].

"עושה שלום [בעשיה] ובורא את הכל

"[אתהפכא]"

ו"ע עושה שלום בין רע לטוב שלא יהיו מנגדים זל"ז כמו אור עם השך חו"ג יחד [הוא לא מפרש כאן את המלה "עושה" במובן של עולם העשיה, אלא שעל ידי שה' עושה שלום בין הרע לטוב ובין האור לחושך הוא בורא את הכל. זו התכלית – שהטוב והרע, האור והחשך, שמטבעם מנוגדים לחלוטין, יעשו שלום ויחיו יחד מבלי שאחד יבטל או שיבטל את זולתו. היום יש לכך מלה חדשה – 'הכלה'.

למרות שהוא לא אומר בפירוש, צריך לומר שהמלה "עושה" אכן רומזת לעולם העשיה. מכיון שאור וחשך הם עולמות יצירה ובריאה צריך לומר שהשכנת השלום ביניהם נעשית דווקא בעולם העשיה. לפי זה, מי עושה שלום בין החוזה שביצירה לאדמו"ר הזקן שבבריאה? הרב המתנגד-הטוב שבעולם העשיה (שרובו רע ומיעוטו טוב...). מי הכי מבין את גדלות אדמו"ר הזקן? בעלי הנגלה. עבור מי אדמו"ר הזקן כתב את התניא? תלמידי החכמים. לכן הוא פתח במלה "תניא", לשבור את הקליפה ששייכת דווקא לתלמידי חכמים, כידוע (וכדלקמן עוד). בהקדמה הוא מבקש מהחסידים הותיקים, המביני דבר, להסביר פנים לאלו שאין ביכולתם לרדת לעומק ואמיתת הדברים.]

ואזי ובורא את הכל כמ"ש (בראשית כ"ד א') וה' ברך את אברהם בכל [יש הרבה פירושים של חז"ל על המלה "בכל", כאן הוא

למשה". דוד המלך נקרא "לב כל ישראל" והתפילין של יד הם כנגד הלב. חוץ משתי תפלות אלה יש גם "תפלה לעני כי יעטף", שהיא התפלה של המשיח, איך אני יודע? על משיח כתוב "עני ולכב על חמור".]

תחלת הרע בבריאה ושרשו באצילות

עושה שלום ובורא את הכל. וצ"ל הא כתיב (ישעיה מ"ה ז') ובורא רע וארוז"ל (ברכות י"א ב') לישנא מעליא נקמ. והענין כי למעלה באצ"י לא יגורך רע (תלים ה' ה') רק בעולם הבריאה מתחיל הרע ורובו טוב ומיעוטו רע לכן נק' רע ובורא רע ע"ש הבריאה [בפסוק המקורי נאמר "בורא רע". הגילוי של חו"ב דאצילות בעולם הבריאה הוא טוב לכאורה. מדוע, אם כן, כתוב "בורא רע"? הוא מסביר פה יסוד חשוב בסדר השתלשלות: כתוב שעולם האצילות כולו טוב ואין בו רע כלל. רק בעולם הבריאה, שרובו טוב ומיעוטו רע, מתחילה התהוות הרע. על עולם היצירה כתוב ש"חציו טוב וחציו רע". כמו שהסברנו, עולם היצירה הוא עולם של רגשות ויצרים – יש יצר טוב ויצר רע. עולם העשיה התחתון "רובו רע ומיעוטו טוב", ובכל זאת, כפי שנראה, עליו נאמר "עושה שלום".]

אבל בעולם אצ"י אין רע כלל כי אין רע יורד מלמעלה (ב"ר פנ"א אות ה') רק שרשו הוא גבורה (כמ"ש בד"ה האוינו השמים) [לכל דבר יש שרש למעלה, בעולם האצילות ואפילו לפני הצמצום. מה יכול להיות שרש הרע באצילות? שרש הרע באצילות הוא ספירת הגבורה דאצילות. כמו שאם רוצים להגיע לשרש הטראומה, הטראומה הראשונה של האדם היא בלידה, עליה אומרים "מזל טוב!", וכל טראומה בהמשך משתלשלת ממנה.

עכשיו הוא מביא את הווארט של המגיד בנוגע למהות הרע: [ות"א מתחת מלרע בחי' מדינה נמוכה [שהרע משמעותו 'תחתון' וראשית הירידה היא בבריאה. יש הרבה

האלה. מכיון שהם האור של עולם היצירה – כפי שענה רבי לוי יצחק לחוזה – צריך לומר שהם כנגד שלש מדות הלב העיקריות המאירות בעולם היצירה, חסד-גבורה-תפארת:

בפשט, ספר **החסידות** היחיד מבין שלשת הספרים הוא ה"מאור עינים", לכן הוא מקביל לספירת **החסד**. על ספר הזהר כתוב ששרש בזיהרא דאמא עילאה – ספירת הבינה, שהיא ראשית קו השמאל – לכן הוא שייך לגבורה (בסוד "אני בינה לי גבורה"). אם כן, נשאר לומר שבעל אור החיים הקדוש שייך לתפארת – הכי מתאים (במקום אחר הסברנו שאת הקו האמצעי מאפיין חיבור של נגלה ופנימיות, וגם פירוש אור החיים על התורה משלב באופן מופלא פשט, נגלה ופנימיות).

לפי זה, ספר התניא, "בורא חשך", הוא כנגד חב"ד (כיאות לו) ועל כן יש לו שלשה שמות: לקוטי אמרים בחכמה (לקוטי אמרים היינו לקוטי ניצוצות של אור החכמה, סוד אמ"ר כנודע, "ויאמר אלהים יהי אור"), ספר של בינונים בבינה (בינוני לשון בינה כנודע, שייך למי שחי ב"זמן בינוני", היינו ברגע ההוה, כמבואר במ"א) וספר התניא בדעת (**תניא** אותיות **איתן**, האותיות המשמשות לע"ל, סוד דעת עליון המיוחד חו"ב. וכן תיקון קליפת הת"ח תלוי בדעת, במודעות עצמית כו' כנודע), ודוק. והרמז: **חכמה בינה דעת ועוד לקוטי**

אמרים ספר של בינונים ספר התניא = 2704 = 52 (הוי' הוי') ברבוע (רק **ספר התניא** עולה אל פעמים הוי' – "אל הוי' [נאו!] ויאר לנו [חסיד] חב"ד") – "לעשות", חותם מעשה בראשית. השאר עולה 1898 = הוי' פעמים **חכמה** – "הוי' **בחכמה** יסד ארץ"! ועל דרך זה, **חסד גבורה תפארת ועוד מאור עינים זהר אור החיים** = 2288 = 26 פעמים 88 (כביכול, ד"פ כב). 2704 = 13 פעמים **יצחק**, 2288 = 11 פעמים **יצחק**, הכל יחד = **כד** צירופי **יצחק**, "כי אתה אבינו" (יצחק ראשיתו העלם וחשך, סוד הצמצום, ואחריתו גילוי אור גדול, סוד "פחד [לילה]

מביא את המד"ר: [וארו"ל (ב"ר פנ"ט אות ז') שהשליטו ביצרו בחי' אתהפכא מחשוכא לנהורא כמו לע"ל (זכריה י"ג ב') ואת רוח"מ אעביר מן הארץ שז"ע ובורא את הכל כמ"ש (קהלת ה' ח') ויתרון ארץ בכל [הפסוק השלם בקהלת הוא "ויתרון ארץ בכל הוא [קרי היא] מלך לשדה נעבד" (יש בפסוק ז תבות ו-הוי' אותיות, המתחלקות לפי האתנחתא ל-יה ו-וה. התבה הראשונה, "**ויתרון**" הוא כפולת 7, וכן התבה האחרונה, "**נעבד**", היא כפולת 7, וחמש התבות שבאמצע עולות **כח**, משולש 7, ברבוע. "**ויתרון ארץ**" עולה "**וירא אלהים את האור כי טוב**", היינו "יתרון האור מן החשך" – "והארץ היתה תהו ובהו וחשך... ויאמר אלהים יהי אור..." – אתהפכא חשוכא לנהורא ורע לטוב). התכלית לעתיד לבוא היא גילוי האור הנעלם של הבריאה (האור הטוב, "טוב לגנוז") על ידי האתהפכא. היא בחי' יתרון אור מן החשך וע"י בכל בורא את הכל כמו שכתוב [בסוף תפלת עמידה]. נצור לשוני מרע כו' [גם תפלת "נצור לשוני מרע" מבוססת על שינוי לשון פסוק – "נצור לשונך מרע". כאן הוא רומז למקור בתנ"ך למה שחז"ל שינו את לשון הפסוק ל"לישנא מעליא", היינו כדי לקיים 'נצור לשוני מרע', לא להזכיר 'ובורא רע' אלא 'ובורא את הכל', הכח להפוך את הרע לטוב.]:

ג. סכנות הנשיאות וההתנשאות

שלשה ספרים שעושים אור בעיני החוזה

במקום אחר מסופר שהחוזה אמר ששלשה ספרים עושים לו אור בעיניים – הזהר הקדוש, אור החיים הקדוש והמאור עינים – אבל כשהוא פותח את התניא נעשה לו חשך בעינים. בשלשת הספרים שעשו לו אור בעינים לחוזה יש לשון אור – זהר הוא לשון אור, בשם "אור החיים" יש אור ו"מאור עינים" כולו אור בעינים. אפשר לעשות 'סדר' בשלשת הספרים

טעם הקפדת הרבי על תלמיד שנוהג נשיאות

בחייו

נעמיק עוד קצת בכך שדווקא החוזה, שזכה לעיני הרבי ר' אלימלך, נעשה לו חשך בעינים כאשר הביט בספר התניא. מה שנדבר כעת הוא בגדר התוועדות בדרך אפשר, לפי התחושה, בלי שום ראיות למה שאומר...

ידוע שלמרות שהרבי ר' אלימלך העניק לחוזה את העינים שלו היתה לו קפידה מסוימת עליו על שפתח חצר עוד בחיי רבו. מה היה העונש שלו? שגם התלמיד שלו – היהודי הקדוש – פתח חצר בחייו. גם החוזה הקפיד על היהודי הקדוש וההקפדה עלתה ליהודי הקדוש בחייו. אחר כך, בשל הצער על תוצאות הקפידא, גם החוזה נפטר. בהמשך השושלת התופעה חזרה שוב כשהאיז'ביצער, בעל מי השילוח, פרש מהקוצקער, שהיה בתחלה גם תלמידו של היהודי הקדוש.

למה שיהודי צדיק יקפיד על תלמיד שלו? פתיחת חצר היא כמו 'עשית במה לעצמי', כפי שדובר לאחרונה³. אכן, יש איסור להורות הלכה בפני רבו, אבל לכן הצדיקים שהזכרנו פתחו חצר בעיירות רחוקות מרבותיהם. מסופר על רבי הלל שכאשר עזב את רבי מרדכי מטשרנוביל כדי להתקשר לאדמו"ר האמצעי רבי מרדכי הקפיד עליו ואמר לו שהוא 'ישכב עם הפופיק למעלה' (משמע היפך החיים), ובדרך התהפכה העגלה והוא מצא את עצמו שוכב על הגב בשלג. כשרבי הלל הגיע לאדמו"ר האמצעי הוא עדיין פחד מהקפידא של רבי מרדכי וסיפר על כך לאדמו"ר האמצעי, שאמר לו: ממה נפשך, אם רבי מרדכי הוא יהודי טוב – א גוטער איד (כינוי לרבי) – הוא לא יקפיד, ואם לא אין לך מה לחשוש מהקפדתו... אנחנו בכל אופן רוצים לנסות

יצחק נכאשר העם ההלכים בחשך ראו אור גדול⁴ בגילוי "יתרון האור מן החשך" דווקא!

העינים של רבי אלימלך

הביקורת של החוזה מזכירה ביקורת של צדיק אחר מתלמידי המגיד על ספר התניא – רבי אברהם מקאליסק. הוא אמר על התניא ש"מריבוי השמן נכבה הנר". יש כאן משהו מאוד מרוכז, הרבה השכלות – שמן, רזין דרזין דאורייתא – אבל לפעמים דווקא מרוב השכלות נכבה האור, אור האהבה שבלב (כמו שראינו באות נח).

בכל אופן, דווקא החוזה התבטא "שנעשה לו חשך בעינים" (ספק אם הוא עשה את הגימטריא ש"חשך בעינים" עולה כי פעמים טוב – "וירא אלהים את האור כי טוב", "כי טוב" לגנוז [בספר התניא]). כשם שיש "חשך בעינים" כך יש "אור בעינים" – או חשך בעינים או אור בעינים = בראשית, היינו סוד הספק הקיומי של כל העולם כולו, ור"ל. למה דווקא החוזה התבטא כך? החוזה היה תלמיד של הרבי ר' אלימלך מליז'נסק. בסוף ימיו רבי אלימלך 'חילק' את עיקרי איבריו הקדושים בין בחירי תלמידיו והחוזה זכה בעינים שלו – לכן הוא נקרא החוזה, בזכות העינים שלו הוא ראה מקצה העולם ועד קצהו, אך דווקא לו נעשה חשך בעינים כאשר הסתכל בספר התניא... איך ר' אלימלך מכונה? בעש"ט קטן. הסברנו שהיחס בין אדמו"ר הזקן לבעל שם טוב הוא כמו תפילין של ראש ותפילין של יד. לכן מאוד מתאים שלעינים של הרבי ר' אלימלך – שהוא בעל שם טוב קטן, ותלמידיו הם בבחינת תפילין של יד שכנגד עולם היצירה – הגילוי של עולם הבריאה יהיה "חשך בעינים".

³ התוועדות ל"ג בעמר ש"ז.

שאכתוב ספר לכל עם ישראל? – אך בוודאי הספר מיועד להתפרסם לכולם, אבל בכל זאת הוא כותב במפורש שזהו ספר פנימי שמיועד לאנ"ש!

יש שאלה שאנו שואלים את עצמנו תמיד וכל חסיד צריך לשאול אותה: ברור לכל (ואני מקוה שאין חולק...) שבין תלמידי המגיד אדמו"ר הזקן הוא התלמיד הכי מובחר – הוא היה גדול הדור גם בנגלה וגם בנסתר, וגם המתנגדים העריכו את גדולתו בנגלה (וכנ"ל שדווקא עולם העשייה יודע להעריך את עולם הבריאה). מדוע לא כולם הלכו להיות חסידי אדמו"ר הזקן? ! אפשר לשאול אותו דבר על הרבי. ברסלבר ישאל אותה שאלה על רבי נחמן. מה אתם אומרים, למה לא כולם הולכים ללמוד ביצעה? [אפשר גם לשאול למה לא כולם יהודים או לא כולם יר"ש...] נכון.

בפשטות הסיבה היא כי יש תביעה. תביעה היא נקודת אמת ואנשים נרתעים ממנה. יש היום המון כתות שמוכרות רוחניות ואלפים נוהרים לשם כי יש שם אפס דרישות מהאדם – אין שום מחויבות לתורה ומצוות רק אור של חויה 'רוחנית'. בבריאת העולם חסד אמר "יברא, שכולו חסדים" ואילו אמת אמרה "אל יברא, שכולו שקרים" והקב"ה השליך את האמת ארצה כדי שיתקיים "אמת מארץ תצמח". יש מסורת בין חסידים שאם אדמו"ר היה משמיט מאגרת הקדש "קטנתי" (אגה"ק ב, אחרי ביאתו מפטרבורג) את הדרישה למדת "אמת ליעקב" היו לו עוד חמשים אלף חסידים, אבל הוא העדיף את מדת האמת.

בכל אופן, לפני שאדמו"ר הזקן נפטר המלים האחרונות שהוא כתב (באגרת "נפש השפלה") הן שמישיח יבוא בזכות חסד שאינו של אמת. יש כאן חתן – חתן וכלה בגימטריא "חסד ואמת"⁷. או שהחתן הוא חסד (משפיע) והכלה

להסביר למה אדם צדיק יקפיד על כך שתלמיד שלו פותח חצר בחייו.

צריך לומר שרבי מקפיד על התלמיד שעוזב אותו ומתחיל להנהיג כי הרבי רוצה להנחיל לתלמיד את עצם המוחין שלו, וכשהתלמיד עוזב לפני הזמן הוא מפספס זאת. יש כאן לימוד זכות, שההקפדה באה מתוך אהבת הרב לתלמידו והרצון שלו להעניק לתלמיד את נקודתו העצמית. לכן יש לומר כי למרות שהחווה קיבל את עיני רבי אלימלך, העובדה שהוא עזב אותו בחייו ופתח חצר משלו גרמה לכך שלא זכה להשיג את עצם המוחין שלו. לכן, ספר התניא – שהוא מוחין דבריאה – עשה לו חשך בעינים. אם כן, רבי אלימלך עצמו כן היה משיג את אור ספר התניא, אבל תלמידו לא זכה לכך.

סמך לענין: ידוע שחזון הוא ראייה בבחינת אחר, ראייה חיצונית, כמו בפסוק "מבשרי אחזה אלוה" שאינו ראייה ישירה של האלקות. כנראה לחווה נהיה 'חשך בעינים' משום שהוא היה בדרגת חזיון, שהיא אחר ביחס לראיה, ובדרגה זו הראיה דאור הפנים נראית כחשך. עולם הבריאה ועולם היצירה הם כמו פנים ואחור – המח (שכל הבריאה) נמצא בראש, שעיקרו הפנים, והלב (מדות היצירה) נמצא בחזה, לשון חזון.

להפוך את אור האמת לידידותי

בכל אופן, יש כאן ביקורת של החווה שאדמו"ר הזקן כתב ספר של "אור המאיר לעצמו", כתב פנימי שלא מאיר החוצה. כל החסידות היא חסד, אור המאיר לזולתו, ואתה כותב ספר ששרשו בגבורה (וכידוע שבגבורה יש יותר זיקה ל"מוחין" מאשר בחסד, הרי גבורה דעתיק מתלבש במו"ס דאריך כו)? ! מה אדמו"ר הזקן כותב בהקדמה לתניא? למי הוא מיעד את הספר? לאנ"ש ששאלו ממנו שאלות לאורך השנים, "ביודעי ומכירי קאמינא". אפשר לומר שהוא כותב כך מתוך ענווה – מי אני

⁷ ראה חתן עם הכלה עמ' קיד. יין משמח ח"א ח"א בתורה "יברא!" וחי' בתורה "חסד ואמת".

מאבדים את העומק ואת הגעשמאק החסידי המקורי.

החשך: ישות בעלי-השכל

למה דוקא בעולם הבריאה יש את החשך והרע? אמרנו שעולם הבריאה "רובו טוב ומיעוטו רע" ובו מתחילה מציאות הרע. איך יכול להיות שבעולם הבריאה, שכנגד המחשבה ו"חב"ד, יש חשך ורע? רע הוא ענין הישות, היינו מה שהבריאה היא תחלת מציאות היש. כשהקאלסיקער אמר שמרוב השמן יכבה האור הוא התכוון שמרוב ההשכלות תכבה הנקודה הפנימית שבלב ואז תשאר ישות. לכן צריך לשמור על הנקודה הפנימית, כי ביחד עם ההשכלות יכולה לבוא ישות.

כפי שהזכרנו, לכן התניא פותח "תניא" – כמו שהאדרא נפתחת ב"תניא" – כדי לשבר את קליפת "תניא", קליפת תלמידי החכמים המתגאים ביכולתם לומר על כל דבר באיזה סעיף קטן הוא כתוב, קליפת הישות של השכל. יש ווארט-בדיחה שהנקודה של חב"ד היא בטול, ושם נמצאים כל בעלי הגאווה; הנקודה של ברסלב היא שמחה, ושם כל בעלי המרה-השחורה והעצבות; והנקודה של קרלין היא אהבת ישראל, ושם יש הכי הרבה מחלוקות...

כל זה שייך לאות הבאה:

ס. במקום שיש קצת התנשאות שם דוקא שולט עין הרע.

מה היא עין הרע היום? שאתה מנסה להיות 'ידידות' ו'מכיל' ולהאיר את האור שלך החוצה ואז בא איזה כתב ועושה לך עין הרע ומסרס אותך. איך הוא מצליח לעשות זאת? כנראה היתה אצלך איזו התנשאות. דווקא בישות של עולם הבריאה – ראשית היש של השכל – שולטת עין הרע. עין הרע של מי? של החוזה שנעשה לו חשך בעינים מספר התניא (בהיותו משה בין "בורא חשך" ל"בורא רע")...

אמת ("אשה מזרעת תחלה" ר"ת אמת) או הפוך, שהוא עסוק ב"תורת אמת" ואצלה "תורת חסד על לשונה". הענין הוא שלפני החתונה החתן הוא אמת ואחר כך עליו לעבור לחסד – רק להשפיע לכלה טוב וחסד – ואילו הכלה היא חסד לפני החתונה ("כלה נאה וחסודה") ואחר כך עליה להתכלל עם האמת שלו (להעלות לו מ"ן בסוד "אשה מזרעת תחלה" כנ"ל, "אמת מארץ [נוק'] תצמח"). צריכים שהחסד והאמת יתכללו.

יש היום מושג חשוב בפרסום – 'ידידות' ('פרנדלי'). צריך ללמוד להיות ידידותיים. אם אתה לא מצליח שכולם יבואו אליך כנראה שאתה עוד לא מאה אחוז ידידותי. השאלה איך אפשר להיות מאה אחוז אמת וגם להיות ידידותי. אנו רואים שבמשך הדורות – כמו שיש ארבע מהפכות – צריך לוותר כדי שהענין יתקדם. לדוגמה, בענין חידושי תורה – הרבי אמר גם לבחורים לכתוב ולהדפיס חידושים. קודם לא היה מקובל שבחורים ידפיסו חידושי תורה, כי מי אמר שמה שתכתוב הוא אמת?! הרבי אמר שהוא מוותר על דרישת האמת – כולם יודעים שלא כל מה שמודפס הוא אמת... – ומעדיף לעודד לימוד וכתבת חידושי תורה ע"י הדפסת החידושים שעושים חשק וחיות בלימוד. הרבי גם הרבה פעמים ויתר על הדרישה לשינוי לבושים וכדומה והעדיף הרבה מקורבים שכל אחד נשאר מבחינה מסוימת במקום-בלבוש שלו.

איך הופכים את האור המאיר לעצמו לאור המאיר לזולתו? איך עושים שלום בין האור לחשך וככה בוראים את הכל (באתהפכא החשך לאור גדול)? כל חסיד צריך לשאול את עצמו את השאלה הזו... באמת, לעומת אדמו"ר הזקן, הבעל שם טוב דבר לכל יהודי – הוא דבר דווקא לנהג המונית בתל אביב. ככה גם אנחנו רוצים. [יתכן שהדבור לנהג מונית בתל אביב ירחיק אנשים שמחפשים עומק?] זו השאלה, איך מדברים לנהג המונית ובכל זאת לא

לא ברור שיש הרבה הבדל. יש הרבה מקומות שבכלל קשה לזהות מה מאדה"ז ומה ביאור מהצ"צ. מאד מתאים שמליקוטי תורה משיגים דעת, כי הצ"צ עצמו, בסדר הרביים, הוא כנגד הדעת.

מה לגבי חלוקת החומשים? למה דרושי בראשית-שמות שבתו"א גורמים יותר אהוי"ר ואילו דרושי ויקרא-במדבר-דברים-שה"ש שבלקו"ת הם דעת? [בראשית ושמות הם ספורי מעשיות]. נכון, ספורים שייכים יותר למדות ואילו מויקרא עד דברים יש רבוי הלכות ופרטים – מוחין. איך מקבילים החומשים למדות? ההקבלה הכי פשוטה אצל האריז"ל היא כנגד התפשטות ה חסדים במדות: בראשית – חסד ("עולם חסד יברא"); שמות – גבורה (ניסי יצי"מ ושמיעת "אנכי" ו"לא יהיה לך" מפי הגבורה); ויקרא – ת"ת; במדבר – נצח (כל ספורי ההתנצחות עם משרע"ה, שהוא עצמו נצח במדות הלב); הוד – דברים ("שכינה מדברת מתוך גרונו של משה" – בחינת אור חוזר שבהוד, "תורת משה"); ושה"ש ביסוד (חבור והתקשרות הדוד עם הרעיה).

לפי ההקבלה הזו פשוט שבתו"א, המורכב מדרושים על בראשית ושמות, משיגים אהבה ויראה – פנימיות החסד והגבורה. מגלת אסתר (הספור המובהק בתנ"ך, שמתאים שיצטרף לספורי המעשיות של חומשי בראשית שמות), שגם דרושיה נכללים בתורה אור, מגלה את האהבה המסותרת שבלב (שבכללה גם יראה, כמבואר בתניא). איך נסביר את החלק השני בהקבלה, השגת הדעת מלימוד החלקים שכנגד תנה"י? לקו"ת מתחיל מחומש ויקרא שכנגד התפארת, שפנימיותה הדעת; אח"כ במדבר הוא כנגד הנצח, מדת משה רבינו, שהוא גם כנגד הדעת; בחומש דברים, שכנגד ההוד, "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה" בסוד "אייה [השכינה] בהוד" – השכינה מודה לדעת משה ונתנת לה ביטוי; והיסוד (שה"ש) בלב הוא כמו הדעת שבמח. מעבר לכך, מי אומר

ד. תורה אור, לקוטי תורה והחסידות של רבי אייזיק מהומיל
[אחרי תפלת מוסף]

בין תורה אור ללקוטי תורה (אות סא)

סא. ר"א [רבי אבא] פערסאן שמע ממהר"ש: אהוי"ר יכולים להשיג יותר בתו"א, דעת יותר בלקו"ת.

יש כאן חידוש מענין על ההבדל בין מהות התו"א ללקו"ת. כל השתלשלות הספרים האלו היתה בהשגחה פרטית ובנגוד לרצון הגלוי של הרביים. כאשר הדפיסו את התורה אור הדפיסו רק את דרושי אדמו"ר הזקן על החומשים בראשית ושמות והתכוננו להדפיס את החלק השני על שאר החומשים. באותו זמן הממשלה סגרה את בתי הדפוס והדפסת החלק השני התאפשרה רק 10 שנים מאוחר יותר, וגם אז רק בשינוי שם מתורה אור ללקוטי תורה. בינתיים אדמו"ר הזקן התגלה לצמח-צדק ולכל בניו בחלום וביקש שהצמח-צדק ידפיס בתוך הדרושים את ההגהות והחידושים שלו, וכך הלקו"ת קיבלו פנים שונות מהתו"א על בראשית ושמות.

המהר"ש אומר שמלמוד תו"א אפשר להשיג אהוי"ר ואילו מלקו"ת משיגים דעת. מדוע? היחס כאן מזכיר את מה שדובר על עולם היצירה ועולם הבריאה. אהבה ויראה הן מדות בכללות – עולם היצירה – ואילו דעת כוללת את כל החב"ד שבעולם הבריאה. גם השם תורה אור הוא מלשון אור, "יוצר אור". קודם אמרנו שספר התניא של אדמו"ר הזקן הוא המוחין של הבריאה וכאן אנו אומרים שדרושי החסידות שלו הם אהוי"ר – הכל יחסי. כמו שאמרנו, התכלית היא הלב, האהבה והיראה, אבל כשהצמח-צדק מוסיף את ההגהות ומראי המקומות שלו יש כבר ריבוי מוחין – דעת. [חוץ מהגהות הצ"צ, אין שינוי בעצם דרושי אדה"ז?] אולי, אבל אם תוציא את כל ההערות

לא בטוח שמה שנאמר הוא ההסבר היחיד בקטע:

סג. יש [עבודה לפי סדר והדרגה, בה הכל לפי] אתערותא דלתתא וז"ש בזה"ק זכה יתיר יהבין לו רוח, [כתוב בזהר שכל אחד מתחיל עם נפש ולפי שלמות מעשיו הוא זוכה לרוח ולנשמה]. זכה יתיר יהבין לו נשמתא [נשמה היא השגה או דערהער באלקות. נסביר: כל אחד מתחיל עם נפש, שמובנה רצון – כמו שכתוב "אם יש את נפשכם". לדוגמה, הנפש היא רצון טבעי לנסוע לרבי כדי לשמוע ממנו תורה, כשאני מגיע לרבי אני כבר מקבל את הרוח-ההתלהבות שלו, אבל כשאני שומע תורה של הרבי אני מקבל איזה חוש באלוקות שהוא הנשמה.], זהו כשבא למדריי שכבר נתנו לו הרוח [והרוח היא הכנה לקבל את הנשמה.], אבל יש שלא נתנו לו עדיין הרוח, ומ"מ יש לו התעוררות והרגשה [שלא לפי סדר והדרגה אלא בהתעוררות מלמעלה להעניק לו השגה באלקות.]. – ס'דועקט זיך בא אים עפעס א דערהער [נעשית אצלו השגה כלשהי באלקות, כנ"ל.]. – וכן בחסידים יש שאצלם מעם ומתיקות אמיתי בדא"ח [שזכו לרוח ונשמה.]. ויש שאי"ל עדיין רק שנתערר אצלם בזה ענין הנ"ל [דערהער מלמעלה.].

[עד כאן הבנו. עכשיו הוא הולך לומר משהו שצריך לראות אם אנחנו מסכימים איתו. עד עכשיו לא חלקנו על כלום... שוב, הכל כאן מתוך התוועדויות של רש"ג עם תלמידי התמימים. כנראה היה אצל התמימים 'יצר הרע' ללמוד את כתבי רבי איזיק ורש"ג מסביר להם מדוע עליהם ללמוד דווקא את כתבי הרביים:] וזהו ההפרש בין חסידות של ר"א [רבי איזיק מהומיל] ששם רק האותיות כלו' בכתביו, ואחרים מבינים רק מהאותיות (שר"א עצמו בודאי הרגיש במאד אף האלקות) להחסידות של רבותיה"ק זיע"א שבה יכול למצוא האלקות דעם דערהער שלמעל' מן השכל כו' וד"ל.

שבכללות כל הנה"י הם דעת? הרש"ש, שהוא הכי הכי חבדני"ק. הוא אומר שהכל חב"ד (זו ההקדמה שלו לכל הקבלה), שאפשר לכלול הכל בחב"ד". לפי הרש"ש כל החב"ד הם החכמה הכללית, המדות חג"ת הם כנגד הבינה ואילו הנה"י כנגד הדעת.

חסידות צריכה לגעת בעצם הנפש (אות סב)

נמשיך לאות הבאה:

סב. א' בא לר"א [ר' אייזיק] מהאמליע שיניד לו דא"ח כי נוגע בנפשו, וא"ל בזה"ל: בא מיר איז א חסידות 50 רוי"כ [בשבילי חסידות יקרה כמו 50 רוי"כ.]. אז איך וואלט קומען צו דיר בעפן נ' רוי"כ וואלט איך דיר געבן? [אם הייתי מבקש ממך 50 רוי"כ היית מוכן לתת?] וראה שאומר זה באמת [ושהדבר נוגע לו ממש]. ולא בקש יותר ודברו ענינים אחרים [רואים שהיה מקורב לרבי אייזיק, שיש לו דברים אחרים לדבר עמו]. אח"כ אמר לו [ר' אייזיק] שקרן ושומה אם הי' הדבר נוגע לך באמת ההנחת אותי? [אתה גם שקרן וגם שוטה – כנראה אפשר להיות אחד מהשנים או שניהם ביחד – דא"ח לא באמת נוגע בנפשך, כמו שאמרת, כי אחרת לא היית מוכן להרפות ממני ולוותר על הבקשה שאומר בפניך דא"ח.]. מה לומדים מהספור הזה? קשור לאות הראשונה שלמדנו השבת – שחסידות צריך לגעת לעצם הנפש! ישנם ספורים על גדולי החסידים (רבי אייזיק, רבי הלל ועוד) שממש נפלו למשכב כי לא שמעו דא"ח מהרבי – רואים שהחסידות צריכה לגעת לעצם הנפש.

בין חסידות הרביים לחסידות של רבי אייזיק

גם האות הבאה עוסקת בחסידות של רבי אייזיק. היא קשה להבנה – ננסה להסביר, אבל

¹¹ ראה מבוא לקבלת האריז"ל וחסדי דוד הנאמנים על חסדי דוד סימן נ.

רש"ג אומר שמי שלומד את החסידות של ר' אייזיק משיג רק את השכל-האותיות שבתורתיו, לעומת תורת הרביים בה ניכרת ומורגשת לכל אחד האלקות שמאירה בהם ודרכה ניתן להם הדערהער באלקות (כנ"ל). לדבריו, תמים שלומד את כתבי הרביים, אפילו שאינו מבין בשכלו, מרגיש את האלקות. לעומת זאת, אצל רבי אייזיק – למרות שהוא עצמו הרגיש את האלקות בדא"ח שלו – מי שלומדים את כתביו תופסים רק את האותיות-ההשכלות שבדברים ולא את האלקות. הווארט של הרש"ג מזכיר את הביקורת של החוזה על התניא, שמרוב השכלות האור מתכסה. [האם הוא היה אומר אותו דבר לגבי החסידות של רבי הלל מפאריטש?] על רבי הלל כתוב ששמר על סגנון הרביים, מה שאין כן רבי אייזיק שכתב בסגנון משלו. לכן כתבי רבי אייזיק בקושי נלמדים. הרבי הדפיס את המאמר העיקרי של רבי אייזיק – מאמר שני המאורות (שכולל שלשה מאמרים מתוך עשרת המאמרים שלו, השלשה שכנגד חב"ד) – ולאחרונה קבלתי שמועה מיודעי דבר שעומדים להדפיס את כל כתבי רבי אייזיק (יש לו עשרה מאמרות וכן דרושים על סדר פרשיות התורה שהודפסו בשם 'חנה אריאל').

השאלה היא האם אנו מסכימים עם רש"ג? רש"ג כותב שאחדים מבינים האותיות, אבל כשאני קורא את דברי רבי אייזיק אני לא מבין כלום – אני צריך לקרוא שוב ושוב כמה פעמים עד שאני מתחיל להבין. אפשר לומר שחוסר ההבנה הזה יוצר תחושת הפלאה ומאפשר לאלקות להתגלות מבעד לאותיות של ההשכלות. חסידים של פעם למדו רבי אייזיק ומיד הבינו את השכל, ולכן נשאר רק עם השכל, אבל אי-ההבנה שלי מאפשרת לאלקות להתגב מבעד לאותיות של ההשכלות...

דבר יום ביומו

מסר יומי הנשלח בסרטוני הוואטסאפ

הנשמה עצמה, מעבר לכל המעשים הגלויים, יש חוש ריח רוחני מיוחד.

חז"ל אומרים שחוש הריח רמוז בפסוק "כל הנשמה תהלל יה", כיון שזהו חוש "שהנשמה נהנית ממנו" (נשמה מלשון נשימה). בפנימיות, כמו שהנשמה נהנית מהריח, כך הנשמה קולטת נשמה אחרת בעזרת הריח, כמו שיצחק אבינו קולט את הריח הנפלא של יעקב בנו "ראה ריח בני".

אפשר לשפוט את הזולת לפי מה שרואים, אבל החוש המשיחי דורש לא ללכת אחר מראה העינים אלא להריח את הנפש האלוקית שיש בכל אחד מישראל, ולהריח את הניצוץ האלוקי שיש בכל דבר במציאות.

יש מקום אחד בארץ ישראל שקשור במיוחד לחוש הריח – העיר יריחו (כך היא נקראת בתורה. ובנביא: יריחו). לא לחנם, זו העיר הראשונה שכבש יהושע בן נון בארץ ישראל, כפי שאומרים חז"ל שיריחו היא "מנעולה של ארץ ישראל". כדי לכבוש את הארץ, צריך לעורר את חוש הריח המשיחי. כך נזכה לכל הארץ, ולביאת המשיח במהרה בימינו.

כאשר יהושע בן נון הכניס את עם ישראל לארץ ישראל המקום הראשון שכבשנו הוא יריחו, "מנעולה של ארץ ישראל". יריחו הוא לשון יריחו, קשור ל"ירדן יריחו" שדורשים בחסידות על החוש המיוחד של מלך המשיח. לכל יהודי יש ניצוץ משיח שבו, חוש הריח. מה צריך להריח שאי אפשר לראות ואי אפשר לשמוע? "לא למראה עיניו ישפוט ולא למשמע אזניו יוכיח והריחו ביראת הוי'". אפשר להריח את הנשמה. הריח הכי קשור לנשמה, החוש היחיד שהנשמה נהנית ממנו וגם החוש היחיד שחש את הנשמה, מריח את הנפש האלקית שיש בכל יהודי, את הניצוץ האלקי שיש בכל יהודי ואפילו בכל דבר שיש בעולם. זה חוש

האף והפה

למשיח יש חוש ריח מיוחד – כמו שכתוב בנבואת ישעיהו "וַיִּנְחָה עָלָיו רוּחַ ה' רוּחַ חֶכְמָה וַיְבִינָה רוּחַ עֵצָה וַיִּבְוָרָה רוּחַ דַּעַת וַיִּרְאֵת ה' וַיְהַרְיֵחוּ [מלשון ריח] בְּיַרְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ", הוא שופט לפי הריח, "מורח ודאין" בלשון חז"ל. כלומר, הוא לא רק חכם ונבון, אלא יכול "להריח" את המציאות, לדעת את הנכון והצודק בחוש פנימי.

למשיח יש גם כח מיוחד של תפילה בפה, כמו עם ישראל בכלל ש"אין כוחם אלא בפיהם", וכמו דוד המלך בפרט, שאמר "ואני תפלה", בסוד התולעת: "תולעת יעקב", "ואנכי תולעת". רמז חביב קושר את שני הדברים למלים "אני מאמין בביאת המשיח. ואף על פי שיתמהמה עם כל זה אחכה לו" – "אף על פי" הוא האף מעל הפה, האף המריח והפה המתפלל...

העיקר הוא שכבר עכשיו כל אחד מאתנו יכול לגלות את שני החושים המשיחיים הללו, שהרי לכל אחד ואחת מישראל יש "ניצוץ משיח", כמו שלימד הבעל-שם-טוב. לכל אחד יש כח גדול של תפילה, תפילה לגאולת הנפש ולגאולת ישראל. כל אחד יכול להריח את המציאות, לחוש איך הכל מתקדם לקראת ביאת המשיח, מריחים משיח.

ריח המשיח

"וַיְהַרְיֵחוּ בְּיַרְאֵת ה' וְלֹא לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט וְלֹא לְמִשְׁמַע אָזְנוֹ יוֹכִיחַ". מה הכוונה שלמשיח יש חוש ריח? יש דברים שאפשר לראות, יש דברים שאפשר לשמוע. אבל כדי לחוש את

גמור. הוא יהפוך את האף לנחמה, "ישב אפך ותנחמני".

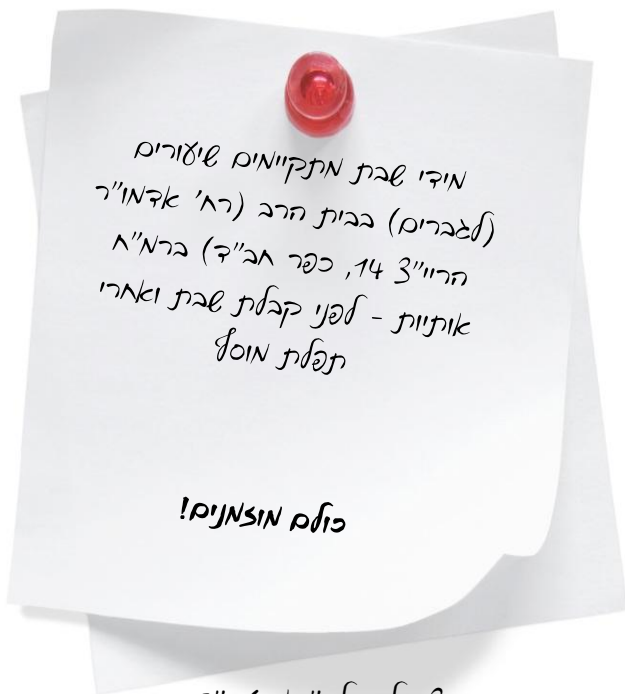
הריח המיוחד וזה המנעול של ארץ ישראל. אנחנו מאמינים ושואפים לכל ארץ ישראל, והמנעול-היסוד הוא חוש הריח המיוחד. לא לשפוט את הזולת ואת המציאות לפי מה שאני רואה או שומע אלא רק להריח את הנשמה, "כל הנשמה תהלל י-ה".

ישוב אפך

באחת מנבואות הנחמה המופלאות של ישעיהו הנביא נאמר "וְאָמַרְתָּ בַיּוֹם הַהוּא אֹדְךָ ה' פִּי אֲנַפֶּת בִּי יָשַׁב אֶפְךָ וַתִּנְחַמְנִי". כלומר, בזמן הגאולה נוכל להביט אחורה, על התקופות הכי קשות בהיסטוריה, שבהן היה כעס וחרון אף (אֲנַפֶּת), ולומר עליהן "תודה רבה", "אודך ה'". תודה על החורבן, תודה על מסעי הצלב, על השואה... היום אנחנו לא מסוגלים בכלל לשמוע דבר כזה. חרון אף של ה' הוא דבר מאיים ומפחיד. אפילו משה רבינו פחד "מפני האף והנחמה". אבל זה עצמו יהיה הסימן של הגאולה האמתית והשלמה, שנבין למפרע שכל מה שעבר עלינו בדרך היה שווה, והכל ממש לטובה.

כך כתב פעם הרבי מליובאוויטש "מיום הולכי לחדר, ועוד קודם לזה, התחיל להתקם בדמיוני ציור הגאולה העתידה – גאולת עם ישראל מגלותו האחרון. גאולה כזו ובאופן כזה, שעל ידה יהיו מובנים יסורי הגלות, הגזרות והשמדות... והכל יהיה באופן אשר בלבב שלם ובהבנה מלאה "יאמר ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בי" וכו".

"ציור הגאולה העתידה" שאומר הרבי, קשור לדמותו של מלך המשיח, הוא שנקרא נשיא ישראל באמת, "שאין על גביו אלא ה' אלקיו". למדנו שהחוש המיוחד של המשיח הוא הריח, "והריחו ביראת ה'". מי שמצטיין בחוש הריח באף, הוא זה שיראה לנו איך כל האף, הכעס והרוגז כביכול של הקב"ה, לא היה אלא טוב

כולם מוזמנים!

רוצה לקבל "ואביטה"?

רשימת נקודות ההפצה

050761899	ירושלים - גבעת שאול	0546610722	כפר חב"ד
0506166086	קרית מלאכי	0507951105	ראשון לציון
0584829829	גבעת רונן	0523003085	יצהר
0547827702	גוש שילה	0508884177	גוש עציון
0528989683	קרית ארבעי חברון	0584006135	ירושלים - קטמונים
0507707161	צפת	0527580073	בני ברק

רוצה להקים נקודה במקום מגוריך? צלל 0523003085

ניתן להקדיש את 'ואביטה' לזכות יקיריכם ולזכות ההפצת שיעורי

הרה במאות עותקים בשבוע!

elimiz770@gmail.com